

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

โดย

นายวรรณคน สุชาติพยพันธ์ุ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE EDUCATIONAL PARTICIPATION MANAGEMENT OF NETWORKING
PARTNERSHIP WITH PROVINCE-BASED MANAGEMENT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy EDUCATIONAL ADMINISTRATION
Department of Educational Administration
Academic Year 2023
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน
โดย	นายวรรณคน สุขาทิพย์พันธุ์
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาคุชฎีบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. นุชนรา รัตนศิริระประภา
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายสุตา เตียเจริญ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ดร. ญัฐริน เจริญเกียรติบวร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. นุชนรา รัตนศิริระประภา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายสุตา เตียเจริญ)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร. มัทนา วัฒนอมศักดิ์)

630630024 : การบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาคุชฎีบัณฑิต

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม, จังหวัดเป็นฐาน

นาย วรณดน สุขาทิพย์พันธุ์: การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. นุชนรา รัตนศิริระประภา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ซึ่งเป็นการวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค EDFR ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 21 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ มัชยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จำแนกออกเป็น 7 ด้าน 71 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา 2) ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา 3) ด้านการวางแผน 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านการบริหารวิชาการ 6) ด้านการบริหารบุคคล 7) ด้านการวัดและประเมินผล โดยมีประเด็นสำคัญ คือ การบัญญัติหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ให้มีความเป็นเอกภาพ และเป็นรูปธรรม กำหนดให้มีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยการสรรหาจากทุกภาคส่วน ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัด และให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ

630630024 : Major EDUCATIONAL ADMINISTRATION

Keyword : EDUCATION PARTICIPATION MANAGEMENT, PROVINCE-BASED MANAGEMENT

MR. Wannadon SUKHATHIPPAYAPHUN : THE EDUCATIONAL PARTICIPATION
MANAGEMENT OF NETWORKING PARTNERSHIP WITH PROVINCE-BASED MANAGEMENT

Thesis advisor : Associate Professor Nuchnara Rattanasiraprapha, Ph.D.

The purpose of this research was to identify the education participation management of networking partnership with province – based management by applying the Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) technique. Purposive sampling was used to select 21 jury of experts. The research instruments were the unstructured interview and the questionnaire. The statistics used for data analysis were median, mode, and Interquartile range.

The findings of this study were as follows:

The educational participation management of networking partnership with province – based management which classified into 7 factors and 71 issues; 1) Legal and regulatory structure for education management 2) Supportive factors for educational management 3) Planning 4) Budget management 5) Academic management 6) Personnel management and 7) Measurement and evaluation. On the main issues as follow: the enactment or amendment of laws regarding the provincial education management structure, involving participation from all sectors to ensure unity and concreteness. It is stipulated that there should be a position called "Provincial Education Officer" or another appropriate title, responsible for provincial education management, selected from all sectors. There should be the establishment of a Provincial Education Management Steering Committee, consisting of the provincial governor, the president of the provincial administrative organization, and the heads of agencies involved in provincial education. Additionally, a Provincial Education Management Committee should be established, chaired by the "Provincial Education Officer" or an equivalent position.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างดี ยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. นุชนรา รัตนศิริระประภา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้เมตตา สั่งสอนให้ความรู้และเป็นต้นแบบให้แก่ข้าพเจ้า รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิพันธ์ ตันวิมลรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุตา เตียเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร.ณัฐริน เจริญเกียรติบวร ประธานสอบวิทยานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร. มัทนา วัฒนอมศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ช่วยเหลือแก้ปัญหา ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร นายสุรศักดิ์ พันธุ์เจริญวรกุล ดร.วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ ดร.จักรพงษ์ วงศ์อ้าย ดร.วีระ แข็งกสิการ ดร.สนิท ขาวสอาด สิบบอก ดร.มงคล ศรนวล นายณรงค์ นาคชัยยะ ดร.กัลยา มาลัย นางอทิธาธร วันไชยธนวงศ์ นายบุญชู จันทร์สุวรรณ ดร.ภารดี ผางสง่า ดร.พรรณมาศ พรมพิลา ดร.รัชชัยย์ ศรีสุวรรณ ดร.สุวรรณ พิณตานนท์ ดร.ณรินทร์ ชำนาญดู ดร.สรชัช สุจิตต์ รศ.ดร.ยศชนัน วงศ์สวัสดิ์ รศ.ดร.สุเมธ งามกนก ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามรวมถึง ดร.ทวิช แจ่มจำรัส ผอ.นฤพงษ์ พิมพ์ทอง และคุณครูวิวัฒน์ สงวนทรัพย์ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ และช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณครอบครัว พี่เพื่อนน้องผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนนักศึกษาสาขา การบริหารการศึกษา รุ่น 18 และพี่เพื่อนน้องภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน รวมถึงคณะครูบุคลากรของโรงเรียนบ่อกรูวิทยา ตลอดจนพี่เพื่อนน้อง ทุกคนที่ช่วยเหลือให้ความร่วมมือในการเก็บ ข้อมูลงานวิจัยและให้กำลังใจเสมอมา ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัย จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี สุดท้ายนี้คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณอัน ยิ่งใหญ่แก่ คุณพ่อเกษมศักดิ์ คุณแม่ราตรี สุชาติพิยพันธุ์ ตลอดจนครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

วรรณดน สุชาติพิยพันธุ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาของการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ข้อคำถามของการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	26
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	27
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย.....	41
แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่.....	49
กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยใช้จังหวัด เป็นฐาน.....	55
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	55

แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)	56
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	59
แผนปฏิรูปประเทศ.....	60
แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.....	62
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม	65
พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562.....	69
แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579	71
พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566.....	76
นโยบายด้านการศึกษา.....	78
การวิจัยอนาคต อี ดี เอฟ อาร์ (EDFR - Ethnographic Delphi Futures Research)	79
ความหมาย อี ดี เอฟ อาร์ (EDFR).....	79
ความเป็นมาของ อี ดี เอฟ อาร์ (EDFR).....	80
จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต	81
ประโยชน์ของการศึกษาและการวิจัยอนาคต.....	81
ขั้นตอนการทำวิจัยแบบ EDFR.....	83
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	86
งานวิจัยในประเทศ.....	86
งานวิจัยต่างประเทศ.....	106
สรุป.....	111
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	112
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	112
ระเบียบวิธีวิจัย	115
แผนแบบการวิจัย	115
ผู้ให้ข้อมูล.....	115

ตัวแปรที่ศึกษา	117
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	117
การสร้าง พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	118
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	119
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	119
สรุป.....	121
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	122
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จากการทำ EDRF รอบที่ 1	122
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จากการทำ EDRF รอบที่ 2	139
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	172
สรุปผลการวิจัย.....	172
อภิปรายผลการวิจัย.....	176
ข้อเสนอแนะ.....	200
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	200
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	201
รายการอ้างอิง	202
ภาคผนวก.....	209
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย.....	210
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	212
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลวิจัย	215
ประวัติผู้เขียน	229

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา.....	140
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา	143
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน ด้านการวางแผน	148
ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณ	151
ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ.....	155
ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน ด้านการบริหารบุคคล	160
ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล	163

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย.....	21
แผนภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	114
แผนภาพที่ 3 แผนแบบการวิจัย.....	115
แผนภาพที่ 4 การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	171

บทที่ 1

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กล่าวถึงแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 54 วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ¹ ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา และการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์² อีกทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้ให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยมีประเด็นปฏิรูปที่สำคัญ คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเพื่อการจัดการศึกษา³ สะท้อนให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่ง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาไทยในปัจจุบันจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งมีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษา

¹ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560,” *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 134, ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 14.

² สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)*, เข้าถึงเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

³ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*, เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <http://nsc.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/08/แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.pdf>

ในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน และศูนย์การเรียนรู้ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ⁴ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยจึงเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม⁵ แต่ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552-2559 พบว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังนี้

ด้านโอกาสทางการศึกษา รัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างมาก ส่งผลให้ประชากรในวัยเรียน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น แต่ยังไม่เข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคนและมีปัญหาการออกกลางคันอยู่บ้าง นอกจากนี้ประชากรที่อยู่ในวัยทำงานแม้จะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่จำนวนแรงงานที่มีการศึกษาน้อยกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่จำนวนมาก จึงต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และมีมาตรการต่าง ๆ ให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการพัฒนาอย่างไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย

⁴ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542): 9-12.

⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579** (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560), 108.

ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้คุณภาพของกำลังแรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไป ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยกว่าประเภทสามัญศึกษา ทำให้มีการขาดแคลนแรงงานระดับกลาง ส่วนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และยังมีสมรรถนะหรือคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการทำให้มีผู้ว่างงานอยู่จำนวนมาก จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงานที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน เพื่อวางเป้าหมายการจัดการศึกษา ทั้งเพื่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดงาน และการพัฒนากำลังคนเพื่อยกระดับคุณภาพกำลังแรงงานให้สูงขึ้น

ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษาซึ่งได้รับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครู ค่อนข้างน้อย การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการจัดและสนับสนุนการศึกษาเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา⁶

จากสภาพปัญหาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การจัดการศึกษาไม่ตอบสนองต่อการพัฒนาหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2562 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ขึ้น โดยเน้นความเป็นอิสระด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีหลักการสำคัญคือ สถานศึกษาต้องมีอิสระในการบริหารและการจัดการการศึกษา สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) ซึ่งจะเกื้อหนุนให้เกิดนวัตกรรมภายในสถานศึกษาและข้อเสนอดังกล่าวได้นำไปสู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยกฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้

⁶ เรื่องเดียวกัน, ง-จ.

โดยให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนา คุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านการกำหนดพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้ หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอิสระตามหลักการกระจายอำนาจ โดย กำหนดให้ใช้จังหวัดเป็นฐานของพื้นที่นำร่องนวัตกรรมการศึกษา⁷

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานต้องอาศัยการมี ส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งจังหวัด เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาส่งเสริม หรือ สนับสนุนการจัดการศึกษา โดยรัฐมีการกระจายอำนาจ (Decentralization) ให้กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงาน จังหวัดเป็นผู้จัดการศึกษา อาจดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะบุคคล กลุ่ม มูลนิธิ สมาคม สภา สมัชชาที่มีองค์ประกอบของบุคคลที่มาจากทุกภาคส่วน มีอิสระและอำนาจในการ กำหนดและตัดสินใจร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษา สนับสนุน ตลอดจนตรวจสอบการใช้ ทรัพยากรการศึกษา และร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ การทำงานร่วมกับ กลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจ กระทำในช่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ถูก จังหวะ เหมาะสม รวมทั้งกระทำการงานต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกร่วมกัน ร่วมมือร่วมใจ และรับผิดชอบต่อ⁸ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม โดยระบุว่าจัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคนเป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของ สังคมทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุก ช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความ ต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคลและสนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็นในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล

⁷ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, **ปฏิรูปการศึกษาไทย**, เข้าถึงเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=25762

⁸ ปกรณ์ ปรียากร, **ทฤษฎีและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา** (กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2530), ไม่ปรากฏเลขหน้า. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **สภาวิชาการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย** (กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค, 2563), 8.

ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับติดตาม และ สนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม⁹

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้ จังหวัดเป็นฐานได้มีแนวคิดริเริ่มมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อปฏิรูปการจัดการศึกษาของ ประเทศไทย โดยเอื้ออำนวยให้คนในพื้นที่ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับพื้นที่ และตามบริบท โดยแต่ละจังหวัดดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในจังหวัดที่มุ่งไปสู่รูปแบบในการบริหารจัดการ การศึกษา เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา มีการกระจายอำนาจและให้อิสระ เพื่อเพิ่ม ความคล่องตัวในการบริหาร รวมถึงการสร้างภาคีเครือข่ายให้เกิดขึ้นในจังหวัด ส่งผลให้การศึกษามี ประสิทธิภาพ บรรลุตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ การศึกษาของประเทศมีคุณภาพตามความคาดหวังของคน

ปัญหาของการวิจัย

ตามที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและการให้สถานศึกษามีความเป็น อิสระในการบริหารและการจัดการศึกษามาโดยตลอด โดยออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และ วิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 และประกาศสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 เพื่อให้คณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตนในการ บริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปได้ มากยิ่งขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง ปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแก้ปัญหการจัดการศึกษาในส่วนภูมิภาค ด้านโครงสร้างขององค์กร ด้านระบบบริหารจัดการ และด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แต่ในทางปฏิบัติ พบว่ากฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา มีประเด็นปัญหาความไม่สอดคล้องกับ “หลักการห้ามมิให้ฝ่ายบริหารมอบอำนาจ

⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560), 77.

ช่วง” (Delegatus non potest delegare) จากการศึกษาที่กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวมีการมอบอำนาจให้ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถออกประกาศ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกระจายอำนาจอีกทอดหนึ่ง และยังเป็น การมอบอำนาจให้ หัวหน้าส่วนราชการที่จะถูกลดอำนาจและกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาเป็นผู้ออกหลักเกณฑ์เอง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจึงไม่ใช่การกระจายอำนาจ ตามทฤษฎีว่าด้วยการกระจายอำนาจทางปกครอง (Decentralization) หากแต่เป็น “การกระจาย การรวมศูนย์อำนาจ” จากเดิมที่อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษารวมศูนย์อยู่ที่ กระทรวงศึกษาธิการ เปลี่ยนไปรวมศูนย์อยู่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษาธิการจังหวัดแทน ทำให้สถานศึกษายังไม่มีความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษา¹⁰

จากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 โดยระบุเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ออกคำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 3 เมษายน พุทธศักราช 2560 กำหนดมาตรการและกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศในส่วน ภูมิภาคที่มีความซับซ้อนและสั่งสมมาเป็นเวลานาน ซึ่งมาตรการและกลไกดังกล่าวมีลักษณะรวมศูนย์ อำนาจไว้ที่ คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ทั้งอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการและกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่ออำนาจในการจัดการบุคลากรตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษากำหนดไว้ให้เป็นอำนาจของ คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้บังคับบัญชาโดยตรงในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาเพื่อให้คุณและโทษต่อ บุคลากร คุณภาพการปฏิบัติงานและการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนของชาติถูกลดทอนลง ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ และเกิดความ ล่าช้าในการปฏิบัติงานทั้งยังขัดต่อหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดอย่างรุนแรง และขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน

¹⁰ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการวิจัย มาตรการและรูปแบบของการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้ จังหวัดเป็นฐาน (กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี, 2565), 117-118.

ในองค์กร สมควรแก้ไขคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าว เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาและการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย¹¹

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะได้พยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่กลับพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดศึกษายังคงอยู่ ได้แก่ การบริหารงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการ ไม่สอดคล้องกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การจัดการศึกษาในส่วนภูมิภาคเกิดจากปัญหาการสั่งการและการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นเอกภาพ โครงสร้างปัจจุบันไม่สามารถบริหารงานเชิงพื้นที่ในลักษณะที่เป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เป็นภารกิจร่วมกันได้ เขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้เป็นเขตพื้นที่การศึกษาของกระทรวงอย่างแท้จริง และเกิดปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาด้วยกันเอง การบริหารงานบุคคลในระดับพื้นที่ที่มีการแทรกแซงทางการเมือง มีปัญหาเรื่องความเป็นธรรมและความโปร่งใส และการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นเครือข่ายพันธมิตรในการทำงานร่วมกันยังมีค่อนข้างน้อย¹²

จากสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาดังกล่าว ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์และกำลังคนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมนานาชาติ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานควรจะเป็นอย่างไร รวมถึงการเผยแพร่ผลการวิจัยให้ผู้มีอำนาจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องพิจารณานำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ให้มีความเหมาะสม สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้การศึกษาของประเทศมีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

¹¹ “พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน พุทธศักราช 2560 พ.ศ.2565,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 139, ตอนที่ 69 ก (8 พฤศจิกายน 2565): 14.

¹² สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการและพลเรือน, “การปฏิรูปการศึกษาจังหวัด” (เอกสารสำหรับหัวหน้าส่วนราชการ รองหัวหน้าส่วนราชการ ในส่วนราชการระดับกระทรวงศึกษาธิการ และตำแหน่งเทียบเท่า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563), 1.

ข้อคำถามของการวิจัย

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานควรเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานและเทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (EDFR) ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เช่น 1) เศรษฐฐฎมิ เถาชาวี กล่าวว่ำ การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่สำคัญ¹³ 2) นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินถา ศิริวรรณ กล่าวว่ำ การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารในองค์กรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้¹⁴ 3) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ กล่าวว่ำ การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารราชการที่นำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล¹⁵ 4) พรทิพย์ แก้วมูลคำ กล่าวว่ำ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารราชการที่นำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงานและการประเมินผลโดยมีการจัดระบบงานหรือ วิธีการทำงาน การจัดโครงสร้าง และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่เอื้อต่อ การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ¹⁶ 5) วันชัย โกลละสุด กล่าวว่ำ การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

¹³ เศรษฐฐฎมิ เถาชาวี, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” *อินดัสเตรียล เทคโนโลยี รีวิว* 21, 276 (พฤศจิกายน 2558): 114-120.

¹⁴ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินถา ศิริวรรณ, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” *วารสารมหาจุฬาริชาการ* 4, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 176.

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีการนำไปสู่การปฏิบัติ* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560), 16.

¹⁶ พรทิพย์ แก้วมูลคำ, *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่ การปฏิบัติ* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560), 15-83.

และสำเร็จ ทั้งนี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์¹⁷ 6) ยูคัล และการ์ดเนอร์ (Yukl and Gardner) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ลักษณะการบริหารงานที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ มีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจและมีผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น¹⁸ 7) จูเนจา (Juneja) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง รูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ¹⁹ 8) ทีมบรรณาธิการของอินดีด (Indeed Editorial Team) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง โครงสร้างความเป็นผู้นำที่ส่งเสริมให้ผู้คนจากหลายระดับขององค์กรมีส่วนร่วม ในการบริหารองค์กร ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการรับฟังคำติชมและขอข้อมูลจากพนักงาน²⁰ 9) ถวิลวดี บุรีกุล ได้เสนอแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด โดยกล่าวว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงาน และการร่วมรับผลประโยชน์²¹ 10) ประสาร พรหมณา ได้เสนอแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามาร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันและตกลงใจร่วมกันในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายการบริหารแบบมี ส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์²² 11) โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff) ได้เสนอองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

¹⁷ วันชัย โกลละสุด, **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก http://kmcenter.rid.go.th/kmc08/km_53/km_team53.htm

¹⁸ Gary A. Yukl, and William L. Gardner, **Leadership in Organizations**, 9th ed. (Boston: Pearson Education, 2020), 105.

¹⁹ Prachi Juneja, **Participative Management**, Accessed May 8, 2023, Available from <https://www.managementstudyguide.com/participativemanagement.htm>

²⁰ Indeed Editorial Team, **What Is Participative Management? Skills and Strategies**, Accessed May 8, 2023, Available from <https://www.indeed.Com/career-advice/career-development/participative-management?from=careeradvice-US#1>

²¹ ถวิลวดี บุรีกุล, “การเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองโดยการบริหารราชการแบบมี ส่วนร่วมระดับจังหวัด,” **วารสารสถาบันพระปกเกล้า** 6, 2 (2563): 1-16.

²² ประสาร พรหมณา, **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**, เข้าถึงเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <http://trang.nfe.go.th/alltis16/UserFiles/Pdf/wijaiman.pdf>

ไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การเข้าร่วมการบริหาร และการประสานความร่วมมือ 3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงาน²³ 12) เบียร์ลีน ชนีเบอร์เกอร์ และออสเบิร์น (Beierlein, Schneeberger, and Osburn) ได้เสนอแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ 1. การให้อำนาจแก่บุคลากร 2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กร 3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 5. การใช้ความคิดและทักษะในการแก้ปัญหา และ 6. การฝึกอบรมบุคลากร ซึ่งการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงาน²⁴ 13) มุฮัมหมัด (Muhammad) ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเสนอแนวคิดไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้สำหรับองค์กรสมัยใหม่ได้ เนื่องจากพลวัตขององค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันระดับโลก การเปลี่ยนแปลงลักษณะของงาน และแรงกดดันทางสังคมที่เพิ่มขึ้น ผู้บังคับบัญชาจึงพยายามที่จะธำรงรักษาพนักงานที่มีความสามารถและมุ่งมั่น โดยเสนอสิ่งจูงใจที่แตกต่างกัน รวมถึงให้ออกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ²⁵ 14) เบสเซียเรส (Bessieres) ได้เสนอแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเติมพลังให้ทีมงาน สร้างความมุ่งมั่นและริเริ่มสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานร่วมกัน และประเมินคุณค่า ของแต่ละคน ผู้บริหารต้องมอบอำนาจบางส่วนและกำหนดขอบเขตให้พนักงานตัดสินใจ รวมทั้งเคารพการตัดสินใจนั้น²⁶ 15) พระมหาสุทิตย์ อาภากรโรร ให้ความหมายของภาคีเครือข่าย คือ ความร่วมมือ และการได้รับของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

²³ J.M. Cohen and N. Uphoff, **Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation**, (New York: Cornell University, 1980): 312-222.

²⁴ G. Beierlein, Kenneth C. Schneeberger, and Donald D. Osburn, “**Management Styles**” in **Principles of Agribusiness Management**, 5th ed. (Printed in the United States of America, 2014), 293.

²⁵ Khan Zeb Muhammad, “Participative Management in Modern Organizations a Critical Review,” **Sarhad Journal of Management Sciences** 2, 1 (June 2016): 27-32.

²⁶ Florent Bessieres, **Participative Management**, Accessed May 8, 2023, Available from <https://challengeme.online/en/what-is-participative-management/>

และเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งข้อกำหนดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความมุ่งหมายที่จะระดมทรัพยากรกระบวนการ ความรู้และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จจากการร่วมมือ และได้รับในสิ่งใหม่ ๆ นั้นเสมอ²⁷ 16) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ให้ความหมายของเครือข่าย คือ การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบโดยมีจุดหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา กลุ่มเครือข่ายนี้ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน²⁸ 17) จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ ได้ให้ความหมายของภาคีเครือข่ายว่า คือ กลุ่มบุคคล องค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกันมารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย (ร่วมคิด/วางแผน ร่วมทำ ร่วมประเมินผล) โดยมีความสัมพันธ์แนบแน่น มีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง²⁹ 18) ฟอรันาโรฟ (Fornaroff) เสนอว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้ 1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายกลวิธีทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล 2. การดำเนินงาน 3. การใช้บริการจากโครงการ 4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์³⁰ 19) มนต์ภัสร์ มโนการณฺ์ กล่าวว่า แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 6 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ (1) กระจายอำนาจให้ความอิสระเพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้รับผิดชอบหลัก กระทรวงศึกษาธิการต้องกระจายอำนาจด้านการศึกษา (Decentralization) (2) เสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และปลูกจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อ (3) พัฒนาระบบความรับผิดชอบต่อการศึกษา ออกแบบและระบบความสัมพันธ์ทั้งในด้านปัจจัย นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ (4) พัฒนาระบบสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่พัฒนาระบบ ข้อมูลและสารสนเทศทุกด้าน (5) ปรับระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาสร้าง วัฒนธรรมการทำงานเชิงรุก ให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา (6) การเปิดพื้นที่ร่วม พัฒนาการศึกษา แสวงหาวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัด และรับผิดชอบต่อการศึกษาให้มากขึ้น

²⁷ พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ, **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**, (กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส), 2547), 2.

²⁸ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา,” **การบริหารและพัฒนามหาวิทยาลัยมหาสารคาม** 4, 1 (มกราคม-เมษายน 2555): 196.

²⁹ จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ, **การพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายสถานศึกษา**, เข้าถึงเมื่อ 5 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/344755>

³⁰ A. Fornaroff, **Community Involvement in Health System for Primary Health Care**, (Geneva: World Health Organization, 1980), 104.

(All for Education)³¹ 20) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ หมายถึง การปรับบทบาทบริหารการศึกษาให้รัฐส่วนกลางหรือหน่วยงานระดับชาติตัดสินใจในเชิงปฏิบัติน้อยลง และถ่ายโอนบทบาทเหล่านั้นไปให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ระดับล่างมากขึ้น ซึ่งครอบคลุม การศึกษาระดับโรงเรียนและระดับภูมิภาค หรือการกระจายบทบาททางการศึกษา (decentralization)³² 21) กล้า ทองขาว กล่าวว่า “การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน” (Area-based Educational Planning and Management System) โดยมีหลักคิดและหลักปฏิบัติที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) เป็นระบบการจัดการศึกษาที่มีแบบแผนของการจัดหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดโยงเข้ากับสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนและสังคมของพื้นที่ (2) ผู้เรียนและผู้ปกครองจะเป็นผู้เลือกหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนตามความสนใจ ความถนัดและตามศักยภาพของตนเอง (3) โรงเรียนมีหน้าที่ทำการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนตามศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของพื้นที่ แสวงหาและประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาผู้สร้างหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนที่สอดคล้อง และตอบสนองความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและพื้นที่ (4) สถาบันอุดมศึกษาที่โรงเรียนเลือกจะรับผิดชอบร่วมกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตร จัดโปรแกรมการเรียน จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร จัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ จัดทำห้องปฏิบัติการ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ จัดอบรมเพื่อพัฒนาความพร้อมในการใช้หลักสูตรให้แก่ครูในการพัฒนาการเรียนรู้แก่ผู้เรียน (5) การจัดการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนจะต้องดำเนินไปตลอดหลักสูตร ตั้งแต่เริ่มเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจนผู้เรียนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้นักเรียน สามารถพัฒนาตนเองเข้าสู่เส้นทาง ในการประกอบอาชีพที่ตรงกับความต้องการของภาคธุรกิจสนับสนุนการสร้างอาชีพ การสร้างรายได้ และมีความสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นและสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่³³

³¹ มนต์นัทธ มโนการณ, “การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่,” *ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา* 12-13, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561).

³² สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, *รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่: บทเรียนทางเลือก และเงื่อนไขความสำเร็จ* (กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2559), 3.

³³ กล้า ทองขาว, “การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน: แนวคิด แนวทาง และกรณีศึกษา,” *ราชภัฏสุราษฎร์ธานี* 2, 2 (กุมภาพันธ์ 2559): 23-40.

2. กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เช่น 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น³⁴ ส่งผลให้แนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานปรากฏอยู่ใน 2) แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ที่ได้ระบุว่า กรอบแนวทางและประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์โดยการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การเพิ่มประสิทธิภาพ ระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท ผ่านกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดยการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของ พหุปัญญาแต่ละประเภท ผ่านการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ในรูปแบบต่าง ๆ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ส่งเสริมบทบาทใน การมีส่วนร่วมของภาคีรัฐ ภาคเอกชน ครอบครั้วและชุมชน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์³⁵ นอกจากนี้ 3) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานในแผนแม่บท ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้วยการดำเนินการที่สำคัญ คือ (1) การปฏิรูปโครงสร้างองค์กรด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สูงขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจาก ภาคเอกชนในการจัดการศึกษา (2) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (3) พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชน ให้เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค

³⁴ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134, ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 75.

³⁵ “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)**, เข้าถึงเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

ประชาสังคม³⁶ และนอกจากนี้ใน 4) แผนปฏิรูปประเทศ ได้ระบุประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญทั้ง 11 ด้าน และการขับเคลื่อนการปฏิรูปใน 6 มิติ ที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมผ่านการส่งเสริมวิสาหกิจ เพื่อสังคม (Social Enterprise) การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง โดยขับเคลื่อนการดำเนินการตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับชุมชน ที่ครอบคลุมการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่นและชุมชน การสร้างประสิทธิภาพและ ความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของภาครัฐผ่านการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีความกะทัดรัดทั้งในระดับส่วนราชการ และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการบริหารเชิงพื้นที่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชุมชน ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ บรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำอันอาจเกิดจากการพัฒนา ที่กระจุกตัวที่ส่วนกลางได้³⁷ รวมถึง

5) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 41 บัญญัติว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น³⁸ ทั้งนี้ 6) พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติเกี่ยวกับความมุ่งหมายไว้ ในมาตรา 5 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (1) คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนรวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น (2) ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา (3) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหาร และการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ (4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา³⁹ และผู้วิจัยยังได้ศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ 7) แผนการศึกษา

³⁶ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**, เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdb.go.th/> แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์/

³⁷ “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนปฏิรูปประเทศ**, เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdb.go.th/แผนการปฏิรูปประเทศ/>

³⁸ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542): 13.

³⁹ “พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136, ตอนที่ 56 ก (30 เมษายน 2562): 103-104.

แห่งชาติพ.ศ. 2560-2579 ที่ได้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) ซึ่งรัฐจะต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ในการจัดการศึกษาโดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม⁴⁰ ซึ่ง 8) พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานซึ่งสรุปสาระสำคัญ ดังนี้ มาตรา 4 ภาคีเครือข่าย หมายความว่า หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน ชุมชน ครอบครัว สถาบันทางศาสนา และบุคคลอื่นใดที่ประสงค์จะร่วมส่งเสริม หรือสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้หรือหน่วยจัดการเรียนรู้ มาตรา 8 (4) ส่งเสริม และ สนับสนุนให้ผู้ชำนาญการใน ภูมิภาค หน่วยงานท้องถิ่น และ ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาตรา 17 ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด มาตรา 22 ให้หน่วยจัดการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสังคม รวมทั้ง ร่วมมือกับผู้ชำนาญการในภูมิภาค หน่วยงานท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย และสถานศึกษา ในการส่งเสริมการเรียนรู้ การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ หรือภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียนหรือประชาชนด้วย⁴¹ รวมถึงนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล ที่ได้มีนโยบาย ดังนี้ (1) ปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ (2) เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด ส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างอนาคตสร้างรายได้กระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ (3) จัดทำ หลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ความสนใจของผู้เรียน (4) ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (5) การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศและการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกสมัยใหม่ อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

⁴⁰ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579** (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560), 77.

⁴¹ “พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 149, ตอนที่ 20 ก (19 มีนาคม 2566): 60-69.

(6) ความมีคุณภาพของครูทั้งประเทศ รวมไปถึงครูแนะแนว เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับคำแนะนำด้านเนื้อหาของวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนและ ประกอบอาชีพ รวมไปถึงการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจของนักเรียนทุกคน (7) ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษาทั้งสายวิชาการและสายอาชีพให้มีรายได้จากวิชาที่เรียน โอกาสฝึกงานระหว่างเรียน เพื่อสร้างบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถตรงต่อความต้องการของการจ้างงาน (8) แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมไทย⁴²

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ เช่น 1) กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน⁴³ 2) เรวดี กระโหมวงค์ ได้วิจัย เรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ภาคใต้⁴⁴ 3) ประจวบ หนูเลี้ยง ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง⁴⁵ 4) จารุณี ลุนญา ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง⁴⁶ 5) เกสรี ลัดเลีย และคณะ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

⁴² กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายด้านการศึกษา “เรียนดี มีความสุข”, เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2566, เข้าถึงได้จาก https://www.pnbpeo.go.th/web/data/download/policy_rmw67.pdf

⁴³ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา, “การบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน,” *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ* 8, 1 (เมษายน 2558): 95.

⁴⁴ เรวดี กระโหมวงค์, *โครงการวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ภาคใต้* (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558), ช-ณ.

⁴⁵ ประจวบ หนูเลี้ยง, “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง,” *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ* 2, 28 (ตุลาคม 2558 – มีนาคม 2559) : 232-252.

⁴⁶ จารุณี ลุนญา, “รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559), บทคัดย่อ.

เพื่อการพัฒนาความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา⁴⁷ 6) จำเนียร พลหาญ และคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัด⁴⁸ 7) จุฬารกรณ์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัย โครงการประสานงานวิจัยและ พัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่⁴⁹ 8) สุกรี นาคแย้ม ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศไทย: ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการบริหารและการจัดสรรอำนาจ⁵⁰ 9) พีรพัฒน์ รุ่งเรือง ได้วิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น⁵¹ 10) มนต์นภัส มโนการณ ได้วิจัย เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่⁵² 11) เอกพล ดวงศรี ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่⁵³ 12) สุทัศน์ นาคเวช ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหาร

⁴⁷ เกสรี ลัดเลีย และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา,” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 31 สิงหาคม 2559.

⁴⁸ จำเนียร พลหาญ และคณะ, “รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม” , (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2559), 197.

⁴⁹ จุฬารกรณ์ มาเสถียรวงศ์และคณะ, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการประสานงานวิจัยและ พัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่, (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560), 221.

⁵⁰ สุกรี นาคแย้ม, “การกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศไทย: ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการบริหารและการจัดสรรอำนาจ,” วารสารการบริหารท้องถิ่น 11, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2561): 2.

⁵¹ พีรพัฒน์ รุ่งเรือง, “ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561), บทคัดย่อ.

⁵² มนต์นภัส มโนการณ, “การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่,” วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ 19, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 1.

⁵³ เอกพล ดวงศรี, “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนตามร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่,” ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4, 3 (ธันวาคม 2563): 67.

โรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน⁵⁴ 13) วรรณชัย รั้งซี่ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค⁵⁵ 14) อนุสรฯ สุวรรณวงศ์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยแห่งความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนพระราชรัฐ: มิติภาครัฐและภาคเอกชน⁵⁶ 15) วนิดา ทริกประโคน ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์⁵⁷ 16) วชิระ พลพิทักษ์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในจังหวัดนครพนม⁵⁸ 17) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.⁵⁹ 18) ชัยพร พันธุ์น้อย ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วย

⁵⁴ สุทัศน์ นาคเวช, “การบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563), บทคัดย่อ.

⁵⁵ วรรณชัย รั้งซี่, “ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563), บทคัดย่อ.

⁵⁶ อนุสรฯ สุวรรณวงศ์, “ปัจจัยแห่งความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนพระราชรัฐ: มิติภาครัฐและภาคเอกชน,” **วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** 8, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2563): 321-341.

⁵⁷ วนิดา ทริกประโคน, “การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2563), บทคัดย่อ.

⁵⁸ วชิระ พลพิทักษ์, “ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในจังหวัดนครพนม” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2563), บทคัดย่อ.

⁵⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.** (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2564), 108-119.

บริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี⁶⁰ 19) วรชัย วิภูอุปโภคตร ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน⁶¹ 20) สายสุดา เตียเจริญ และคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างระบบกลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี⁶² 21) แม็คซาร์โด (Machado) เรอเบริโอ (Ribeiro) และเทอร์มาริโอ แม็คซาร์โด (Tameirao Machado) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยประชาชนรอบนอกกับโรงเรียน ในประเทศเม็กซิโก⁶³ 22) กาเลมบา (Kalemba) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา : กรณีศึกษาของโรงเรียนชุมชนโดยเป้าหมาย OVCs⁶⁴ 23) ฟลาเวีย (Flávia) มาติน (Martins) สกูมาเร่ ฟรอง (Guimarães Fung) ได้ศึกษา เรื่อง ผู้นำรุ่นใหม่ในการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนา

⁶⁰ ชัยพร พันธุ์น้อย, “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี” (ผลงานวิชาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564), บทคัดย่อ.

⁶¹ วรชัย วิภูอุปโภคตร, “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,” *วารสารปัญญาภิวัฒน์* 13, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2564): 320.

⁶² สายสุดา เตียเจริญ และคณะ, “การสร้างระบบกลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี,” *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 5, 1 (มกราคม-มีนาคม 2565).

⁶³ Magali Fátima Evangelista Machado, Olzeni Leite Costa Ribeiro and Marcelino Tameirão-Machado, “Participative management in a public school of the periphery in Distrito Federal: A good way?” *Journal of Contemporary Issues in Education* 8, 1 (2013), 4-14.

⁶⁴ Brenda Kalemba, “Community Participation in Education Delivery: A Study of How Community Schools Target OVCs in Chipulukusu, Zambia” (Master’s Thesis for the Award of Philosophy (MPhil) in Development Studies - Specializing in Geography, Department of Geography Faculty of Social Sciences and Technology Management Norwegian University of Science and Technology (NTNU), 2013), Abstract.

โรงเรียนที่ยั่งยืน⁶⁵ 24) นิชิมูระ (Nishimura) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโรงเรียน ในประเทศกำลังพัฒนา⁶⁶ 25) โอคิซซึ (Okitsu) ได้วิจัยเกี่ยวกับ คำมั่นด้านนโยบาย และความเป็นจริงของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในแซมเบีย: นักเรียนที่ยากจนในชนบทสามารถได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีครูสอนหรือไม่⁶⁷ ทั้งนี้ 26) ดูวีเนค และคณะ (Duveneck et al) ได้วิจัย เรื่อง อนาคตการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในเยอรมนี : ผลการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคเดลฟาย⁶⁸ และ 27) คาน และคณะ (Khan and others) ศึกษา การมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนในจังหวัดไคย์เบอร์พัคตันกวา ปากีสถาน⁶⁹

⁶⁵ Flávia Martins Guimarães Fung, **Youth Leadership In Participatory School Management In Support Of Sustainable School** (2016), Accessed April 20, 2023, Available from <http://www.fecilcam.br/revista/index.php/anaisame/article/viewFile/1382/868>

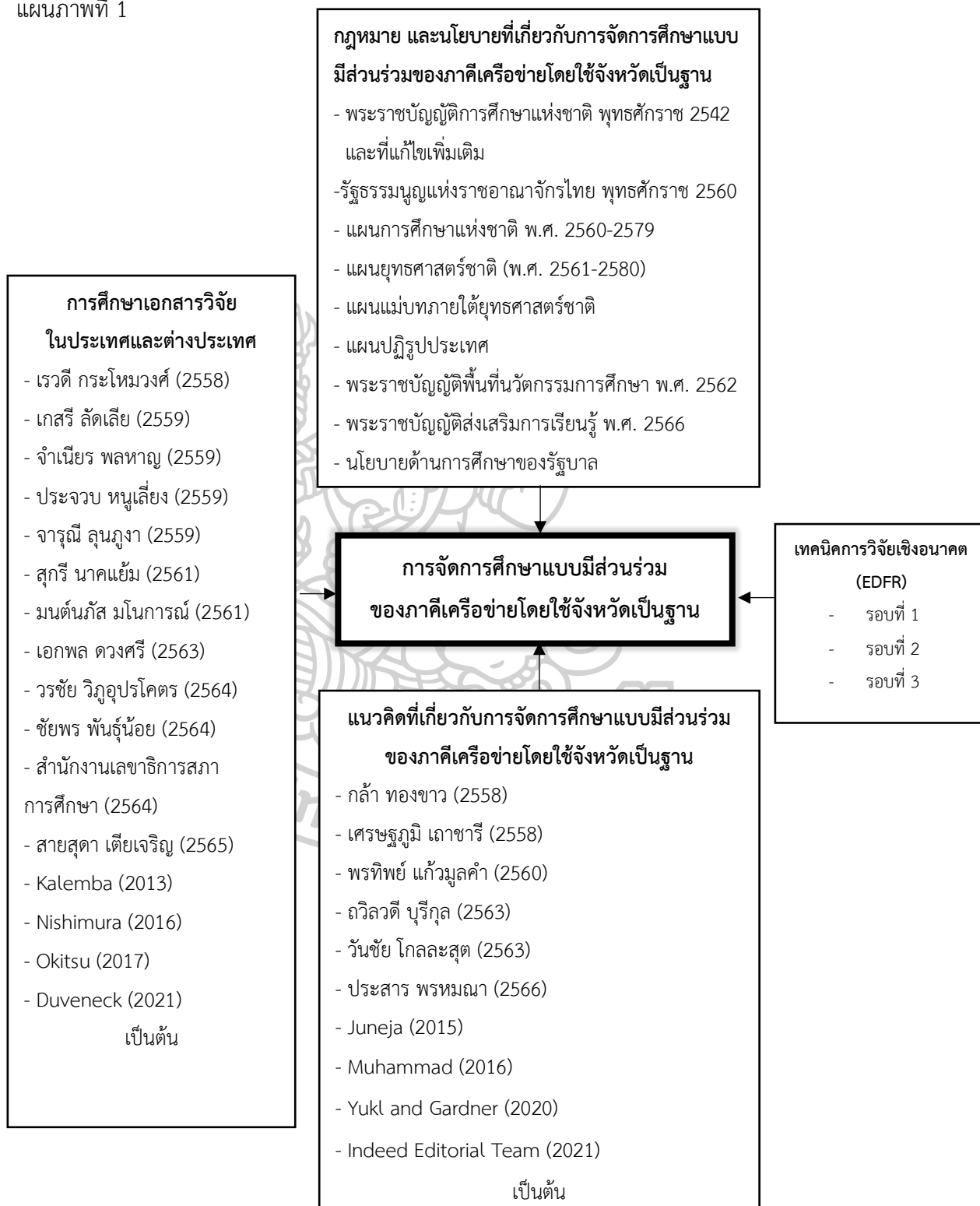
⁶⁶ Mikiko Nishimura, **Community Participation in School Management in Developing Countries** (2016), Accessed April 19, 2023, Available from <http://education.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-64>

⁶⁷ Taeko Okitsu, “Policy promise and the reality of community involvement in school-based management in Zambia: Can the rural poor hold schools and teachers to account?,” **Department of Communication and Culture, The Faculty of Language and Literature, Otsuma Women’s University**, (2017), I.

⁶⁸ Anika Duveneck, Julius Grund, Gerhard de Haan and Kathrin Wahler, “Futures of area-based initiatives in German education: results from a quantitative Delphi survey,” **European Journal of Futures Research** 9, 4 (May 2021): 1.

⁶⁹ Wasal Khan and others, “ Community Involvement for School Effectiveness,” **THE SPARK** 5, 1 (November 2020): 163.

การศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีงานวิจัย ในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานมาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, **นโยบายด้านการศึกษา “เรียนดี มีความสุข”**, เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2566, เข้าถึงได้จาก https://www.pnbpeo.go.th/web/data/download/policy_rmw67.pdf

: กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**, เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/แผนการศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2560/>

: กล้า ทองขาว, “การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน: แนวคิด แนวทาง และกรณีศึกษา,” **ราชภัฏสุราษฎร์ธานี** 2, 2 (กุมภาพันธ์ 2559): 23-40.

: เกสรี ลัดเลีย และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา,” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 31 สิงหาคม 2559.

: จารุณี ลุนญา, “รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง,” **วิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต** 13, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2560): 107-126.

: จำเนียร พลหาญ และคณะ, “รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม” ,มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2559.

: ชัยพร พันธุ์น้อย, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี” (ผลงานวิชาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564), บทความย่อ.

: ถวิลวดี บุรีกุล, "การเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองโดยการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด," **วารสารสถาบันพระปกเกล้า** 6, 2 (2563): 1-16.

: ประจวบ หนูเลี้ยง, “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง,”**วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ** 2, 28 (ตุลาคม 2558 – มีนาคม 2559) : 232-252.

: ประสาร พรหมณา, **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก<http://trang.nfe.go.th/alltis16/UserFiles/Pdf/wijaiman.pdf>

: พรทิพย์ แก้วมูลคำ, **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่ การปฏิบัติ** (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560), 15-83.

: “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542): 9-12.

- : “พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136, ตอนที่ 56 ก (30 เมษายน 2562): 103-104.
- : “พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 149, ตอนที่ 20 ก (19 มีนาคม 2566): 60-69.
- : มนต์ภัสร์ มโนการณ, “การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่,” **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา** 19, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561).
- : “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134, ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 75.
- : เรวดี กระโหมวงศ์, “โครงการวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ภาคใต้” (กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558).
- : วันชัย โกลละสุด, **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก http://kmcenter.rid.go.th/kmc08/km_53/km_team53.htm
- : วรชัย วิภูอุปโคตร, “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,” **วารสารปัญญาภิวัฒน์** 13, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2564): 320.
- : เศรษฐภูมิ เกชาวารี. "การบริหารแบบมีส่วนร่วม," **อินดัสเทรียล เทคโนโลยี รีวิว** 21, 276 (พฤศจิกายน 2558): 114-120.
- : สายสุดา เตียเจริญ และคณะ, “การสร้างระบบกลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี,” **วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** 5, 1 (มกราคม-มีนาคม 2565).
- : สุกรี นาคแย้ม “การกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศไทย: ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการบริหารและการจัดสรรอำนาจ,” **การบริหารท้องถิ่น**, 11, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2561): 2.
- : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ .ศ . 2561-2580)**, เข้า ถึง เมื่อ 4 กุ ม ภา พ ัน ธ์ 2 5 6 5 , เข้า ถึง ได้ จา ก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนปฏิรูปประเทศ**, เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdb.go.th/แผนการปฏิรูปประเทศ/>

: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**, เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdb.go.th/> แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์/

: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.** (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2564), 108-119.

: เอกพล ดวงศรี, “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนตามร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่,” **ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 4, 3 (ธันวาคม 2563): 67.

: Anika Duveneck, Julius Grund, Gerhard de Haan and Kathrin Wahler, “Futures of area-based initiatives in German education: results from a quantitative Delphi survey,” **European Journal of Futures Research** 9, 4 (May 2021): 1.

: Brenda Kalemba, “Community Participation in Education Delivery: A Study of How Community Schools Target OVCs in Chipulukusu, Zambia” (Master’s Thesis for the Award of Philosophy (MPhil) in Development Studies - Specializing in Geography, Department of Geography Faculty of Social Sciences and Technology Management Norwegian University of Science and Technology (NTNU), 2013), Abstract.

: Gary A. Yukl, and William L. Gardner, **Leadership in Organizations**, 9th ed. (Boston: Pearson Education, 2020), 105.

: Indeed Editorial Team, **What Is Participative Management? Skills and Strategies**, Accessed May 8, 2023, Available from <https://www.indeed.Com/career-advice/career-development/participative-management?from=careeradvice-US#1>

: Khan Zeb Muhammad, "Participative Management in Modern Organizations a Critical Review," **Sarhad Journal of Management Sciences** 2, 1 (June 2016): 27-32.

: Mikiko Nishimura, **Community Participation in School Management in Developing Countries** (2016), Accessed April 19, 2023, Available from <http://education.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-64>

: Prachi Juneja, **Participative Management**, Accessed May 8, 2023,
Available from <https://www.managementstudyguide.com/participativemanagement.htmrmw67.pdf>

: Taeko Okitsu, “Policy promise and the reality of community involvement in school-based management in Zambia: Can the rural poor hold schools and teachers to account?,” **Department of Communication and Culture, The Faculty of Language and Literature, Otsuma Women’s University**, (2017), I.

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาโดยองค์กรการศึกษาระดับจังหวัดซึ่งต้องเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติโดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน” มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน 2) กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน 3) การวิจัยเชิงอนาคตด้วยเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่ามีนักวิชาการทั้งในอดีตและปัจจุบันหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เศรษฐภูมิ เกษารีย์ กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่สำคัญ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง⁷⁰

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารในองค์กรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อันเป็นการสร้างแรงจูงใจ ความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกที่ได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ ร่วมวางแผนโครงการ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม

⁷⁰ เศรษฐภูมิ เกษารีย์, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” *อินดัสเทรียล เทคโนโลยี รีวิว* 21, 276 (พฤศจิกายน 2558): 114-120.

ประเมินผลองค์กรภายใต้พื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย ลดความขัดแย้งภายในองค์กร และสร้างผลประโยชน์ร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร⁷¹

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารราชการที่นำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล โดยมีการจัดระบบงานหรือ วิธีการทำงาน การจัดโครงสร้าง และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่เอื้อต่อ การเปิดโอกาสให้ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ⁷²

พรทิพย์ แก้วมูลคำ กล่าวว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารราชการที่นำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงานและการประเมินผล โดยมีการจัดระบบงานหรือ วิธีการทำงาน การจัดโครงสร้าง และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่เอื้อต่อ การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ⁷³

วันชัย โกลละสุด กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสำเร็จ ทั้งนี้การบริหารแบบมีส่วนร่วม นั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์⁷⁴

ยุกต์ และการ์ดเนอร์ (Yukl and Gardner) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ลักษณะการบริหารงานที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ มีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจและมีผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น⁷⁵

⁷¹ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” วารสารมหาจุฬาริชากร 4, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 176.

⁷² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีการนำไปสู่การปฏิบัติ** (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560), 16.

⁷³ พรทิพย์ แก้วมูลคำ, **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ** (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560), 15-83.

⁷⁴ วันชัย โกลละสุด, **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก http://kmcenter.rid.go.th/kmc08/km_53/km_team53.htm

⁷⁵ Gary A. Yukl, and William L. Gardner, **Leadership in Organizations**, 9th ed. (Boston: Pearson Education, 2020), 105.

จุนจา (Juneja) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง รูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ⁷⁶

ทีมบรรณาธิการของอินดีด (Indeed Editorial Team) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง โครงสร้างความเป็นผู้นำที่ส่งเสริมให้ผู้คนจากหลายระดับขององค์กรมีส่วนร่วม ในการบริหารองค์กร ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการรับฟังคำติชมและขอข้อมูลจากพนักงาน⁷⁷

จากความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ ทั้งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด และร่วมดำเนินกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

พรทิพย์ แก้วมูลคำ กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนการบริหารราชการของหน่วยงานภาครัฐ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐหลายประการ ดังนี้

1. การตัดสินใจที่มีคุณค่าและความหมาย (Meaningful Decision) เพราะภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ แผนงาน การใช้งบประมาณ
2. การใช้ทรัพยากร (Public Resources) อย่างรอบคอบ เพราะภาคประชาชนเข้ามามีส่วนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
3. ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา สาธารณะต่าง ๆ ทำให้แนวทางเหล่านั้นได้รับการสนับสนุนเมื่อนำไปปฏิบัติ และได้รับการยอมรับ ซึ่งทำให้ภาครัฐไม่ต้องทำงานในลักษณะโดดเดี่ยวต่อไป
4. การทำงานในลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) โดยภาครัฐปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ประสานและอำนวยความสะดวก (Facilitator) ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทภาครัฐในการบริหารราชการ

⁷⁶ Prachi Juneja, **Participative Management**, Accessed May 8, 2023, Available from <https://www.managementstudyguide.com/participativemanagement.htm>

⁷⁷ Indeed Editorial Team, **What Is Participative Management? Skills and Strategies**, Accessed May 8, 2023, Available from <https://www.indeed.Com/career-advice/career-development/participative-management?from=careeradvice-US#1>

ยุคใหม่ ทำให้รัฐสามารถลดขนาดลงและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะมีหุ้นส่วน การพัฒนามาช่วยแบ่งเบาภาระด้านค่าใช้จ่าย บุคลากร และงบประมาณ

5. ความสามารถในการให้บริการที่ดีขึ้น เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ทั้งถึงและตรงจุดมากขึ้น เช่น การสาธารณสุข การศึกษา

6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนมีความไว้วางใจเป็นพื้นฐาน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ที่เปิดเผยระหว่างกัน⁷⁸

เศรษฐภูมิ เกชาจารี กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. ช่วยให้บรรยากาศและการสื่อสารในองค์กรดีขึ้น ลดความขัดแย้ง ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตและองค์กรมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

2. ประโยชน์ต่อผู้บริหารโดยฝ่ายบริหารสามารถบริหารพนักงานได้ง่ายขึ้น การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เนื่องจากได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากทุกฝ่าย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับฝ่ายบริหารและระหว่างพนักงานด้วยกันดีขึ้น มีความไว้วางใจกันสูง มีความรับผิดชอบและผูกพันกับองค์กรมากขึ้น รวมทั้งมีความเข้าใจกฎระเบียบและข้อจำกัดขององค์กร⁷⁹

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินฉา ศิริวรรณ กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถให้การบริหารองค์กรดำเนินไปด้วยความราบรื่น บุคคลมีความรักความผูกพันต่อองค์กร การเกิดความรู้สึกที่ดีต่อภารกิจที่รับผิดชอบ มีการวางแผนทำงานร่วมกันเป็นทีม ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ผู้บริหารจะได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากบุคลากร บุคลากร เกิดขวัญและกำลังใจ มีความกระตือรือร้นที่อยากจะทำงาน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพของทีมงานให้มีประสิทธิภาพมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรมีความคล่องตัว มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบร่วมกันต่อผลสำเร็จขององค์กร⁸⁰

⁷⁸ พรทิพย์ แก้วมูลคำ, **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ** (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560), 15-83.

⁷⁹ เศรษฐภูมิ เกชาจารี, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” **อินดัสเทรียล เทคโนโลยี รีวิว** 21, 276 (พฤศจิกายน 2558): 114-120.

⁸⁰ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินฉา ศิริวรรณ, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” **วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ** 4, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 186.

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมอุตุนิยมวิทยา กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และบริการที่ดีขึ้น
2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาในการดำเนินงาน
3. การสร้างฉันทามติ ช่วยลดการเผชิญหน้า และความขัดแย้งที่รุนแรงลงได้ เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ
4. ป้องกันการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงานของภาครัฐ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนมีความไว้วางใจเป็นพื้นฐาน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยน ข้อมูล ข่าวสารและองค์ความรู้อย่างเปิดเผยระหว่างกัน
6. ประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาสาธารณะต่าง ๆ ทำให้แนวทางเหล่านั้นได้รับการสนับสนุนเมื่อนำไปปฏิบัติและได้รับการยอมรับ ซึ่งทำให้ภาครัฐไม่ต้องทำงานในลักษณะโดดเดี่ยวต่อไป⁸¹

ประสาร พรหมณา กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความร่วมมือรวมพลังความสามัคคี การทำงานเป็นทีมเป็นกลุ่ม มีการสนับสนุนการทำงาน สร้างผลงานได้มากขึ้นในเวลาจำกัด
2. บุคลากรมีขวัญกำลังใจที่ได้มีส่วนร่วม ได้รับการยอมรับจากฝ่ายบริหาร มีความภาคภูมิใจ มีความกระตือรือร้น ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น
3. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ลดความขัดแย้ง ลดการต่อต้านจากฝ่ายปฏิบัติ ได้มีโอกาสร่วมทำงาน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ทำให้ลดปัญหาในการทำงาน งานสำเร็จได้รวดเร็วเพราะความร่วมมือจากทุกคนทุกฝ่าย

⁸¹ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมอุตุนิยมวิทยา, **คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://linkdi.me/e0co0>

4. ทำให้เกิดกระบวนการประชาธิปไตย เป็นกระบวนการที่ร่วมมือกัน แบ่งงานกันทำร่วมกัน รับผิดชอบ เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ เป็นการเพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพงาน ทำให้การใช้ทรัพยากรประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

5. ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีการทำงาน ควบคุมงานกันเอง เป็นการแบ่งเบาภาระของฝ่ายบริหารให้ลดลง ทำให้ฝ่ายบริหารทำหน้าที่ บริหารงานได้ อย่างเต็มที่ ทำให้ผลงานดีขึ้น มีคุณภาพสูงขึ้น แสดงถึงการบริหารที่มีประสิทธิภาพ⁸²

จุนจา (Juneja) กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้พนักงานรู้สึก ถึง ความเป็นเจ้าของ มีขวัญกำลังใจ พึงพอใจในงาน ประสิทธิภาพของงานเพิ่มขึ้น และทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมโดยรวมขององค์กร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและนวัตกรรม (Innovation and Increased Efficiency) กระบวนการแก้ปัญหาและการเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ อาจส่งผลให้เกิดนวัตกรรม มีการแบ่งปันความรู้ ระหว่างพนักงานและผู้จัดการที่ส่งผลให้มีการปรับปรุงคุณภาพและลดต้นทุนการผลิต

2. ทันทเวลา (Timeliness) มีการปรับปรุงการสื่อสารระหว่างผู้บริหารและพนักงาน และ ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ รายงานข้อบกพร่องได้ตรงเวลา

3. ความพึงพอใจและแรงจูงใจของพนักงาน (Employee Satisfaction and Motivation) การเสริมพลังอำนาจให้พนักงานช่วยเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในการทำงาน ซึ่งจะทำให้ งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้การขาดงานและการลาออกของพนักงาน ลดลง นอกจากนี้ยัง ช่วยดึงดูดคนให้เข้ามาทำงานกับองค์กรมากขึ้น

4. คุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Product Quality) พนักงานสามารถระบุและให้ข้อคิดเห็น ใน การแก้ไขปัญหาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานได้ทันที

5. ความต้องการการนิเทศน้อยลง (Less Supervision Requirements) เนื่องจากพนักงาน ให้ความสำคัญกับการจัดการตนเองมากขึ้น โดยเน้นที่การพัฒนาทักษะของตนเอง ทำให้ความต้องการ นิเทศหรือสนับสนุนจากผู้บริหารน้อยลง

6. การแก้ไขข้อข้องใจที่ดีขึ้น (Better Grievance Redressal) การสื่อสารที่เพิ่มขึ้นช่วย ลด ข้อข้องใจและแก้ไขข้อพิพาทหรือความขัดแย้งได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

7. ความยืดหยุ่นในการจ้างงาน (Hiring Flexibility) มีความยืดหยุ่นในการจ้างงานเพิ่มขึ้น อัน เป็นผลมาจากการฝึกอบรมข้ามสายงาน⁸³

⁸² ประสาร พรหมณา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566, เข้าถึงได้ จาก<http://trang.nfe.go.th/alltis16/UserFiles/Pdf/wijaiman.pdf>

เบสซีเยเรส (Bessieres) กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. พนักงานมีส่วนร่วมกับงานมากขึ้น เพราะสามารถแสดงความคิดเห็นได้ดียิ่งขึ้น
2. แรงจูงใจในขณะทำงานสูงขึ้น พนักงานจะพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้รับการยอมรับ
3. การมีส่วนร่วมในหมู่พนักงานสูงขึ้น เนื่องจากพนักงานจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร ผ่านความรับผิดชอบที่ได้รับ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือและการแบ่งปันความรู้ระหว่างทีมมากขึ้น จะมีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันที่แท้จริงในองค์กรซึ่งจะส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร
4. พนักงานมีความเป็นอิสระมากขึ้น สามารถทำงานต่อไปได้ ก่อนที่จะปรึกษาผู้บริหาร
5. การแลกเปลี่ยนจะง่ายขึ้น ด้วยความร่วมมือนี้พนักงานกล้าที่จะแนะนำสิ่งใหม่ ๆ ให้เพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร⁸⁴

ทีมบรรณาธิการของอินดีด (Indeed Editorial Team) กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. ทีมงานรู้สึกได้รับการสนับสนุนมากขึ้นในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความคิดที่หลากหลาย
2. พนักงานรู้สึกถึงความทุ่มเทลงทุนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามเวลาที่กำหนด รวมทั้งพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. พนักงานได้รับขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในงานที่เพิ่มขึ้น
4. องค์กรธำรงรักษาพนักงานได้มากขึ้น⁸⁵

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของการทำงาน ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานในองค์กร ทุกระดับ ทำให้ลดความขัดแย้งในการทำงาน และเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น มีบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตที่ดี ส่งเสริมให้ทุกคนมีบทบาท อันเป็นการสร้างประชาธิปไตยในองค์กร ทำให้ทุกคนรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่ง

⁸³ Prachi Juneja, **Participative Management**, Accessed January 15, 2023, Available from <https://www.managementstudyguide.com/participative-management.htm>

⁸⁴ Florent Bessieres, **Participative Management**, Accessed February 5, 2023, Available from <https://challengeonline/en/what-is-participative-management/>

⁸⁵ Indeed Editorial Team, **What Is Participative Management? Skills and Strategies**, Accessed May 8, 2023, Available from <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/participative-management?from=careeradvice-US#1>

ขององค์กร รู้สึกรัก และผูกพันกับองค์กร ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ช่วยลดค่าใช้จ่าย และช่วยให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้านการตัดสินใจ การควบคุมการทำงาน การแสดงออกทัศนคติ ตลอดจนการใช้ความสามารถอันส่งผลให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่มีผลทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้เสนอทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน สรุปได้ดังนี้

เศรษฐภูมิ เถาชาลี ได้เสนอแนวทางในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่จะส่งผลต่อทัศนคติ การปฏิบัติงานและการกระตุ้นใจผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. ต้องสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม โดยควรจะต้องทำให้แนวทางที่จะไปสู่เป้าหมาย มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และบรรยากาศจะมีลักษณะของความไม่เป็นทางการมากกว่า เช่น การมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น ด้วยการที่ผู้บังคับบัญชาได้ขอความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน

2. จะต้องทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเลือกเป้าหมายที่มีคุณค่า ดังนั้นผู้บังคับบัญชา ควรเพิ่มเป้าหมายส่วนบุคคล (Individual Goal) กับเป้าหมายองค์กร (Organization Goal) ให้เท่าเทียมกัน

3. การให้อำนาจในการตัดสินใจ เป็นการให้พนักงานมีสิทธิในการตัดสินใจในงาน ที่รับผิดชอบโดยไม่ต้องปรึกษาผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนผู้บริหารทุกคน ในการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม

4. การกระจายอำนาจในการบริหาร เป็นการใช้คณะกรรมการและกลุ่มงานเฉพาะกิจ ในการปฏิบัติงาน การให้อิสระกับพนักงานในการดำเนินงานที่รับผิดชอบ

5. การไว้วางใจซึ่งกันและกันในองค์กร เป็นการมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถ และมีการมอบหมายให้พนักงานได้ปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะ (Multi Skill)

6. เสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เป็นการที่ผู้บริหารมุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม จะต้องสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานในองค์กร เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจ และพร้อมที่ปฏิบัติงาน เต็มกำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ โดยมีข้อควรคำนึงในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งผู้บริหารที่มุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมควรคำนึงปัจจัยดังนี้ 1) ความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความต้องการ เจตคติ ความสามารถ การแสดงออกทางอารมณ์ ความถนัดและ ความสนใจ ซึ่งผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างดังกล่าวแล้วค้นหาวิธีการสร้าง แรงจูงใจที่เหมาะสมกับบุคคลเฉพาะราย 2) ความเป็นบุคคลทั้งตัว ในการที่ผู้บริหารระดับสูงจะเข้าใจ บุคคลทั้งตัวต้องมองในภาพรวม ทั้งองค์ประกอบด้านภูมิหลัง ครอบครัว บุคคลใกล้ชิด สังคม สมาคมที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่ง

ทำให้พนักงานในองค์กรต้องมีการกระทำหลายประการที่เป็นไป เนื่องมาจากองค์ประกอบดังกล่าว แรงจูงใจในการทำงานจะเกิดแตกต่างกันไป 3) แนวโน้มพฤติกรรม เมื่อได้รับแรงกระตุ้น คือผู้บริหารระดับสูงต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดเนื่องจากสิ่งเร้า เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงออกอันเนื่องมาจากความต้องการทางกาย ทางสังคม หรืออาจเป็นแรงกระตุ้น จากหลายองค์ประกอบ ถ้าผู้บริหารที่มุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมสามารถคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมเมื่อได้รับแรงกระตุ้นของพนักงานได้แน่นอน หรือค่อนข้างแน่นอน คือรู้ว่าใครจะแสดง พฤติกรรมอย่างไรเมื่อได้รับแรงกระตุ้นต่าง ๆ ก็ย่อมใช้ตัวกระตุ้นนั้น ๆ จูงใจการทำงานของพนักงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ศักดิ์ศรีของความเป็นคน พนักงานทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นคน ในตนเอง นักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมจะเน้นความสำคัญในเรื่องเหล่านี้ โดยจะมองว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรี ศักยภาพ ความสามารถ ความดีความงามในความเป็นมนุษย์ของตน ทุกคนควรมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในฐานะที่เกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิด ในตัวพนักงาน ผู้บริหารระดับสูงจึงอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นคนดังกล่าว ไม่ควรทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติเยี่ยงเครื่องจักรหรือสัตว์โลกประเภทอื่น

7. มุ่งประยุกต์ใช้หลักจิตวิทยาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นศาสตร์ที่มีการศึกษาครอบคลุมถึง การผลิตและการใช้สินค้า รวมทั้งการจัดบริการในวงการเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและการจัดการ ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมแล้วจะมุ่งศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม มนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ ของงานอุตสาหกรรมทุกประเภท และทุกระดับ ผลจากการศึกษาพฤติกรรม มนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับงานอุตสาหกรรมเหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อส่งเสริมกระบวนการผลิต ด้านอุตสาหกรรมและนำไปใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาของงานอุตสาหกรรม⁸⁶

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นความสำคัญที่บุคลากรและกลุ่มงานให้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารที่มีประสิทธิภาพในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ผู้บริหารนิยม มอบหมายและกระจายอำนาจของตนสู่บุคคลผู้ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ จึงเป็นการช่วยลดภาระหน้าที่ ของผู้บริหารลง และสามารถใช้เวลาในเรื่องสำคัญอื่น ๆ ได้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ช่วยให้งาน ในระดับล่าง มีความหมายและท้าทายมากขึ้น ลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็น กระบวนการบริหารแบบประชาธิปไตยที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ขององค์กรโดยรูปแบบการบริหารในปัจจุบัน ได้แก่ การปรึกษาหารือ กลุ่มคุณภาพ ระบบข้อเสนอแนะ และระบบส่งเสริมให้บุคคลผู้ปฏิบัติงาน

⁸⁶ เศรษฐภูมิ เกชาอารี, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” อินดัสเตรียล เทคโนโลยี รีวิว 21, 276 (พฤศจิกายน 2558): 114-120.

มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งเป็นลักษณะเน้นการกระจายอำนาจให้สมาชิกทุกคนในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจ ในการปฏิบัติงานเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่สนับสนุนในการตัดสินใจ มีความรู้ความเข้าใจ และมีการให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจ เป็นการให้ความสำคัญกับสมาชิกในการได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมในผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผล แก้ปัญหา ร่วมกัน เพื่อสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กร

การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นผู้บริหารต้องอาศัยปัจจัยหลากหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบให้มีส่วนร่วม ทฤษฎีการจูงใจ ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม ทฤษฎีการสร้างผู้นำ และทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ โดยผู้บริหารสามารถนำทฤษฎีต่าง ๆ มาบูรณาการ เพื่อประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับสภาพขององค์กร การมีส่วนร่วมของบุคลากรเน้นการทำงานเป็นทีม อาศัยหลักการ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวิเคราะห์ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมวางแผนตามกระบวนการมีส่วนร่วม ของทฤษฎี 4 ขั้นตอน เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์⁸⁷

ถวิลวดี บุรีกุล ได้เสนอแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด โดยกล่าวว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงาน และการร่วมรับผลประโยชน์ โดยวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชน ได้แสดงความคิดเห็นต่อโครงการและการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของประชาชนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ แสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ติดตามตรวจสอบและรับผลด้วยการคาดหวังว่าการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมือง และการเมืองภาคพลเมืองจะเอื้อต่อ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล ทั้งนี้การที่จะดำเนินการให้เกิดการบริหารราชการ แบบมีส่วนร่วมได้สำเร็จนั้นเนื่องจากการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจ ตระหนักในการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วม ทีมงานมีความเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย กล้ายอมรับเทคนิคใหม่ มีกระบวนการ มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มโครงการ มีที่ปรึกษาที่เอาใจใส่และให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง มีภาคส่วนต่าง ๆ ให้ความร่วมมือตั้งแต่ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วน

⁸⁷ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” วารสาร มหาวิทยาลัยวิชาการ 4, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 179-186.

ท้องถิ่น วัด มีการบูรณาการ ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน การจัดรูปแบบการทำงานที่ให้มีคณะทำงานทุกระดับทำให้การทำงานในทุกระดับ อย่างจริงจังและมีความรับผิดชอบ ทุกคนทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ นอกจากนี้การดำเนินการเลือกใช้กลยุทธ์การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการระบบเปิดให้แก่ตัวแทนหน่วยงานระดับจังหวัด โดยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมให้เหมาะสมกับบริบทข้าราชการ เมื่อข้าราชการที่ผ่านการอบรมนำไป ดำเนินการจะส่งผลให้ประชาชนและข้าราชการมีการเรียนรู้และเกิดความตระหนักหลังจากได้ ปฏิบัติจริงและเห็นผลในการดำเนินการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม มีการส่งเสริมให้เกิดการสร้าง ความสัมพันธ์ในการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ โดยตั้งคณะทำงานที่มาจากหลายภาคส่วนในหลายระดับของการทำงานที่มีการดำเนินงานและความรับผิดชอบต่างกัน⁸⁸

วันชัย โกลละสุต ได้นำเสนอแนวคิดในการบริหารราชการเชิงการพัฒนาที่มุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม สามารถพิจารณาได้ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. มีการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน โดยมีช่องทางเพื่อการให้ข้อมูลข่าวสารที่กว้างขวางต่อประชาชนและเข้าถึงได้โดยสะดวก
2. มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เปิดช่องทางเพื่อการนี้อย่างจริงจัง
3. มีระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารที่ได้จากประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารงาน การให้บริการ และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะหรือ นโยบายอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือประโยชน์ของประชาชนอย่างชัดเจน โดยมี ผู้รับผิดชอบและรายงานผลการดำเนินการเชิงสรุปที่เป็นรูปธรรมต่อเนื่อง
4. เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาในกิจกรรมของหน่วยงาน สำหรับการกำหนดทิศทางแห่งนโยบายและกิจกรรมสาธารณะที่กระทบต่อประชาชนหรือตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย
5. ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในส่วนราชการ โดยสามารถเข้าถึงในการจัด กระบวนการหรือกลไกต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมและร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้าของ การดำเนินงานหรือผลสำเร็จของการทำงานของหน่วยงานราชการได้⁸⁹

⁸⁸ ถวิลวดี บุรีกุล, “การเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองโดยการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด,” วารสารสถาบันพระปกเกล้า 6, 2 (2563): 1-16.

⁸⁹ วันชัย โกลละสุต, การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม, เข้าถึงเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก http://kmcenter.rid.go.th/kmc08/km_53/km_team53.htm

ประสาร พรหมณา ได้เสนอแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันและตกลงใจร่วมกันในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายการบริหารแบบมี ส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์ ได้แก่ 1) เกิดการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงคนเดียว 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการลดการต่อต้าน และก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น 3) การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 4) การมีส่วนร่วมทำให้ การตัดสินใจมีคุณภาพและทำให้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น โดยได้จำแนกรูปแบบการมี ส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบคณะกรรมการเพื่อการศึกษาหารือ (Consulting Management) ในการดำเนินงาน ปรึกษาหารือเพื่อช่วยตัดสินใจ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการที่ปรึกษา เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงาน และร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จ

2. รูปแบบการร่วมเสนอแนะ (Suggestion System) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยวิธีการจัดประชุมรับฟังข้อเสนอนแนะ การเสนอแนะในแบบฟอรัม และการเสนอแนะผ่านเทคโนโลยี

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยการทำงานเป็นทีม (Team Working) เป็นการเปิดโอกาสให้ ทุกคนร่วมคิดร่วมทำ โดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่มคุณภาพ

4. รูปแบบการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นเจ้าของรับผิดชอบงานบริหาร เช่น การร่วมลงทุน

ทั้งนี้ การใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมอาจผสมผสานโดยใช้หลายวิธีการในการทำงานขึ้นอยู่กับสภาพของงาน⁹⁰

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff) ได้เสนอองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การเข้าร่วมการบริหาร และการประสานความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล

⁹⁰ ประสาร พรหมณา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, เข้าถึงเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <http://trang.nfe.go.th/alltis16/UserFiles/Pdf/wijaiman.pdf>

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงาน⁹¹

เบียร์ลีน ซนีเบอร์เกอร์ และออสเบิร์น (Beierlein, Schneeberger, and Osburn) ได้เสนอแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ 1) การให้อำนาจแก่บุคลากร 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กร 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 5) การใช้ความคิดและทักษะในการแก้ปัญหา และ 6) การฝึกอบรมบุคลากร ซึ่งการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน⁹²

มุฮัมหมัด (Muhammad) ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสนอแนวคิดไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้สำหรับองค์กรสมัยใหม่ได้ เนื่องจากพลวัตขององค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันระดับโลก การเปลี่ยนแปลงลักษณะของงาน และแรงกดดันทางสังคมที่เพิ่มขึ้น ผู้บังคับบัญชาจึงพยายามที่จะธำรงรักษาพนักงานที่มีความสามารถและมุ่งมั่น โดยเสนอสิ่งจูงใจที่แตกต่างกัน รวมถึงให้โอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตามขอบเขตและระดับของการมีส่วนร่วมของพนักงานจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะขององค์กร และผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมจะขึ้นอยู่กับบริบทขององค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วมอาจไม่เหมาะกับองค์กรที่ปราศจากบรรทัดฐานของพฤติกรรมบุคคล เช่น หลักนิติธรรม หลักเหตุผล ความเป็นมืออาชีพ หากบรรทัดฐานเหล่านี้ไม่มีอยู่ในสังคมโดยรวมอาจเกิดความผิดพลาด ในการบริหารแบบมีส่วนร่วม และจากการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ในปัจจุบัน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเปรียบเสมือนดาบสองคม จำเป็นต้องใช้โดยคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างแต่ข้อเท็จจริง ที่สำคัญคือการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถและมีความเป็นอิสระในการทำงานการมีส่วนร่วมและความรู้สึกบรรลุผลสำเร็จนอกเหนือจากสิ่งจูงใจทางการเงิน เพื่อมีส่วนร่วม สนับสนุนเป้าหมายขององค์กรให้คงอยู่อย่างยั่งยืน⁹³

ยุกล์ และการ์ดเนอร์ (Yukl and Gardner) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็น ลักษณะการบริหารงานที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร กระบวนการตัดสินใจ

⁹¹ J.M. Cohen and N. Uphoff, **Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation**, (New York: Cornell University, 1980): 312-222.

⁹² G. Beierlein, Kenneth C. Schneeberger, and Donald D. Osburn, “ **Management Styles**” in **Principles of Agribusiness Management**, 5th ed. (Printed in the United States of America, 2014), 293.

⁹³ Khan Zeb Muhammad, “Participative Management in Modern Organizations a Critical Review,” **Sarhad Journal of Management Sciences** 2, 1 (June 2016): 27-32.

มีอิสระในการทำงาน มีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหา สร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดความพึงพอใจและมีผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น⁹⁴

เบสเซียเรส (Bessieres) ได้เสนอแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเติมพลังให้ทีมงาน สร้างความมุ่งมั่นและริเริ่มสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานร่วมกัน และประเมินคุณค่าของแต่ละคน ผู้บริหารต้องมอบอำนาจบางส่วนและกำหนดขอบเขตให้พนักงานตัดสินใจ รวมทั้งเคารพการตัดสินใจนั้น ซึ่งหลักสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ ผู้บริหารจำเป็นต้องให้อำนาจแก่พนักงาน ให้พนักงานสามารถตัดสินใจในระดับของตนได้เร็วที่สุด เช่น ให้พนักงานวางแผนการทำงานด้วยตนเองตามแนวทางที่ต้องการ

2. สร้างแรงจูงใจในทีม การบริหารแบบมีส่วนร่วมควรสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงาน มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจขององค์กร พนักงานต้องสามารถแสดงการมีส่วนร่วม ในการตั้งกฎเกณฑ์และข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น สร้างแรงจูงใจให้พนักงานเลือกด้วยตนเองว่างานใด ที่เขาต้องการมุ่งเน้นและประสานงานกันในการทำงาน

3. ส่งเสริมความร่วมมือ ทีมจำเป็นต้องสื่อสารและทำงานร่วมกันให้มากที่สุดเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการส่งเสริมการรับฟังและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา เพื่อนร่วมทีมจะสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กรและการพัฒนาภายในทีม⁹⁵

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีหลายระดับ โดยเริ่มตั้งแต่ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบให้มีส่วนร่วม ทฤษฎีการจูงใจ ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม ทฤษฎีการสร้างผู้นำ และทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมวางแผน การเสนอความคิดเห็น การเสนอโครงการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จนกระทั่งถึงระดับการให้อำนาจในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากบุคคล เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ และเกิดการยอมรับผลการตัดสินใจ ดังนั้นข้อมูลจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจ

⁹⁴ Gary A. Yukl, and William L. Gardner, **Leadership in Organizations**, 9th ed. (Boston: Pearson Education, 2020), 105.

⁹⁵ Florent Bessieres, **Participative Management**, Accessed May 8, 2023, Available from <https://challengeme.online/en/what-is-participative-management/>

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เป็นการร่วมมือกันของฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ดังนี้

ความหมายของภาคีเครือข่าย

นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาไว้หลายแนวคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมด้านการศึกษา ดังนี้

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ ให้ความหมายของภาคีเครือข่าย คือ ความร่วมมือ และการได้รับของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการระดมทรัพยากร กระบวนการความรู้ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้⁹⁶

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ให้ความหมายของเครือข่าย คือ การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา กลุ่มเครือข่ายนี้ต้องการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน⁹⁷

จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ ได้ให้ความหมายของภาคีเครือข่าย คือ กลุ่มบุคคล องค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย โดยร่วมคิดหรือวางแผน ร่วมทำ และร่วมประเมินผล กลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันจะมีความสัมพันธ์แนบแน่น มีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง⁹⁸

สรุปได้ว่า ภาคีเครือข่าย หมายถึง บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์หรือข้อตกลงร่วมกัน และดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือข้อตกลงที่มีร่วมกัน

⁹⁶ พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ, **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**, (กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส), 2547), 2.

⁹⁷ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา,” **การบริหารและพัฒนามหาวิทยาลัยมหาสารคาม** 4, 1 (มกราคม-เมษายน 2555): 196.

⁹⁸ จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ, **การพัฒนาาระบบภาคีเครือข่ายสถานศึกษา**, เข้าถึงเมื่อ 5 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/344755>

ความสำคัญของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา

การดำเนินงานของภาคีเครือข่าย ได้มีการทำงานร่วมกันในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึง การพัฒนาการศึกษา อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานนั้นไม่อาจจะขาดทีมงานส่วนใดส่วนหนึ่งไปได้ เนื่องจาก ทุกส่วนมีความสำคัญในการทำให้เกิดการพัฒนา ดังนั้นจึงมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาคีเครือข่ายไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาว่า การศึกษาเป็นความหวังของสังคมและเป็นเหมือนต้นทางแห่งสภาพจิตใจ ครอบครัว วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม กระบวนการทางการศึกษาจึงมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา เป็นกระบวนการที่เป็นกลาง ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้⁹⁹

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา กล่าวถึง ภารกิจที่มุ่งให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา การศึกษาในทุกระดับและทุกประเภท สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางวิชาการ แนวทางการพัฒนาการศึกษาในยุคปฏิรูปที่ยึดหลักให้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อให้เป็นคนเก่ง คนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทย และความเป็นสากล โดยการสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ กระทำได้โดยผ่านการพัฒนาหลักสูตร และ กระบวนการเรียนรู้ซึ่งทุกฝ่ายในสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในท้องถิ่นกำหนดสาระของหลักสูตร ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ การพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวนี้เป็นไปตามแนวคิดการให้ชุมชนเป็นฐานซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อยู่ในชุมชนจากประสบการณ์จริง ในสถานการณ์จริง เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ และสถานการณ์ชุมชน ในฐานะเป็นที่รู้จักท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี จะเป็นผู้มีส่วนร่วม ได้ดียิ่ง

1.2 การมีส่วนร่วมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จำเป็นต้องจัดหาและพัฒนาสื่อ รวมทั้ง กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ชุมชนสามารถใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่น ใช้แหล่งเรียนรู้ โดยประสานความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ ทุกสถานที่และทุกเวลา รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยรัฐกับสถานศึกษาจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบในชุมชนให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับวิทยาการสากล ขณะที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ วิทยาการสากลและใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย การพัฒนาสาระและ

⁹⁹ ประเวศ วะสี, จุดประกายการปฏิรูปการเรียนรู้สู่สหัสวรรษใหม่, (กรุงเทพฯ: ศุภสภา ลาดพร้าว, 2543), 9-10.

กระบวนการเรียนรู้ ควรเน้นไปที่การใช้ประโยชน์จากผู้รู้ในท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้นำชุมชนอาจร่วมเป็นวิทยากร หรือร่วมจัดกิจกรรมในสถานศึกษา เพื่อจะได้นำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญา ท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนในพัฒนาสื่อการเรียน โดยใช้ ภูมิปัญญาในชุมชน

1.3 การมีส่วนร่วมถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน ในยุคปฏิรูปการศึกษาเป้าหมาย ของการให้การศึกษาจะไม่จำกัดเฉพาะผู้เรียนหรือจำกัดแต่ภายในโรงเรียน แต่ยังรวมถึงการให้ความรู้ ทักษะ การสร้างเจตคติและจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ผู้นำชุมชนจึงต้องเป็นผู้ที่รู้จัก ประสานเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งสถานศึกษา โดยอาจขอความร่วมมือในการแนะนำ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มผลผลิตในชุมชน ขอวิทยากรให้ความรู้ หรือขอความร่วมมือให้สถานศึกษา ค้นคว้าวิจัยในหัวข้อที่เป็นปัญหาของชุมชน หรือเข้าไปให้ความร่วมมือกับโครงการที่สถานศึกษาหรือ หน่วยงานอื่นจัดขึ้น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน

1.4 การมีส่วนร่วมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการศึกษาต้องเป็น กระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต คนในชุมชนทุกคนควรมีโอกาสได้เรียนรู้ทักษะการเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ พัฒนาดตนเองและสังคมได้ ผู้นำชุมชนต้องมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน หรือ ศูนย์การเรียนรู้ท้องถิ่น ด้วยการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาท้องถิ่น และชุมชน

2. การมีส่วนร่วมทางการบริหาร จากหลักการบริหารสถานศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารและการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น จึงควรกำหนดให้ การปฏิบัติเสร็จสิ้นที่สถานศึกษาให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงความมีอิสระ และความคล่องตัวเป็นสิ่งสำคัญ ผู้นำ ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม โดยทำหน้าที่เป็นกรรมการ ทั้งในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดเรื่องคณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงการบริหารและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้นำชุมชนสามารถเข้าไปเป็นกรรมการได้ ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา ภาระหน้าที่ของคณะกรรมการทั้งสองระดับมี อย่างกว้างขวาง ตั้งแต่การกำหนดแผน นโยบาย การดำเนินกิจกรรม ไปจนถึงการติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผล รวมทั้งเป็นผู้สะท้อนปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนประสานประโยชน์ การจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้มากที่สุด

2.2 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา เป็นวิธีที่ทำให้การศึกษามีมาตรฐานและถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจะต้องเปิดเผยรายงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประจำปี ต่อสาธารณชน การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาจะต้องให้ข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งเชิญ ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาร่วมให้ข้อมูลการจัดการศึกษา ผู้นำชุมชนจึงมีบทบาท สำคัญยิ่งต่อการให้ข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการประเมินภายนอกและติดตามรายงานผลการประเมินคุณภาพ ทั้งรายงานประจำปีของสถานศึกษา และรายงานการตรวจสอบคุณภาพทุก 5 ปี

2.3 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุนการศึกษาทางเลือก ผู้นำชุมชนมีหน้าที่ดูแลให้ สมาชิกในชุมชนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ โดยที่การศึกษาจะเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือ การศึกษาตามอัธยาศัย และอนุญาตให้มีการเทียบโอนระหว่างกันได้ ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็เปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน ศูนย์การเรียน และได้รับสิทธิประโยชน์บางประการจากรัฐ ผู้นำชุมชนจึงมีหน้าที่ให้การสนับสนุน ครอบครัว หรือองค์กรในชุมชนที่ต้องการจัดการศึกษาทางเลือกนี้ โดยที่การจัดการศึกษาลักษณะดังกล่าว จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประกาศในกฎกระทรวงและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.4 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้สร้างแรงจูงใจเพื่อการศึกษา ภาศึเครือข่ายอาจทำหน้าที่ เป็นผู้ให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ ประสานงานกับหน่วยงานเพื่อหาทางช่วยเหลือ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความต้องการพิเศษ อื่น นอกจากนี้ผู้นำชุมชนจะต้องเป็นผู้ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่สมาชิกในชุมชนด้วย เช่น แนะนำ แหล่งเรียนรู้ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงาน สถาบัน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจัดขึ้น อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมท้องถิ่น

3. การมีส่วนร่วมทางการเงินและการลงทุนเพื่อการศึกษา ภาศึเครือข่ายมีส่วนร่วม ด้านต่าง ๆ ได้แก่

3.1 เป็นผู้ร่วมระดมทุนเพื่อการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากร และสรรพกำลังทั้งปวงจากท้องถิ่น ผู้นำชุมชนสามารถมีส่วนร่วมช่วยระดมทุนเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วม รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

3.2 เป็นผู้ริเริ่มและสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของชุมชน จัดการศึกษาให้ สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิเสมอภาค และได้รับโอกาสศึกษาต่อตามกำลังความสามารถได้อย่างสูงสุด ไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายมาก ปัจจุบันรัฐได้ให้การสนับสนุนเป็นพิเศษด้านการเงิน และอุปกรณ์สำหรับผู้เรียน ที่พิการและได้จัดกองทุนสำหรับผู้ด้อยโอกาส กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา แต่การขอความช่วยเหลือจากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่เพียงพอ ผู้นำชุมชนอาจใช้วิธีต่าง ๆ ในการระดม

ทุนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือร่วมใจจากชุมชน สถานประกอบการ และภาคเอกชน โดยจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของชุมชนขึ้นเอง ซึ่งกองทุนดังกล่าวควรมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือแก่สมาชิกชุมชนในด้านการศึกษาให้ชัดเจน

3.3 ร่วมติดตามการใช้เงินกองทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุด การร่วมระดมทุนให้สถานศึกษาได้มีเงินสนับสนุนการดำเนินงานด้านการศึกษาเป็นบทบาทที่สำคัญ ขณะเดียวกันภายหลังการร่วมระดมทุนให้สถานศึกษาแล้ว ผู้นำชุมชนก็สามารถมีส่วนร่วมเสนอและติดตามให้การใช้จ่ายเงินดังกล่าว เป็นไปอย่างโปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุด¹⁰⁰

จินตนา สุจจันท์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผน ปฏิบัติและประเมินงาน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน และยังให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วม และประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้ คือ

1. ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหา และความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
3. การดำเนินงานของโครงการได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. โครงการให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากร เพื่อการพัฒนา
มากขึ้น
5. ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น¹⁰¹

จิระวิทย์ มั่นคงวัฒนะ กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับต่าง ๆ ตามแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาแบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม จึงได้มีนโยบายจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายซึ่งประกอบด้วย

1. กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการประถมศึกษาและศูนย์พัฒนากลุ่มสาระ
การเรียนรู้

¹⁰⁰ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา, (กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2545), 77-86.

¹⁰¹ จินตนา สุจจันท์, การศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2549), 48-49.

3. กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนต้นและศูนย์พัฒนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้

4. กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนปลายและศูนย์พัฒนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้

โดยมีตัวชี้วัดความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย ดังนี้

1. มีเป้าหมายร่วมกันชัดเจน
2. มีระบบบริหารจัดการที่ดี
3. มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
5. มีการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง
6. มีนวัตกรรมที่เกิดจากการทำงานของเครือข่าย
7. มีการสรุปทบทวนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อจัดทำแผนปีต่อไป

นอกจากนี้ในการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นในลักษณะของเครือข่าย
ย่อมขึ้นอยู่กับระดับของความร่วมมือ คือ

1. การประสานงาน (Coordination) หมายถึง วิธีซึ่งคนจำนวนมากมาร่วมกันทำงาน
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตกลงกันได้ โดยกำหนดกิจกรรมออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อมอบหมายให้
ผู้รับผิดชอบปฏิบัติด้วยความสามัคคี สมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่า
การประสานงาน หมายถึงการจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือปฏิบัติงาน
เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อให้งานหรือกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ
นโยบายขององค์กรนั้นอย่างสมานฉันท์

2. ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง ความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง ตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงาน ความร่วมมือ
จะเป็นการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของหรือเจ้าภาพ งานหรือกิจกรรมนั้น ๆ แล้วขอให้ฝ่ายอื่นเข้ามาร่วม
มีลักษณะเกิดขึ้นเป็นครั้ง ๆ ไป ไม่มุ่งความต่อเนื่องและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม
แต่มุ่งจะให้กิจกรรมนั้น ๆ แล้วเสร็จตามความต้องการของฝ่ายเจ้าของงาน ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือ
ด้วยความสมัครใจ แม้จะไม่มีหน้าที่โดยตรง อาจจะทำเรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลาก็ได้
แม้กระทั่งอาจให้ความร่วมมือทำบางเรื่องบางเวลา

3. การทำงานร่วมกัน (Collaboration) หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือ
องค์กรตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไปมาทำงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม และรับรู้ว่าเป็น
ส่วนหนึ่งของกลุ่มตามโครงสร้างที่มีอยู่ในองค์กร รวมทั้งเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน เพื่อให้
บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ปฏิบัติงานต่างก็เกิดความพอใจในการทำงานนั้น

4. การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่สมาชิกทุกคนของหน่วยงานหรือองค์กร ร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีลักษณะของกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแก้ปัญหา การร่วมกันกำหนดแผนงานใหม่ ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด¹⁰²

สรุปได้ว่า ความสำคัญของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา คือ การที่ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งการมีส่วนร่วมทางวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคคล รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับต่าง ๆ

กระบวนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการดำเนินงานที่เป็นไปอย่างมีกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ประสาร พรหมณา ได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน ชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงคนเดียว

2. การมีส่วนร่วมบริหารเป็นการลดการต่อต้านและก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น

3. การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. การมีส่วนร่วมทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพและทำให้มีความพึงพอใจต่อปฏิบัติงานมากขึ้น¹⁰³

¹⁰² จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ, การพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายสถานศึกษา, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/344755>

¹⁰³ ประสาร พรหมณา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, (สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1, 2553), 8.

โคเฮน และอัปฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดการ แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมขั้นต้น (Initial decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมเตรียมการ (Ongoing decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operating decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัครผู้ประสานงาน เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำและการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมดำเนินการ (Implementation) เป็นการดำเนินการตามโครงการและแผนงานซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมสละทรัพยากร (Resource contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำซึ่งให้ด้วยความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมบริหารและประสานงาน (Administration and Co-ordination) การมีส่วนร่วมโดยการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการ

2.3 การมีส่วนร่วมเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer enlistment activities) การมีส่วนร่วมโดยการเข้าปฏิบัติในโครงการแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือลักษณะบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการและลักษณะเต็มใจเข้าปฏิบัติในโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) เป็นการร่วมรับผลที่จะเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ผู้เกี่ยวข้อง และชุมชน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านวัตถุ (Material benefits) ด้านสังคม (Social benefits) และด้านบุคคล (Personal benefits)

4. การมีส่วนร่วมประเมินผล (Evaluation) เป็นการมีส่วนร่วมในการวัดผล และวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ¹⁰⁴

ฟอร์นารอฟ (Fornaroff) เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

¹⁰⁴ J.M. Cohen and N. Uphoff, **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**, (Rural Development Committee Center for International Studies: Cornell University, 1981), 6.

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2. การดำเนินงาน

3. การใช้บริการจากโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในรับผลประโยชน์¹⁰⁵

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผน การค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา การร่วมกันตัดสินใจ การร่วมลงทุน การปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้การทำงานที่ประสิทธิภาพ

จากแนวคิด และทฤษฎีที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย หมายถึง การจัดการศึกษาที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่การวางแผน การดำเนิน และการประเมินผล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

มนต์นภัส มโนการณม์ กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาของหลายประเทศ ได้นำแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่มาใช้เป็นฐานการพัฒนา (Area Based Education : ABE) ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เป็นผู้จัดการศึกษา โดยรัฐมีการกระจายอำนาจให้จังหวัดเป็นผู้จัดการศึกษา อาจดำเนินการในรูปแบบของสภาการศึกษาที่มีองค์ประกอบของคณะกรรมการซึ่งมาจากทุกภาคส่วน มีอิสระและอำนาจในการกำหนดและตัดสินใจ ร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษา สนับสนุน ตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษาและร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาในจังหวัด สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องกระจายอำนาจให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง ให้มีอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากร รวมถึงในมิติทางวิชาการ ได้แก่ การบริหารและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตามศักยภาพและบริบทของพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ตอบสนองต่อโจทย์ปัญหาและความต้องการตามบริบทของพื้นที่ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ โอกาส คุณภาพ และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา¹⁰⁶

¹⁰⁵ A. Fornaroff, *Community Involvement in Health System for Primary Health Care*, (Geneva: World Health Organization, 1980), 104.

¹⁰⁶ มนต์นภัส มโนการณม์, “การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่,” *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์* 19, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2561): 1-15.

กล้า ทองขาว ใช้คำว่า “การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน” (Area - based Educational Planning and Management System) โดยมีหลักคิดและหลักปฏิบัติที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) เป็นระบบการจัดการศึกษาที่มีแบบแผนของการจัดหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดโยงเข้ากับสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรม รวมทั้งทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนและสังคมของพื้นที่ 2) ผู้เรียนและผู้ปกครองจะเป็นผู้เลือกหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนตามความสนใจ ความถนัด และตามศักยภาพของตนเอง 3) โรงเรียนมีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนตามศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของพื้นที่ แสวงหาและประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาผู้สร้างหลักสูตร และโปรแกรมการเรียนที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและพื้นที่ 4) สถาบันอุดมศึกษาที่โรงเรียนเลือกจะรับผิดชอบร่วมกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตร จัดโปรแกรมการเรียน จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร จัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ จัดทำห้องปฏิบัติการ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ จัดอบรมเพื่อพัฒนาความพร้อมในการใช้หลักสูตรให้แก่ครู ในการพัฒนาการเรียนรู้แก่ผู้เรียน 5) การจัดการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนจะต้องดำเนินไปตลอดหลักสูตร ตั้งแต่เริ่มเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจนผู้เรียนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้นักเรียน สามารถพัฒนาตนเอง เข้าสู่เส้นทางการประกอบอาชีพที่ตรงกับความต้องการของภาคธุรกิจ สนับสนุนการสร้างอาชีพ การสร้างรายได้ มีความสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นและสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่¹⁰⁷

สุพิรพัชร พิมพมาศ กล่าวว่า ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (ABE) ต้องเกิดบนฐานคิดของความร่วมมือกันของบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกฝ่ายที่สร้างการเปลี่ยนแปลงระดับความสัมพันธ์ขององค์กร หน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ ลงไปจนถึงระดับสถานศึกษาและห้องเรียน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด และพื้นที่ท้องถิ่น สอดรับกับบริบทการพัฒนาและความต้องการของพื้นที่ทางด้านการจัดการศึกษา ทำให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย (All for education) เกิดความก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการนำกระบวนการวิจัยเชิงบูรณาการ พร้อมกำหนดเป้าหมายและโจทย์ตามบริบทของพื้นที่ สร้างนวัตกรรมในการบริหารและการจัดการนวัตกรรมในการสร้างการเรียนรู้และ นวัตกรรมสังคมเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ประเทศไทยจะก้าวต่อไปได้ด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สร้างความรู้

¹⁰⁷ กล้า ทองขาว, “การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน: แนวคิด แนวทาง และกรณีศึกษา,” วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี 2, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558): 23-40.

สร้างพลังการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจบทบาทการศึกษาจากส่วนกลางสู่พื้นที่ท้องถิ่น¹⁰⁸

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้นิยาม “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” ว่า หมายถึง การปรับบทบาทการบริหารการศึกษาให้รัฐส่วนกลางหรือหน่วยงานระดับชาติตัดสินใจในเชิงปฏิบัติ น้อยลงและถ่ายโอนบทบาทเหล่านั้นไปให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ระดับล่างมากขึ้น ซึ่งครอบคลุม การศึกษาระดับโรงเรียน และระดับภูมิภาค หรือการกระจายบทบาททางการศึกษา (decentralization)¹⁰⁹ ดังจะเห็นได้จากการถอดบทเรียนประเทศที่มีแนวโน้มของผลการจัดการศึกษา ดีขึ้น พบว่าการกระจายบทบาทการจัดการศึกษามีหน่วยงานตัดสินใจอยู่ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับกลาง และระดับโรงเรียน หน่วยงานระดับชาติจะทำหน้าที่กำกับดูแลด้านนโยบายและ ทรัพยากรในภาพรวม ส่วนด้านบุคลากร งบประมาณ หลักสูตรและการบริหารทั่วไปนั้น ได้มีการ กระจายอำนาจไปยังระดับกลางและระดับโรงเรียนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของการศึกษานั้นพิจารณา ทั้งรายละเอียดและบริบทของพื้นที่ การกระจายอำนาจและบทบาทที่บรรลุผล คือ การมีส่วนร่วม โดยการดึงชุมชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งนี้การกระจายบทบาทไป ให้แก่ พื้นที่ ระดับกลางและระดับโรงเรียน ต้องใช้เวลาและการดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนที่มีความพร้อมและสมัครใจดำเนินการ ก่อน¹¹⁰

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นการกระจายบทบาทหน้าที่ทางการศึกษาหรือ การปรับบทบาทให้รัฐหรือหน่วยงานระดับชาติถ่ายโอนบทบาทการตัดสินใจให้แก่หน่วยงานระดับล่าง มากขึ้น โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อ บริบท และความต้องการของพื้นที่นั้น ๆ

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการนำแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่มาใช้ Area Based Education (ABE) โดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) นำแนวคิดดังกล่าวมา ปรับพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการศึกษาในระดับพื้นที่ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษา

¹⁰⁸ สุพีรพัชร พิมพมาศ, “ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่,” วารสารโพธิวิจัย 2, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 36.

¹⁰⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่: บทเรียน ทางเลือกและ เงื่อนไขความสำเร็จ, (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2559), 3.

¹¹⁰ เรื่องเดียวกัน, 86-113.

เชิงพื้นที่ประกอบด้วย 1) กลไกความร่วมมือของภาคส่วนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ข้อมูลที่จะช่วยชี้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญและติดตามความก้าวหน้าว่าการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงไร และ 3) แผนและโครงการเพื่อพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เพื่อบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากรในการจัดการศึกษาร่วมกัน¹¹¹ โดยทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา มูลนิธิ สถานประกอบการ รวมถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้มาร่วมกันจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล รับรู้และตระหนักถึงปัญหาการศึกษาที่ไม่ตอบโจทย์ของคนในพื้นที่ โดยมีหลายหน่วยงานร่วมส่งเสริมและสนับสนุน เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) ตัวอย่างพื้นที่หรือจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจาก สสค. จำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ น่าน แม่ฮ่องสอน ลำปาง สุโขทัย กาญจนบุรี ชลบุรี ตราด พระนครศรีอยุธยา นครราชสีมา สุรินทร์ อำนาจเจริญ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และยะลา ซึ่งจากการดำเนินงานในทุกจังหวัดได้ทำให้เกิดกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ มีการกำหนดวาระสำคัญที่คนในจังหวัดเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ มีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดและจัดทำข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน การดำเนินงานจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2561 พบว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในมุมมองเชิงระบบ มีดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยกลุ่มคนในพื้นที่รวมตัวกันเป็นภาคร่วมพัฒนา มีการเปิดเผย แบ่งปัน และบูรณาการข้อมูลเชิงพื้นที่ นำไปสู่การการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือสร้างโจทย์ในการทำงานร่วมกัน
2. ด้านกระบวนการ มีการพัฒนากลไกความร่วมมือของภาคร่วมพัฒนา ได้แก่ สำรวจและแสวงหาทุนทางสังคม สร้างการเรียนรู้และตระหนักถึงปัญหา กำหนดผู้รับผิดชอบหลัก พัฒนาระบบประสานงาน และขยายภาคร่วมพัฒนา จนนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด เพื่อบูรณาการความร่วมมือ และทรัพยากรในการจัดการศึกษาร่วมกัน
3. ด้านผลผลิต มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนที่ตรงกับปัญหา และสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

¹¹¹ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, “จากแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สู่การสนับสนุนการขับเคลื่อน กศจ.,” **จดหมายข่าวถึงเพื่อนสมาชิก** 3. 215 (สิงหาคม 2559): 1-2.

4. ด้านข้อมูลย้อนกลับ ในการดำเนินการทุกระยะได้มีการรายงานผลการดำเนินการและแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมถึงขยายพื้นที่ ขยายเครือข่ายร่วมพัฒนา¹¹²

จากการดำเนินงานโดยใช้แนวคิดการศึกษาเชิงพื้นที่พบว่า ในหลายพื้นที่ที่มีการดำเนินการมีประเด็นหรือปัญหาที่แต่ละพื้นที่ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาการจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จแตกต่างกัน นั้นแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างด้านบริบทของพื้นที่ตัวอย่างเช่น

จังหวัดเชียงใหม่ ประเด็นการขับเคลื่อน คือ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่มีความยากลำบาก มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ และการผลิตบุคลากรที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีการรวมตัวกันของภาคส่วนต่าง ๆ เป็น “ภาคีเชียงใหม่ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา” มุ่งเน้นการจัดการศึกษาในบริบทของเชียงใหม่ ภายใต้ปณิธานเดียวกันที่ว่า “พลเมืองเชียงใหม่ รักษาวัฒนธรรม ทันทการเปลี่ยนแปลง แสวงสัมมาชีพ” นำไปสู่การจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเชียงใหม่ (พ.ศ. 2559-2562) โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่เป็นหน่วยงานประสานงาน ผลการดำเนินงานมีความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมและเป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ และขยายผลสู่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ

จังหวัดสุรินทร์ ประเด็นการขับเคลื่อน คือ การมีเด็กจำนวนมากหลุดออกจากระบบการศึกษา จึงกำหนดมาตรการในการติดตาม ช่วยเหลือ เด็กและเยาวชนที่ออกกลางคัน รวมถึงการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อการมีสัมมาชีพ มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายความร่วมมือ 5 ภาคส่วนในระดับจังหวัดและตำบล โดยใช้ชื่อว่า “ปัญญาภาคี” สร้างกลไกในการทำงาน 2 ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาระดับจังหวัด และคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาระดับพื้นที่ โดยมีตำบลเป็นตัวตั้งของพื้นที่ และมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นหน่วยประสานงาน

จังหวัดภูเก็ต ประเด็นการขับเคลื่อน คือ การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่โลกของ การมีงานทำและการพัฒนาคุณธรรม สำนึกรักถิ่นเกิด สื่อสารได้หลายภาษา ภายใต้คำขวัญ “สร้างเด็กภูเก็ต ให้ตงห่อ เพียงพอด้วยหลักคิด ไกล่ชิดวัฒนธรรมประเพณี รักษาศักดิ์ศรีพูดจาภาษาถิ่น” คำว่า “ตงห่อ” เป็นภาษาถิ่น หมายถึง การเป็นคนดีในทุก ๆ ด้าน มีการรวมตัวของบุคคลและองค์กร 5 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน ประชาสังคม และวิชาการ จัดตั้งเป็น “สภาการศึกษาจังหวัด

¹¹² สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ตอนที่ 3 สุโขทัย และลำปาง ในการประชุมเสวนาวิชาการ” (เอกสารประกอบการประชุม เวทีปฏิรูปการเรียนรู้สู่การศึกษาเพื่อคนทั้งมวล ครั้งที่ 33 ณ โรงแรมมิราเคิล กรุงเทพฯ, 4 พฤศจิกายน 2557).

ภูเก็ต” ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตเป็นหน่วยประสานงาน การดำเนินการประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

จังหวัดสุโขทัย ประเด็นการขับเคลื่อน คือ การแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ด้วยความตระหนักของการเป็นคนจังหวัดสุโขทัยที่เคยเป็นราชธานีและการประดิษฐ์อักษรไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุโขทัย เขต 2 จึงได้กำหนดเป็นนโยบายหลักและเชิญชวนบุคลากรทุกภาคส่วนดำเนินการทุกรูปแบบเพื่อให้นักเรียน อ่านออก เขียนได้ โดยใช้พันธสัญญาที่ว่า “ลูกพ่อขุนราม ลายเมืองงาม จบ ป.3 ต้องอ่านออก เขียนได้ทุกคน จบ ป.6 และ ม.3 ต้องมีทักษะการคิด การอ่าน สื่อสารได้สองภาษา” ผลการดำเนินงานประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบในการแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ และขยายผลสู่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประเด็นการขับเคลื่อน คือ การเชิดชูอัตลักษณ์ท้องถิ่น (พุทธทาสศึกษา) และการลดความเหลื่อมล้ำ โดยการผลักดันกิจกรรมหลักสูตรพุทธทาสศึกษาไปยังโรงเรียนหรือสถาบันต่าง ๆ โดยมุ่งเป้าไปสู่การเป็น “สุราษฎร์ เมืองคนดี” นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการอบรมและการนิเทศและติดตามครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ซึ่งเป็นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

จังหวัดชลบุรี ประเด็นการขับเคลื่อน คือ “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” โดยเริ่มแรกจุดประกายความคิดด้านการพัฒนา (ไม่ใช่ปัญหา) โดยชู “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” มีการวิจัยติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งทำสื่อประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสารสนเทศและการประสานงาน สร้างหลักสูตรร่วมให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษาเน้น “นิสัยเพื่อการประกอบอาชีพ” ได้แก่ attitude, knowledge, skill, language (English/ Japanese/ Chinese), ICT จัดให้มีการลงพื้นที่ศึกษาดูงาน (site visit) พานักเรียนไปเยี่ยมโรงงานจัด school visit พาวิทยาลัย/โรงงานมาแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน¹¹³

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่และการดำเนินการที่เป็นกรณีศึกษาในหลายพื้นที่ รวมถึงผลการศึกษาเชิงพื้นที่ที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาของชุมชนหรือพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาการศึกษาของคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและมีเครือข่ายร่วมกันจะเป็นการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน เนื่องจากคนในพื้นที่ตระหนัก รับรู้และเข้าใจปัญหา รวมทั้งแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน จึงส่งผลให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษา

¹¹³ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาสังคม/ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. (กรุงเทพฯ: 2563), 8-9

ได้ตรงกับความต้องการของบริบทพื้นที่ และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ระบุข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ไว้ดังนี้

1. การกำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกันในประเทศต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น (มาตรา 42) โดยบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (มาตรา 43)

2. การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย 2) รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าว มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย (มาตรา 54)

3. การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ โดยรัฐต้อง 1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและ

สนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย 2) อนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟูบริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 57)

4. การมีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศ ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายให้ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา 257)¹¹⁴

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีแนวทางเพื่อสร้างการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานไว้ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในการรวมตัวกัน 2) การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และของชาติและ 4) การปฏิรูปประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายให้ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 64 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกันไปสู่วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ซึ่งในแง่ของความยั่งยืนรัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

¹¹⁴ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560”, **ราชกิจจานุเบกษา**, เข้าถึงเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2565 เข้าถึงได้จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

และทุกภาคส่วนในสังคม ยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพและยั่งยืน

ในภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมไว้หลายด้าน อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยเน้นการดึงเอาพลังทางสังคมที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้ง ภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในรูปแบบประชารัฐ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ จะมุ่งไปที่ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด โดยมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญครอบคลุมทั้งในส่วนของพัฒนาทุนมนุษย์ ปัจจัย และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม โดยได้ระบุประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตผ่านกระบวนการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรม จริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การจัดระเบียบสังคม และการนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รวมถึงการลงโทษผู้ละเมิดบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม

2. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท ผ่านกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม

3. การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดยการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุน

ประชากรไทยมีอาชีพบนฐาน พหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง ผ่านการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ในรูปแบบต่าง ๆ

4. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
ดังนี้

4.1 การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

4.2 การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน โดยเน้นให้พ่อแม่มีวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ชีวิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เอื้อแก่ครอบครัวทุกลักษณะ รวมถึงจัดให้มีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมแห่งการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพและสามารถเข้าถึงได้ง่าย¹¹⁵

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ระบุกรอบแนวทางและประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์โดยการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับทุกประเภท ผ่านกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ผ่านการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

¹¹⁵ “แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580),” **ราชกิจจานุเบกษา**, (2561), เข้าถึงเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/ A/ 082/T_0001.PDF

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยแผนแม่บทประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561 -2580) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน การเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง ได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว ควบคู่กับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ รวมถึงการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

ในประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่ใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา รวมถึงจัดกิจกรรมเสริมทักษะเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิดทบทวนไตร่ตรอง พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถกำกับกับการเรียนรู้ของตนได้ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้สร้างรายได้ รวมถึงมีทักษะด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต การเปลี่ยนโฉมบทบาทครู ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยวางแผนการผลิต พัฒนา และปรับบทบาทครู คณาจารย์ยุคใหม่ ให้เป็นผู้อำนวยการการเรียนรู้ ปรับระบบการผลิต และพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครู ส่งเสริมสนับสนุนระบบการพัฒนา ศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือน สายอาชีพและระบบสนับสนุนอื่น ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับทุกประเภท ดังนี้

1. ปฏิรูปโครงสร้างองค์กรด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกกระดับ เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยแยกการประกันคุณภาพการศึกษาออกจากการประเมินคุณภาพและการรับรองคุณภาพ และการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา ปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 มากกว่าการวัดระดับความรู้ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้การเรียนการสอน

2. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้มีระบบการศึกษา และระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูง และยืดหยุ่น มีมาตรการจูงใจและส่งเสริมสนับสนุนให้คนใฝ่เรียนรู้พัฒนาตนเอง

3. การยกระดับทักษะวิชาชีพ พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชน ให้เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยี ดิจิทัลและดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษาในทุกระดับทุกประเภทการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ พัฒนาโปรแกรมประยุกต์หรือสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพที่นักเรียนนักศึกษาและประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ โดยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาระดับนานาชาติ สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษาและบุคลากรในระดับนานาชาติ รวมถึงการพัฒนาศูนย์วิจัยเฉพาะทาง ศูนย์ฝึกอบรมและทดสอบในระดับภูมิภาค จัดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จัดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้านในระบบการศึกษา และสำหรับประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและนักเรียนกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์¹¹⁶

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยแผนแม่บทได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้วยการดำเนินการที่สำคัญ คือ 1) การปฏิรูปโครงสร้างองค์กรด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 2) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ 3) พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชน ให้เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

แผนปฏิรูปประเทศ

มาตรา 257 และ 259 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศเพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุล ประชาชนในสังคมมีโอกาสทัดเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบ

¹¹⁶ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ, เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdb.go.th/> แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์/

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยระบุประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 11 ด้านและขับเคลื่อนการปฏิรูปที่สำคัญใน 6 มิติ ดังนี้

ประเด็น การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผ่านการจัดให้มีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการเสนอมาตรการที่เหมาะสม แกไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และการจัดตั้งสำนักงานทำหน้าที่ในการบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำเพื่อวางกรอบแนวทางสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยผ่านกลไกระดับประเทศ ระดับหน่วยงาน และระดับพื้นที่

ประเด็น การพัฒนาเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับชุมชน โดยการรวมกลุ่มในระดับชุมชน ทั้งในส่วนของวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์และวิสาหกิจเพื่อสังคม

ประเด็น การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง ขับเคลื่อนการดำเนินการตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับชุมชน โดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนทุกกลุ่มมีความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ภาครัฐส่งเสริมให้ชุมชนหรือท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ ในขณะที่สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติและปลูกฝังทัศนคติที่ดี รวมทั้งภาครัฐกระจายอำนาจการบริหารจัดการในท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะการให้องค์กรท้องถิ่นจัดเก็บข้อมูลและบริหารข้อมูลของชุมชน และบูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้านสังคมกับทุกหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้มุ่งเน้นให้สังคมเกิดความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน ยอมรับในความแตกต่างและมีความเอื้ออาทรผ่านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

ประเด็น การฟื้นฟูและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่นและชุมชน การพัฒนาเทคโนโลยีและกลไกการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ประเด็น การสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของภาครัฐ การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความกะทัดรัด ทั้งในระดับส่วนราชการและระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการบริหารเชิงพื้นที่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น มุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเฝ้าระวัง ชี้เบาะแส และการรักษาความลับของผู้ชี้เบาะแส

ประเด็น การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สร้างการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทั้งในขั้นการบังคับใช้กฎหมาย การจัดทำและเสนอกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

ทั้งนี้แผนปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ในประเด็นการปฏิรูปที่ 4 ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งการปรับกระบวนการทัศน์ วิธีคิด และรูปแบบ การทำงานให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ภายใต้อายุ 3 เดือนสำคัญ ได้แก่ 1) การเพิ่มสิทธิหน้าที่ อำนาจ ทรัพยากร 2) การขจัดอุปสรรค ปกป้อง ค้ำครอง และ 3) การเพิ่มพลังความสามารถโดยพัฒนาเครื่องมือสำคัญในเรื่องการจัดการกลไกการจัดการแบบมีส่วนร่วมและมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งมีเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการ 2 ส่วน ได้แก่ การปฏิรูปเชิงระบบกลไก และการปฏิรูปเชิงพื้นที่ โดยการปฏิรูปเชิงระบบและกลไกนั้นแบ่งออกเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ 1) สิทธิและบทบาทของชุมชน 2) ทรัพยากรและทุนชุมชน 3) สวัสดิการชุมชน และ 4) เศรษฐกิจชุมชน และในส่วนของปฏิรูปเชิงพื้นที่ ประกอบด้วยการทำงานแบบรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์ เพื่อการพัฒนาในพื้นที่โดยคนในชุมชนร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็งทั่วทั้งประเทศ¹¹⁷

สรุปได้ว่าภาพรวมของแผนปฏิรูปประเทศ ทั้ง 11 ด้าน และการขับเคลื่อนการปฏิรูปใน 6 มิติที่สำคัญ ได้มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมผ่านการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง โดยการดำเนินการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่นและชุมชน การสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของภาครัฐ ผ่านการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความกะทัดรัดทั้งในระดับส่วนราชการและระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เน้นการบริหารเชิงพื้นที่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ได้ บรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากการพัฒนาที่กระจุกตัวที่ส่วนกลางได้

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

เนื่องด้วยการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

การดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศด้านศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (enhance quality of education) 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) 3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการ

¹¹⁷ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนปฏิรูปประเทศ**, เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdb.go.th/แผนการปฏิรูปประเทศ/>

แข่งขันของประเทศ (leverage excellence and competitiveness) และ 4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (improve Efficiency, agility and good governance) การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษา ทั้งโครงสร้างของหน่วยงานที่จัดการศึกษาที่ต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้จัดการศึกษาเป็นการสนับสนุน ส่งเสริม กำกับ ติดตาม และควบคุมทิศทางในภาพรวม และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่ว่า การดำเนินงานจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคน และพัฒนาชาติอย่างยั่งยืนต่อไป ได้มีการกำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เพื่อการจัดการศึกษาและการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต โดยมีเป้าหมายระยะยาวให้ภาครัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างสมดุลและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และคนไทยทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ตามความต้องการผ่านการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคนไทยที่มีศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัด และสามารถเทียบมาตรฐาน สมรรถนะได้ตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และได้ระบุเป้าหมายระยะสั้นในการ ดำเนินการ ดังนี้

1.1 มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียน การจัดการศึกษาร่วมกับภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ การสนับสนุนและกำกับดูแลสถานศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับหลักการและสาระสำคัญตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย

1.2 มีการออกกฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดอุปสรรคตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการให้ภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางของกลุ่มโรงเรียนที่มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

1.3 อํารงรักษาหรือขยายเครือข่ายความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดจากจำนวนที่ปรากฏอยู่ ณ ต้นปี พ.ศ. 2562

1.4 มีการออกกฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีสาระสำคัญที่สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการส่งเสริมหรือจัดการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงให้มีมาตรการของรัฐในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความร่วมมือและกำกับดูแลการดำเนินการต่างๆ ที่เหมาะสม

1.5 มีการจัดตั้งสมัชชาการศึกษาในระดับจังหวัดตามความพร้อม และความสมัครใจ โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ระดับจังหวัด อย่างน้อย 6 จังหวัด

2. การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างกลไกขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเป็นเอกภาพ

3. การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล ในลักษณะของเวทีที่มีการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะชุมชน นำไปสู่การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาเรียนซึ่งจะลดความเหลื่อมล้ำและนำแหล่งข้อมูลสื่อการเรียนรู้ใหม่เข้ามาได้และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอดจนเป็นเวทีที่มีการให้บริการเพื่อการเรียนรู้¹¹⁸

สรุปได้ว่า แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษามีการกำหนดแผนงาน ที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยดำเนินการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศ ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา และการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็ก และเด็กก่อนวัยเรียน ด้วยกลไกขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเป็นเอกภาพ รวมถึงการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัลในรูปแบบของการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะชุมชน

¹¹⁸ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา**, เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565 , เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/08/แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.pdf>

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” และเพื่อให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงได้มีการนิยามถึงความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาฯ ฉบับนี้ หมายความว่า “การศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” นอกจากนี้ยังได้มีการระบุประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจและที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ อาทิ มาตรา 7 การกำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา มาตรา 8 หลักการจัดการศึกษา มาตรา 9 หลักในการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา มาตรา 12 การให้สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ภาคส่วนอื่น และสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับใน มาตรา 14 มาตรา 15 (3) จำกัดความถึงการศึกษตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล มาตรา 18 (3) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบ “ศูนย์การเรียนรู้” มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษาผ่านการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ มาตรา 27 การจัดทำสาระหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนและสังคม มาตรา 29 การให้สถานศึกษาร่วมกับภาคส่วนอื่นเพื่อจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาชุมชน มาตรา 18 การกำหนดให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อ ประสาน ส่งเสริมให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 57 การให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 58 การให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนมาใช้จัดการศึกษา และ มาตรา 61 การให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจน

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลัก ดังนี้ (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณีดังนี้ (1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ (2) เงินอุดหนุนจากรัฐ สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด และ (3) การลดหย่อนภาษี ยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

หมวด 3 ระบบการศึกษา

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษา (3) ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา

ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ

มาตรา 18 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคม ผู้ประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา 55 ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ เกื้อกูล อื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ ให้มีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อ

จัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าว มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมา ใช้จัดการศึกษา ดังนี้ (1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจ จัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดม ทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตาม ความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 61 ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความ เหมาะสมและความจำเป็น¹¹⁹

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เปิดโอกาส และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบต่างๆ ได้แก่ การให้หลักการจัดการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีเอกภาพ ด้านนโยบายหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา โดยสนับสนุนงบประมาณด้านการจัดการศึกษา รวมถึงการระดมทรัพยากร และการ

¹¹⁹ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545,” **ราชกิจจานุเบกษา**, เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.bic.moe.go.th/images/stories/Porrbor2542.pdf>

ลงทุนมาใช้จัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาและจัดการศึกษาร่วมกัน ทำให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยแท้จริง

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ได้นิยาม ความหมายของคำว่า “นวัตกรรมการศึกษา” หมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน หรือการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ ซึ่งได้มีการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษา และให้หมายความรวมถึงการนำสิ่งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในพื้นที นวัตกรรมการศึกษาด้วย โดยมาตรา 3 ระบุวัตถุประสงค์การจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 1) คิดค้น และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอื่น 2) ลดความเหลื่อมล้ำ ในการศึกษา 3) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่อง ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นการมุ่งเน้นความสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา โดยได้ระบุ ประเด็นสำคัญต่าง ๆ ไว้ดังนี้

มาตรา 6 คณะรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการนโยบาย มีอำนาจกำหนดให้ จังหวัดใดเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการนโยบายพิจารณาความเหมาะสมของการเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยคำนึงถึงความพร้อม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ อย่างยั่งยืนประกอบด้วย โดยอย่างน้อยจะต้องคำนึงถึงผลการดำเนินการที่ผ่านมาของพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาอื่นที่มีการจัดตั้งอยู่ก่อนแล้ว

มาตรา 7 จังหวัดใดประสงค์จะเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้คณะผู้เสนอโดย ความเห็นชอบของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เสนอต่อคณะกรรมการนโยบายเพื่อดำเนินการ ตามมาตรา 6 โดยแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง และแสดงให้เห็นว่าจังหวัดนั้นมีความพร้อมที่จะ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

มาตรา 9 ในกรณีที่คณะกรรมการนโยบายเห็นว่าจังหวัดใดมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ พัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ คณะกรรมการนโยบายอาจให้คณะกรรมการ

ศึกษาธิการจังหวัดสำรวจความพร้อมของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขอเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตามมาตรา 7 และมาตรา 8 ในกรณีที่มีความพร้อมตามมาตรา 6 ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อประกาศให้จังหวัดนั้น เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 20 เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 5 ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- (2) ประสานให้หน่วยงานทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐและเอกชน ดำเนินการร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานตาม (1)
- (3) ประสานให้หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะให้การสนับสนุนทางเทคนิคในการจัดทำสื่อการสอน จัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ พัฒนาบุคลากร จัดระบบการประเมินและวัดผล และการอื่นที่จำเป็นสำหรับพัฒนานวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- (4) นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติไปปรับใช้กับการจัดการศึกษาในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- (5) ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสมกับสภาพในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- (6) จัดให้มีการออกแบบการทดสอบผู้เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- (7) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และติดตามสถานศึกษานำร่องเพื่อจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเกิดการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา
- (8) เสริมสร้างและเตรียมความพร้อมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการเป็นสถานศึกษานำร่องหรือในการนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษา
- (9) เพิ่มขีดความสามารถให้แก่หน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อทำการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาหรือนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้
- (10) จัดให้มีการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง
- (11) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการแทนหรือปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนมอบหมาย
- (12) รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาต่อคณะกรรมการนโยบาย

(13) หน้าที่และอำนาจที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการขับเคลื่อน

(14) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการนโยบายมอบหมาย

มาตรา 25 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการปรับ เพื่อนำไปใช้ตาม มาตรา 20 (4) ต้องครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมาตรฐาน การเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยต้องจัด สารการเรียนรู้รายวิชาให้หลากหลายและสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดหรือ ความสนใจของผู้เรียน และสภาพภูมิสังคม

มาตรา 26 ในการดำเนินการตามมาตรา 25 คณะกรรมการขับเคลื่อนหรือสถานศึกษา นำร่อง แล้วแต่กรณีต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการ ศึกษา องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนภาคเอกชน และผู้แทนภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาด้วย

มาตรา 34 ในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษานำร่องอาจดำเนินการร่วมกับ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ทั้งในประเทศและ ต่างประเทศได้ตามที่เห็นสมควร¹²⁰

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่ อยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกพื้นที่ของประเทศ ผ่านการกำหนดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และ สถานศึกษานำร่อง เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าว ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างและ พัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการให้อิสระในการจัดการศึกษา ทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ เพื่อให้มีการกระจายอำนาจ และให้อิสระแก่หน่วยงานในพื้นที่บริหารจัดการซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่และการปฏิรูปการศึกษา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 วางกรอบเป้าหมาย และทิศทางการจัด การศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาค ในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มี

¹²⁰ “พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562,” *ราชกิจจานุเบกษา*, เข้าถึงเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/056/T_0102.PDF

สมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ อาศัย กลไกการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และได้ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานไว้ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลัก สำคัญประการหนึ่ง คือ หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) การจัดการ ศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคน เป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมี ส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้อง ครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล และสนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็น ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วม ของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของ สังคมโดยรวม

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ที่สำคัญ คือ ระบบการบริหารจัดการ การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) โดย มีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการ พัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยได้ระบุประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มุ่งเน้น การพัฒนาโดยยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่พิเศษ ผ่านการสร้าง และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชนในพื้นที่พิเศษ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีด ความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาโดยส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคน ที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการผลิต

และพัฒนากำลังคน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประชาชน ภาครัฐ ผู้ประกอบการ (ประชารัฐ) ทั้งระหว่างองค์กรภายในและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลตามความถนัด ความต้องการและความสนใจ เพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการให้การศึกษาและการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยจึงเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของผู้เรียน ในทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถศึกษา เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้ได้ครูดี มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูเข้าสู่ระบบการศึกษาของประเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดสูงสุดของศักยภาพของแต่ละบุคคลต่อไปด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงวัย ผ่านการเร่งสร้างความเข้มแข็งกลไกความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สมาคม วิชาชีพ สถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาและจัดทำระบบการทดสอบวัดและประเมินผล การสะสมและเทียบโอน ผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งประสบการณ์จากการทำงาน

2. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ ตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ด้วยกระบวนการ

2.1 พัฒนาแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสื่อการเรียน การสอน และสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐาน จำแนกตามระดับ ประเภทการศึกษา ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการผลิตสื่อ ตำรา สื่อวีดิทัศน์สื่อดิจิทัลที่มีคุณภาพมาตรฐาน และจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

2.3 ส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ผ่านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีมาตรฐานและหลากหลาย อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ของชุมชน ฯลฯ สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เข้ารับบริการแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

2.4 ส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และพัฒนาระบบสารสนเทศ สื่อที่เหมาะสมที่เอื้อกับการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงอายุ

2.5 พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาสื่อทุกประเภทที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ภายใต้กลไกการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

2.6 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และเครือข่ายสังคมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัย

3. สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ผ่านกระบวนการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียน นักศึกษาในการเผยแพร่สืบสาน สร้างสรรค์ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม และเฝ้าระวังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้ โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และ สถานที่ การลดความแตกต่างด้านคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน การส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมทั้งการมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน สามารถบูรณาการเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลของกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ครอบคลุม ด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ และการศึกษา ผ่านการเพิ่มโอกาส และความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ด้วยกระบวนการ 1) ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย 2) เร่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง 3) สนับสนุนให้ท้องถิ่นและเอกชนมาร่วมมือพัฒนาและจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มุ่งเน้นการส่งเสริมบทบาทให้ประชาชน ชุมชน และสังคมพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ บุคคล ครอบครัวยุวมชน สังคม ภาคเอกชน สถานประกอบการ มูลนิธิวัด สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในสังคม ที่มีศักยภาพและความพร้อมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย โดยมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ กติกาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีนโยบายและมาตรการจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงิน และสิทธิประโยชน์อื่น เช่น การลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อีกทั้งการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาที่ปิดตัวลงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เพื่อยกระดับ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อตบโจทย์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และบริบทที่เปลี่ยนแปลงของสังคมและประเทศด้วยแนวทางการพัฒนาต่อไปนี้

1. ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ มุ่งเน้นการส่งเสริม สนับสนุนให้พื้นที่และสถานศึกษามีความเข้มแข็ง ให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาด้วยตนเอง (นิติบุคคลในกำกับ) สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่ ภูมิภาค และประเทศ

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาผ่านกระบวนการ ดังนี้

- 1) สร้างการรับรู้ความเข้าใจและการยอมรับจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษา จากการเป็นผู้จัดการศึกษาโดยรัฐมาเป็นการจัดการศึกษาโดยทุกภาคส่วนของสังคม
- 2) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจ และเอื้อให้เกิดการระดมทุน และร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ
- 3) พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเครือข่าย รวมทั้งรูปแบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในประเทศ ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและสร้างเครือข่ายความเป็นภาคีหุ้นส่วนกับองค์กรทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางการศึกษา
- 5) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามาจัดการศึกษาในบางพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมจัดและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
- 6) ส่งเสริมและพัฒนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ให้มีความรู้ความเข้าใจและเข้าร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาสื่อทุกประเภทที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ภายใต้กลไกการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม¹²¹

¹²¹ กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**, เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/แผนการศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2560/>

สรุปได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนของสังคม (All for Education) ซึ่งรัฐจะต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่ม บุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับ ติดตาม และ สนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมและบริบทเพื่อประโยชน์ของสังคม โดยรวม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาแบบมี ส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานซึ่งสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา 4 ภาคีเครือข่าย หมายความว่า หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน ชุมชน ครอบครัว สถาบันทางศาสนา และบุคคลอื่นใดที่ประสงค์จะร่วมส่งเสริม หรือสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้หรือหน่วยจัดการเรียนรู้

มาตรา 8 (4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ชำนาญการในภูมิภาคท้องถิ่นและภาคี เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอด ชีวิต

มาตรา 17 ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด ดังต่อไปนี้

(1) ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน กรรมการ ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้แทน กระทรวงแรงงาน ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข และผู้แทนภาคีเครือข่าย ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินแปดคนเป็นกรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้ต้องแต่งตั้งจากผู้แทนหน่วยงาน ของรัฐหรือหน่วยงานเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา อย่างน้อยด้านละ หนึ่งคน และผู้ชำนาญการในภูมิภาคท้องถิ่นแต่ละด้านตามความเหมาะสม และให้ผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการและเลขานุการ

(2) ในจังหวัดอื่น ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด แรงงานจังหวัด ศึกษาธิการ จังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด และผู้แทนภาคีเครือข่าย ซึ่ง รัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินแปดคนเป็นกรรมการ โดยต้องแต่งตั้งจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ของ จังหวัด ซึ่งในจำนวนนี้ต้องแต่งตั้งจากผู้แทนหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชนที่จัดการศึกษาขั้น

พื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน และผู้ชำนาญการในภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ละด้าน ตามความเหมาะสม และให้ผู้ชำนาญการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด เป็น กรรมการและเลขานุการ คุณสมบัติอื่น การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งของ ผู้แทนภาคีเครือข่าย และการประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด ให้เป็นไปตามที่ รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 18 คณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณา ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำ และให้ความเห็นชอบแผนการส่งเสริม การเรียนรู้ ของจังหวัด

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัด

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดทำให้มีและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ภายในพื้นที่จังหวัดให้สอดคล้องกับแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัด

(4) ติดตามการดำเนินงานในการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยจัดการเรียนรู้และภาคี เครือข่าย ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัด

(5) เสนอแนะให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตามมาตรา 20 วรคสอง

(6) เสนอแนะให้มีการจัดตั้งศูนย์หรือสถาบันการเรียนรู้เฉพาะด้านหรือเฉพาะกิจการ ตามมาตรา 23

(7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีมอบหมาย

มาตรา 22 ให้หน่วยจัดการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสังคม รวมทั้ง ร่วมมือกับผู้ชำนาญการในภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย และสถานศึกษา ในการส่งเสริมการเรียนรู้ การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ หรือภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียนหรือประชาชนด้วย¹²²

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ได้มุ่งเน้นการจัดการศึกษาแบบ มีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในทุกระดับ โดยให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด เพื่อทำหน้าที่และมีอำนาจในการ พิจารณา ส่งเสริม สนับสนุน ติดตามและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา

¹²² “พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566,” *ราชกิจจานุเบกษา* เล่มที่ 149, ตอนที่ 20 ก (19 มีนาคม 2566): 60-69.

นโยบายด้านการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2566 คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการบริหาร ราชการแผ่นดินที่ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีความสอดคล้องกับหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาวันที่ 11-12 กันยายน พ.ศ. 2566 สรุปประเด็นนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ดังนี้

1. ปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ
2. เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด ส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ กระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม ต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยีการศึกษสมัยใหม่
3. จัดทำ หลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ความสนใจของผู้เรียน
4. ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
5. การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศและการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกสมัยใหม่ อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม
6. ความมีคุณภาพของครูทั้งประเทศ รวมไปถึงครูแนะแนว เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับคำแนะนำด้านเนื้อหาของวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนและประกอบอาชีพ รวมไปถึงการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจของนักเรียนทุกคน
7. ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่นักเรียน นักศึกษาทั้งสายวิชาการและสายอาชีพให้มีรายได้จากวิชาที่เรียน โอกาสฝึกงานระหว่างเรียน เพื่อสร้างบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถตรงต่อความต้องการของการจ้างงาน

8. แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมไทย¹²³

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ ส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไถยนั้น ได้ให้เสรีภาพแก่บุคคลในการรวมตัวกันในระดับต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา การสร้างและพัฒนาโอกาสความร่วมมือในการจัดการศึกษา การปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่พัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาร่วมกันจากทุกภาคส่วน

การวิจัยอนาคต

การวิจัยอนาคต อี ดี เอฟ อาร์ (EDFR - Ethnographic Delphi Futures Research)

ความหมาย อี ดี เอฟ อาร์ (EDFR)

อี ดี เอฟ อาร์ (EDFR) เป็นคำย่อมาจากคำเต็มในภาษาอังกฤษว่า Ethnographic Delphi Futures Research เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตที่พัฒนารูปแบบการวิจัยมาจากเทคนิคการวิจัยอนาคตสองเทคนิค คือ เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และเทคนิคเดลฟาย (Delphi) โดยการผสมผสานทั้งสองเทคนิคและปรับให้มีความยืดหยุ่นในระบบวิธีวิจัย เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่หลากหลายรูปแบบ¹²⁴

¹²³ กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายด้านการศึกษา “เรียนดี มีความสุข”, เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2566, เข้าถึงได้จาก https://www.pnbpeo.go.th/web/data/download/policy_rmw67.pdf

¹²⁴ จุมพล พูลภัทรชีวิน, “อนาคตศึกษาและการวิจัยอนาคต” (มหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ: 2559), 4.

ความเป็นมาของ อี ดี เอฟ อาร์ (EDFR)

เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR นี้ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน เริ่มพัฒนาขึ้นในฤดูใบไม้ร่วง ปี พ.ศ.2522 ในขณะที่กำลังศึกษาระดับปริญญาเอก ที่มหาวิทยาลัยมินนิโซต้า (University of Minnesota) จุดเริ่มต้นของการคิดเทคนิคการวิจัยนี้ขึ้นมา มีเหตุจูงใจอยู่สองประการใหญ่ๆ คือ¹²⁵

ก. การมีโอกาสได้ศึกษาวิชาเกี่ยวกับอนาคตศึกษา (Futures Studies) และการวิจัยอนาคต (Futures Research) ในระดับบัณฑิตศึกษาที่มหาวิทยาลัยมินนิโซต้า ทำให้ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน มีความสนใจในแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัยของศาสตร์สาขานี้มาก โดยเฉพาะเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi) และ EFR (Ethnographic Futures Research) จากการศึกษาพบว่า ระเบียบวิธีของการวิจัยแบบเดลฟายและ EFR มีแนวคิดและลักษณะที่แตกต่างออกไปจากการวิจัยโดยทั่วไป รูปแบบเดิมของเดลฟายและ EFR ยังไม่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายและความเชื่อเบื้องต้นบางประการของการวิจัยอนาคต น่าจะได้มีการคิดหาวิธีปรับปรุงพัฒนาเพื่อเสริมจุดแข็งและลดจุดอ่อนของทั้งสองเทคนิค

ข. การมีโอกาสได้พบและรู้จักกับศาสตราจารย์ ดร.โรเบิร์ต บี เท็กเตอร์ (Robert B. Textor) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ผู้พัฒนาเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EFR ทำให้ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะ EFR ซึ่ง ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน เห็นว่าเป็นเทคนิคที่น่าสนใจมาก แต่ยังมีบางจุดในระเบียบวิธีที่น่าจะได้รับการปรับปรุงและพัฒนา ถ้าหากผู้วิจัยต้องการที่จะเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพิ่มขึ้น ในช่วงของการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ได้เสนอว่า หากมีการผสมผสานระเบียบวิธีระหว่าง EFR และ Delphi เข้าด้วยกัน โดยปรับให้มีความเหมาะสมมากขึ้นแล้ว น่าจะได้เทคนิคการวิจัยอนาคตใหม่อีกเทคนิคหนึ่ง ที่นอกจากจะตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายและความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยอนาคตได้ดีแล้ว ยังเป็นระเบียบวิธีที่ช่วยให้นักวิจัยได้มาซึ่งข้อมูลหรือแนวโน้มที่เป็นระบบและน่าเชื่อถือมากขึ้น เพราะเทคนิคใหม่ (EDFR) นี้นำจุดเด่นหรือข้อดีของทั้ง EFR และ Delphi มารวมกัน ซึ่งจุดเด่นของทั้งสองวิธีช่วยลบหรือแก้จุดอ่อนของกันและกันได้เป็นอย่างดี ดร. เท็กเตอร์ ก็สนใจและสนับสนุนให้ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน พัฒนาเทคนิคใหม่นี้ขึ้นมา นอกจากนี้ท่านยังได้เชิญให้ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน เป็นผู้วิจารณ์ (Commentator) เทคนิค EFR ที่ท่านจะนำเสนอในการประชุมประจำปีครั้งที่สองของสมาคมอนาคตโลก (The Second Annual Conference of the World Future Society's Education Section) ที่จัดขึ้นในเมืองมินนิอาโพลิส รัฐมินนิโซต้า (Minneapolis Minnesota) ในวันที่ 18-21 ตุลาคม พ.ศ. 2522 จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน พัฒนา

¹²⁵ เรื่องเดียวกัน, 4.

เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ขึ้น และได้ทดลองใช้ครั้งแรกกับงานวิจัยเรื่อง “Alternative Futures of Thai University : An EDFR Study” ในปีถัดมา และต่อมาได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร Cultural and Educational Futures

จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต

จุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยอนาคตมิใช่อยู่ที่การทำนายที่ถูกต้อง หากแต่อยู่ที่การสำรวจและศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้หรือความน่าจะเป็นของเรื่องที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งที่พึงประสงค์ (Desirable) และไม่พึงประสงค์ (Undesirable) เพื่อที่จะหาทางทำให้แนวโน้มที่พึงประสงค์นั้นเกิดขึ้น และป้องกันหรือขจัดแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไป หรือหาทางที่จะเผชิญกับแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์นั้นอย่างมีประสิทธิภาพ หากว่าเกิดขึ้นจริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยอนาคตมีประโยชน์โดยตรงต่อการวางแผน การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategies) และกลวิธี (Tactics) ที่จะนำไปสู่การสร้างอนาคตที่พึงประสงค์ และการป้องกันการหรือขจัดอนาคตที่ไม่พึงประสงค์

ประโยชน์ของการศึกษาและการวิจัยอนาคต

การศึกษาและการวิจัยอนาคตมีประโยชน์หลายประการ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาและการวิจัยอนาคตช่วยให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และจำเป็นเกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคตที่สามารถจะนำไปใช้ในกระบวนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการวางแผน เพราะการศึกษาและการวิจัยอนาคตมักจะให้หรือนำไปสู่สิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1 ให้กรอบสำหรับการตัดสินใจหลายรูปแบบ
- 1.2 บ่งชี้ถึงอันตรายและโอกาสต่าง ๆ
- 1.3 แนะนำวิธีแก้ปัญหาแบบต่าง ๆ
- 1.4 ช่วยประเมินนโยบายและการปฏิบัติต่าง ๆ
- 1.5 ช่วยให้เห็นและเข้าใจปัจจุบันและอดีตดีขึ้น
- 1.6 ช่วยเพิ่มทางเลือก
- 1.7 กำหนดจุดหมายและแสวงหาวิธีที่จะบรรลุจุดหมาย

2. ช่วยเตรียมมนุษย์ให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องดังนี้

2.1 ให้ประสบการณ์ล่วงหน้า (Pre-experience) แก่มนุษย์ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เตรียมพร้อมว่าควรจะทำตัวอย่างไร จะได้ไม่เกิดหรือลดอาการ Future Shock

2.2 ให้การรับรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตบนโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อน การรับรู้หรือมโนทัศน์ดังกล่าว ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการปกติตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยอาจจะกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ต่อมา การเลือก (Choice) เป็นสิ่งจำเป็น การปฏิเสธที่จะเลือกก็คือ การเลือกโลกในอนาคตน่าจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในหลายๆ ด้านจากโลกปัจจุบันมนุษย์มีความรับผิดชอบต่ออนาคตของเขา อนาคตมิใช่เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏขึ้นต่อหน้าเขาเท่านั้น วิธีการที่ได้ผลในอดีต อาจจะได้ผลในอนาคต เพราะสภาพการณ์มันเปลี่ยนไป

2.3 กระตุ้นให้มนุษย์ศึกษาอนาคตอย่างมี “สติ” และดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างมีสติ

3. ช่วยให้ผู้มนุษย์เห็นถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น

4. ช่วยชี้แนะและเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และความคิด

5. ช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะไม่ติดอยู่กับปัญหาในอดีตและปัจจุบัน

6. ช่วยกระตุ้นให้มนุษย์ทั้งเด็กและผู้ใหญ่เฝ้าหาความรู้โดยการเป็นผู้สร้างความรู้มากกว่าเรียนสิ่งที่ผู้อื่นบอกหรือทำมาแล้วแต่เพียงอย่างเดียว

7. ให้แนวคิดการพัฒนาปรัชญาชีวิตที่ผสมผสานกลมกลืนกับแนวโน้มในอนาคต

8. อื่น ๆ เช่น ให้ความสนุก เพลิดเพลิน ให้ความท้าทาย...¹²⁶

¹²⁶ จุมพล พูลภัทรชีวิน “เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR” เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย พิมพ์ครั้งที่ 3 (มทกรมงานวิจัยแห่งชาติ ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ: 2559), 4-7.

ขั้นตอนการทำวิจัยแบบ EDFR

เทคนิคการวิจัยแบบ Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตที่พัฒนารูปแบบมาจากเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และเทคนิคการวิจัยอนาคตเดลฟาย (Delphi) นักวิชาการหลายท่านได้ให้กล่าวถึงขั้นตอนของการวิจัยเชิงอนาคต EDFR ไว้ ดังนี้

ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ได้กล่าวถึงการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขั้นนี้เน้นว่าสำคัญและจำเป็นมาก เราเชื่อว่ายิ่งได้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจริง ๆ ยิ่งทำให้ผลการวิจัยน่าเชื่อถือมากขึ้นเท่านั้น ส่วนการเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ก็ยังมีความจำเป็น เพราะผู้เชี่ยวชาญอาจมองไม่เห็นความสำคัญของการวิจัยลักษณะนี้ หรืออาจไม่มี เวลาให้ผู้วิจัยได้เต็มที่ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัว อธิบายถึงจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย เวลาที่ต้องใช้โดยประมาณ และประโยชน์ของการวิจัย ย้ำถึงความจำเป็นและความสำคัญของการใช้ผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงขอความร่วมมือ ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือก็จำเป็นต้องไปหาผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นต่อไป ถ้าได้รับความร่วมมือก็ขออนัดวันและเวลา สำหรับการสัมภาษณ์

การเตรียมผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว นอกจากจะทำให้มั่นใจได้ว่าจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีแล้วยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้มีเวลาเตรียมตัว เตรียมข้อมูล จัดระบบข้อมูลและความคิดล่วงหน้า ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

2. สัมภาษณ์ (EDFR รอบที่ 1) การสัมภาษณ์มีลักษณะและขั้นตอนคล้ายกับ EFR แต่ EDFR มีความยืดหยุ่นมากกว่า กล่าวคือ ผู้วิจัยสามารถที่จะเลือกรูปแบบการสัมภาษณ์ที่จะสนองตอบต่อจุดมุ่งหมาย เวลา งบประมาณและสถานการณ์ของการวิจัยได้ คือ อาจยึดตามรูปแบบของ EFR โดยเริ่มจากภาพอนาคตทางที่ดี (Optimistic Realistic : O - R) ภาพอนาคตทางที่ไม่ดี (Pessimistic - Realistic : P - R) และภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด (Most Probable : M - P) ตามลำดับ หรืออาจจะเลือกสัมภาษณ์เฉพาะแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะเป็นไปได้ และน่าจะเป็นโดยไม่คำนึงถึงว่าแนวโน้มเหล่านั้นจะเป็นไปในทางดีหรือร้าย เพราะในการทำ EDFR รอบที่สองและสาม ถ้าหากผู้วิจัยสนใจที่จะแยกศึกษาอนาคตภาพทั้ง 3 ภาพตามแบบ EFR ผู้วิจัยก็สามารถทำได้โดยการออกแบบแบบสอบถามที่จะช่วยให้ได้อนาคตภาพทั้ง 3 ภาพ อย่างเป็นระบบได้

3. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 ของ EDFR มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับทำเดลฟาย

4. สร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญและยากที่สุดของการวิจัยด้วยเทคนิคนี้ คือ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมารวมกัน หาถ้อยคำที่ครอบคลุม

ข้อความทั้งหมด โดยพยายามรักษาคำของผู้อื่นให้สมบูรณ์ไว้ให้มากที่สุด การเขียนควรเป็นภาษาที่สั้น กระชับ ชัดเจน

5. ทำเดลฟาย (EDFR รอบที่ 2, 3.....) การนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานเพื่อทำการจำแนกข้อมูล หาฉันทามติ (Consensus) ในการทำ EDFR รอบที่ 2 และ 3 ในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวมโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่ม ผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเองแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาคำตอบใหม่ จำนวนรอบของการทำวิจัย EDFR ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายงบประมาณ เวลา และกำลังคนของการวิจัย ทั้งนี้พิจารณาจากคำตอบที่ได้ว่ามีความเป็นเอกภาพ (Homogeneity) แล้วหรือยัง หรือมีฉันทามติ (Consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษามากพอแล้วหรือยัง

6. เขียนภาพอนาคต การนำผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งโดยทั่วไปถือตามเกณฑ์ที่มีแนวโน้มความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง กล่าวคือค่ามัธยฐาน (Median) ที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบ โดยพิจารณาจาก Interquartile Range (Q3-Q1) ไม่เกิน 1.5 การเขียนภาพอนาคตไม่เขียนเป็นวิชาการมากไป คือคนทั่วไปอ่านแล้ว เข้าใจได้ง่าย¹²⁷

วิโรจน์ สารรัตน์ ได้กล่าวว่า การใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดและติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในการทำ EDFR รอบที่ 1 และเพื่อตอบแบบสอบถามโดยใช้เทคนิคเดลฟายในการทำ EDFR รอบที่ 2 และ 3

2. EDFR รอบที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะเป็นไปได้และควรจะเป็นภายใต้ภาพอนาคตของโลกและประเทศไทย และระบบราชการไทยในอีก 10 ปีข้างหน้าในด้านที่เป็นไปได้มากที่สุด

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นประเด็นต่าง ๆ ในทุกประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพื่อนำประเด็นเหล่านั้นไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายในการทำ EDFR รอบที่ 2

¹²⁷ จุมพล พงษ์ภักดิ์, การวิจัยอนาคตด้วย EDFR, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554), 19.

4. EDFR รอบที่ 2 ใช้เทคนิคเดลฟายโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มเดิม) พิจารณาประเมินค่าโอกาสความเป็นไปได้และควรจะเป็นของประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

5. นำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบ ด้วยวิธีการเชิงสถิติเพื่อแสดงตำแหน่งค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าร้อยละ (Percentile) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญสำหรับการทำ EDFR รอบที่ 3

6. EDFR รอบที่ 3 ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มเดิม) โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้เชี่ยวชาญจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) ที่เป็นของกลุ่มรวมและคำตอบของตนเองเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทราบความเหมือนหรือความแตกต่างในแต่ละคำตอบภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง

7. นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติ เพื่อ แสดงตำแหน่งของค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าร้อยละอีกครั้ง¹²⁸

สรุปได้ว่าสาระสำคัญของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) นั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องเข้าใจถึงวิธีการอย่างถ่องแท้ เพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงต้องเข้าใจรายละเอียดในการดำเนินการศึกษารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จากมูลเหตุดังกล่าวข้างต้น เพราะเล็งเห็นว่าการระดมความคิดร่วมกันระหว่างผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยระเบียบวิธีการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานในอนาคต ทั้งนี้เพราะจะช่วยทำให้เห็นประเด็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตที่อาจจะซ้ารอยในปัจจุบันและมีแนวโน้มว่าอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อันจะนำไปสู่การคาดการณ์ความเป็นไปได้ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนงาน การกำหนดทิศทางและนโยบายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทุกระดับตั้งแต่ปัจจุบันอย่างทันการณ์

¹²⁸ วิโรจน์ สารรัตนะ, ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR (กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์, 2557),

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของการบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้
1) ธรรมชาติ 2) การจัดทำข้อตกลงและการบริหารสัญญา 3) การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา
4) มาตรการส่งเสริม และ 5) นโยบายภาครัฐ

2. รูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน พบว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ เป็นตัวแปรต้น 4 องค์ประกอบ คือ ธรรมชาติ การจัดทำข้อตกลงและการบริหารสัญญา มาตรการส่งเสริม และนโยบายภาครัฐ ส่วนตัวแปรตามคือการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา โดยที่ธรรมชาติ การจัดทำข้อตกลงและการบริหารสัญญา มาตรการส่งเสริม และนโยบายภาครัฐ ล้วนมีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา นอกจากนี้ ธรรมชาติยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการสร้างนวัตกรรม ผ่านการจัดทำข้อตกลงและการบริหารสัญญา และนโยบายภาครัฐ อีกทั้งนโยบายภาครัฐมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการสร้างนวัตกรรมผ่านการจัดทำข้อตกลงและการบริหารสัญญา และมาตรการส่งเสริม และพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี

3. ผลการยืนยันองค์ประกอบและรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชนจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ พบว่าองค์ประกอบและรูปแบบการบริหารจัดการศึกษารูปแบบรัฐร่วมเอกชนมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์และความถูกต้องครบคลุม¹²⁹

เรวดี กระโหมวงค์ ได้วิจัย เรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายรับโอนในเขตพื้นที่ภาคใต้พบว่า การถ่ายโอนโรงเรียนไปยังเทศบาล ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานคือ นโยบายการรับโอนสถานศึกษาไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับนายกเทศมนตรีและงบประมาณไม่เพียงพอ คุณภาพผู้เรียนดีขึ้นเพราะเทศบาลส่งเสริมวิชาการ แต่ครูขาดโอกาสเข้าร่วมการฝึกอบรมของหน่วยงานภายนอก

¹²⁹ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา, “การบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน,” **มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ** 8, 1 (เมษายน 2558): 95.

การถ่ายโอนโรงเรียนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงาน คือ นโยบายการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนไม่เป็นนิติบุคคล บริหารจัดการไม่คล่อง ขาดแคลนบุคลากรโดยเฉพาะผู้รับผิดชอบส่วนการศึกษา และการเมืองมีผลต่อนโยบายและการจัดการศึกษาของโรงเรียน แต่โรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้ดีขึ้น เนื่องจากได้รับงบประมาณมากขึ้น การถ่ายโอนโรงเรียนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงาน คือ นโยบายขาดความจริงจังและต่อเนื่อง ระเบียบกฎหมายยังไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ขาดแคลนศึกษานิเทศก์ งบประมาณไม่เพียงพอ นักเรียนบางโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีแนวโน้มจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีความสุขในการทำงานดีและโรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้ดีขึ้น

2) แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายรับโอนในเขตพื้นที่ภาคใต้ พบว่า การถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังเทศบาลตำบล แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาคือ เทศบาลควรปรับปรุงระบบการบริหารจัดการงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และแก้ไขระเบียบกฎหมายโดยอนุญาตให้ครูสามารถเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานภายนอกสังกัดของเทศบาลและสามารถเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมได้ การถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินการสรรหาบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานทั้งในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลและโรงเรียนอย่างเร่งด่วน กระจายอำนาจการบริหารจัดการให้กับโรงเรียน และจัดการปัญหาด้านการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามามีผลกระทบต่อจัดการศึกษา การถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา คือ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้อำนาจการสรรหาบุคลากรแก่ท้องถิ่น และกระจายอำนาจด้านงบประมาณอย่างชัดเจน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดควรให้โรงเรียนที่ถ่ายโอนมาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นนิติบุคคล¹³⁰

ประจวบ หนูเลี้ยง ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่าจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การร่วมคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมดำเนินงาน 4) การร่วมติดตาม 5) การร่วมประเมินผล และ 6) การร่วมในผลประโยชน์ ผลของการพัฒนารูปแบบ

¹³⁰ เรวดี กระโหมวงค์ , “โครงการวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ภาคใต้” (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558)

เป็นรูปแบบที่ต้องดำเนินการเป็นกระบวนการ ขั้นตอนตามองค์ประกอบ 6 ด้าน แต่ละด้านมีขั้นตอนกระบวนการ ด้านละ 6 ขั้นตอนย่อย การประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากผลการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นด้วยกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทุกองค์ประกอบ และจากผลการประเมินความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยแบบสอบถาม พบว่า มีระดับความคิดเห็นด้วยกับองค์ประกอบในรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด¹³¹

จารุณี ลุนภูงา ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเองตามทัศนะความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดระบบบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างการบริหาร ให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาในท้องถิ่นระดับจังหวัดและระดับชาติโดย หน่วยงานท้องถิ่นระดับจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของจังหวัดทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย หน่วยงานระดับชาติมีบทบาทหน้าที่ควบคุม กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาภาพรวม โดยมีสภาการศึกษาทำหน้าที่กำหนดทิศทางและวางนโยบาย และให้มีกฎหมายด้านการศึกษาโดยเฉพาะเพื่อใช้ร่วมกันทั้งระบบ 2) ด้านการจัดระบบการบริหารงานบุคคล ให้มีกฎหมายด้านการบริหารงานบุคลากร ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะใช้ร่วมกันทั้งระบบ ต้องมีใบประกอบวิชาชีพและการรับรองวุฒิจากหน่วยงานรับรองคุณวุฒิการศึกษา การสรรหา แต่งตั้ง การพัฒนา และการดำเนินการทางวินัยเป็นอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นระดับจังหวัด มีสภาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นอิสระในการบริหารจัดการเพื่อพิทักษ์สิทธิของครู 3) ด้านการบริหารงานวิชาการ มีหน่วยงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติเพื่อจัดทำหลักสูตร ในส่วนกลาง ท้องถิ่น ระดับจังหวัดมีหลักสูตรมาตรฐานกลางและหลักสูตรท้องถิ่นที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่นตนเอง มีการวิจัย สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน มีแผนการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและเน้นความเป็นสากล มีระบบการพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการบริหารงบประมาณ มีความเป็นอิสระในการบริหารให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน แหล่งที่มาของงบประมาณได้รับทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่นระดับจังหวัด และ 5) ด้านการบริหารสถานศึกษา เน้นการกระจายอำนาจลงสู่สถานศึกษา

¹³¹ ประจวบ หนูเลี้ยง. “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง,”

ทุกระดับทุกประเภท เพื่อให้มีอิสระในการบริหารตัวเองให้เป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบบริหารด้วยองค์คณะบุคคล¹³²

เกสรี ลัดเลียและคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา ผลการศึกษายืนยันพบว่า จังหวัดยะลามีโจทย์สำคัญในการแก้ปัญหาาร่วมกัน คือ “การพัฒนาความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา” มีกลไกการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในลักษณะคณะทำงานการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดยะลาที่มาจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีการศึกษาข้อมูลและใช้ข้อมูลด้านความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา ในการดำเนินการแก้ปัญหาโดยร่วมกันพัฒนาแผนยกระดับความสามารถด้านภาษาของเด็กจังหวัดยะลาที่มี 8 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการพัฒนาครูประจำการ ด้านการพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ ด้านการช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการพัฒนาระบบผลิตครู ด้านการจัดการฐานข้อมูล ด้านการให้การศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านการรณรงค์สื่อสาร ผลการดำเนินงานของโครงการทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ด้านภาษาทั้งในระดับการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาปีที่ 3 สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า “เครือข่ายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนา ความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา” เป็นการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาจังหวัดยะลา¹³³

จำเนียร พลหาญ และคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคามทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (1) ด้านการบริหารจัดการ (2) ด้านหลักสูตร สื่อและเทคโนโลยี (3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) ด้านคุณลักษณะผู้เรียนโดยใช้กระบวนการ PDCA ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมนิเทศติดตามและประเมินผล พบว่า 2.1 ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งที่ฐานรากที่จำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามา

¹³² จารุณี ลุนญา, “รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง,” **วิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต** 13, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2560): 107-126.

¹³³ เกสรี ลัดเลีย และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา,” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 31 สิงหาคม 2559.

มีส่วนร่วมในการจัดศึกษาทั้งระบบ 2.2 ด้านหลักสูตร สื่อ และเทคโนโลยี โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่หรือสร้างขึ้นใหม่โดยสำรวจจากความต้องการของชุมชน เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่พึงเสียงของชุมชน 2.3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงจากบทบาทเดิมเป็นบทบาทใหม่ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถวางแผนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีให้ทันสมัย พัฒนาการวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนปฏิบัติการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม การจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว มีคุณภาพ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติ เรียนรู้ด้วยความสุข 2.4 ด้านคุณลักษณะผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม พร้อมทั้งแก้ไขปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติเกิดผลที่ดียิ่งขึ้นอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 3) ผลการใช้รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการตามรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคามในทุกองค์ประกอบ มีการสร้างเครือข่าย เผยแพร่และขยายผล ทำให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดศึกษาของโรงเรียน¹³⁴

จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัย โครงการประสานงานวิจัยและ พัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ พบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ได้แก่ 1) การมีโจทย์หรือเป้าหมายที่ชัดเจนบนฐานข้อมูลความรู้ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) การมีกลไกการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ 3) การเห็นภาพรวมร่วมกัน 4) การมุ่งผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม 5) การให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและนักเรียน 6) การให้ความยืดหยุ่นกับภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วม และ 7) การทำให้เป็นเรื่องสาธารณะของสังคมในพื้นที่ผ่านสื่อท้องถิ่น¹³⁵

สุกรี นาคแย้ม ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศไทย: ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการบริหารและการจัดสรรอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยังคงมุ่งดำรงไว้ซึ่งโครงสร้างทางการบริหารและความสัมพันธ์เชิงอำนาจดั้งเดิมที่ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับการแบ่งปันอำนาจระหว่างหน่วยงานกลางและหน่วยงานภูมิภาค โดยโครงสร้างและอำนาจแบบรวมศูนย์ภายใต้โครงสร้างดังกล่าวได้รับการยกย่องตำแหน่ง

¹³⁴ จำเนียร พลหาญ และคณะ, “รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม,” มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, (2559).

¹³⁵ จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์และคณะ, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการประสานงานวิจัยและ พัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่, (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560), 221.

แห่งหนและขนานนามใหม่ ขณะที่การออกแบบกลไกสำหรับรองรับการถ่ายโอนอำนาจจากหน่วยงานกลางสู่โรงเรียนไม่ปรากฏให้เห็นข้อเสนอแนะของการศึกษาคั้งนี้ คือ จำเป็นต้องมีการออกแบบโครงสร้างทางการบริหารในปัจจุบันใหม่เพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากหน่วยงานส่วนกลางสู่โรงเรียน นอกจากนี้ กฎหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องต้องระบุอย่างชัดเจนว่า อำนาจในการตัดสินใจด้านใดบ้างที่จะกระจายให้แก่โรงเรียน¹³⁶

พีรพัฒน์ รุ่งเรือง ได้วิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาคามีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา พบว่า แนวทางการสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า ควรเริ่มจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ มีทักษะการบริหารที่ดีสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารทุกขั้นตอน 3) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน พบว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (PESTE) พบว่า นโยบาย และการเมืองช่วยส่งเสริม สนับสนุน การกำหนดบทบาท การกระจายอำนาจ ช่วยทำให้การสร้างภาคีเครือข่าย มีประสิทธิภาพ และผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (4M+7S) พบว่า บุคลากรมีความรู้ความสามารถและเพียงพอ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีวัสดุเพียงพอ มีกลยุทธ์องค์กรที่สอดคล้องและเหมาะสม และ 4) ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายฯ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์คือ (1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาคี เครือข่ายกับสถานศึกษา (2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายกับสถานศึกษา (3) การพัฒนาศักยภาพ ของภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็ง (4) การสร้างและเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายทางการศึกษา และ (5) การธำรงรักษาภาคีเครือข่ายให้ยั่งยืน¹³⁷

มนต์นภัส มโนการณ ได้วิจัย เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ พบว่า การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย ควรนำแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่มาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มต้นจากการปรับกระบวนการทัศน์ของการศึกษาให้เป็นการเรียนรู้ชีวิต ใช้พื้นที่หรือ

¹³⁶ สุกรี นาคแย้ม , “การกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศไทย: ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการบริหารและการจัดสรรอำนาจ,” **วารสารการบริหารท้องถิ่น** 11, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2561): 2.

¹³⁷ พีรพัฒน์ รุ่งเรือง, “ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561), บทคัดย่อ.

จังหวัดเป็นหน่วยสำคัญของการปฏิรูป แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ ควรมี 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) กระจายอำนาจให้ ความอิสระและเพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้รับผิดชอบหลักในพื้นที่ 2) เสริมสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้ และจิตสำนึกรับผิดชอบของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 3) พัฒนาระบบความรับผิดชอบต่อ การศึกษา ทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตที่มีความสัมพันธ์กัน 4) พัฒนาระบบข้อมูลและ สารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ให้พร้อมใช้ 5) ปรับระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทาง การศึกษา เสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานเชิงรุก และ 6) เปิดพื้นที่ร่วมพัฒนาเสริมสร้างการมี ส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน แนวคิดนี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องเริ่มจากการปรับชุดความคิดของคนไทยทุกคน ให้ ตระหนักถึงความสำคัญและร่วมกันรับผิดชอบ โดยการวางแผนให้ชัดเจนและเริ่มกระบวนการ เปลี่ยนแปลงให้เร็วที่สุด เพื่อให้การศึกษาเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน¹³⁸

เอกพล ดวงศรี ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ ประชาชนตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากร่าง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาและเก็บข้อมูล ในพื้นที่กรณีศึกษาสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา วาระ 3 มีความแตกต่าง จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะประเด็นการ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาชน พบว่า มีรูปแบบการมีส่วนร่วม 3 ระดับ ได้แก่ 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมระดับสถานศึกษา 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด และ 3) รูปแบบ การมีส่วนร่วมระดับชาติ¹³⁹

สุทัศน์ นาคเวช ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วน ร่วมของชุมชน พบว่า 1. องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของ ชุมชน เป็นพหุตัวแปร พบว่าองค์ประกอบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์กับ ชุมชน จำนวน 76 ตัวแปร ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย คือ 1.1) การแบ่งปันทรัพยากรและ ผลตอบแทน 1.2) การเสริมแรงให้กับชุมชน 1.3) การสร้างความร่วมมือ 2) การสร้างจิตสำนึกและ

¹³⁸ มนต์นภัส มโนการณ, “การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่,” **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์** 19, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 1.

¹³⁹ เอกพล ดวงศรี, “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนตามร่าง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่,” **ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 4, 3 (ธันวาคม 2563): 67.

ความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 12 ตัวแปร 3) การจัดการเชิงระบบ จำนวน 8 ตัวแปร 4) การผนึกพลังรวมของชุมชน จำนวน 10 ตัวแปร และ 5) การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศ จำนวน 7 ตัวแปร 2. ผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์¹⁴⁰

วรรณชัย รัชชี ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัด ในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค แบ่งได้เป็น 9 ด้าน 80 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านบริหารการจัดการศึกษา 2) ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา 3) ด้านการบริหารวิชาการ 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านการบริหารงานบุคคล 6) ด้านการบริหารทั่วไป 7) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานการจัดการศึกษา 8) ด้านผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน และ 9) ด้านการตรวจประเมิน โดยมีประเด็นสำคัญ คือ การปรับปรุง กฎหมาย ระเบียบ ให้ชัดเจน สอดคล้อง เชื่อมโยง ส่งเสริมภารกิจซึ่งกันและกัน ให้มีสำนักงานการศึกษาจังหวัดเป็นหน่วยงานการบริหารจัดการศึกษาสูงสุดในระดับจังหวัด และให้มีสำนักงานการศึกษาอำเภอ ผู้ตรวจการศึกษา ศึกษาพิเศษ ศูนย์สื่อนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา และระบบเทคโนโลยีเครือข่ายที่ทันสมัย ให้มีการกำหนดเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน และให้ผู้เรียนได้ศึกษาในสถานศึกษาใกล้บ้านมากที่สุด¹⁴¹

อนุสรฯ สุวรรณวงศ์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยแห่งความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนพระราชรัฐ : มิติภาครัฐและภาคเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อยกระดับการพัฒนาโรงเรียนพระราชรัฐ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์เชิงรุกร่วมกัน 2) การใช้ทรัพยากรร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ภาวะผู้นำที่คล่องแคล่วว่องไว และ 5) ระบบสนับสนุนและกำกับติดตาม โดยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อความร่วมมือ ได้แก่ การสนับสนุนเชิงการเมือง ค่านิยมทางสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

¹⁴⁰ สุทัศน์ นาคเวช, “การบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน,” *ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย* 13, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564): 458.

¹⁴¹ วรรณชัย รัชชี, “ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค,” *การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ* 9, 34 (มกราคม - มีนาคม 2564): 216.

เอื้ออำนวยให้การดำเนินงานระหว่างองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล¹⁴²

วนิดา ทริกประโคน ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาความคิดเห็นของผู้อำนวยการ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้แทนชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้แทนชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีสถานภาพตำแหน่ง และวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละด้าน คือ การวางแผนการศึกษาในแต่ละปีควรมีการทำ SWOT ก่อนการจัดทำแผนกำหนดนโยบาย และเป้าหมายการศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เหมาะสมคุ้มค่า ตรงตามความต้องการ ควรมีการประชุมผู้มีส่วนร่วมในภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และ 4) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดบุรีรัมย์ (4.1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรมีการกำหนดนโยบายในการนิเทศ และความมุ่งหมาย จัดเวลา กำหนดวิธีการทำงานไว้อย่างชัดเจน และควรมีการวัดและประเมินผลงานนิเทศ (4.2) ด้านการบริหารงบประมาณ ควรจัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณแผนงาน โครงการควรให้ความสำคัญในการจัดทำและเสนองบประมาณ เพื่อให้ได้ตามความต้องการจริง ๆ (4.3) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการประชุมวางแผนการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรสร้างขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจ โดยปรับระบบเงินเดือน และ ค่าตอบแทน ระบบการประเมิน วิจัยฐานะ สวัสดิการ สิทธิประโยชน์เกื้อกูล (4.4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมีการประชุมคณะกรรมการ ผู้อำนวยการ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอก

¹⁴² อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์. “ปัจจัยแห่งความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนประชารัฐ: มิติภาครัฐและภาคเอกชน,” วารสารเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 8, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2563): 321-341.

ระบบและการศึกษาตามอัยยาศัยอำเภอ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้แทนชุมชน เพื่อชี้แจงนโยบายการรับนักเรียน และแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เด็กวัยการศึกษาภาคบังคับได้รับสิทธิ และโอกาสอย่างทั่วถึง และเสมอภาค¹⁴³

วชิระ พลพิทักษ์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดการศึกษาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) พบว่า สภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับ ปานกลาง และแนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ในจังหวัดนครพนม มี 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ของสังคมและประเทศชาติ มี 3 เป้าหมาย 10 แนวทางการพัฒนา 2) ด้านการผลิตและพัฒนา กำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มี 3 เป้าหมาย 11 แนวทางการพัฒนา 3) ด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มี 4 เป้าหมาย 14 แนวทางการพัฒนา 4) ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม ทางการศึกษา มี 3 เป้าหมาย 10 แนวทางการพัฒนา 5) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพ ชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มี 3 เป้าหมาย 10 แนวทางการพัฒนา และ 6) ด้านการพัฒนา ประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มี 4 เป้าหมาย 8 แนวทางการพัฒนา

3. ผลการตรวจสอบ และประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน¹⁴⁴

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. พบว่า ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา โดยได้กำหนดให้ประชาชนสามารถรวมตัวเป็นคณะบุคคลในรูปแบบ

¹⁴³วนิดา หริกประโคน, “การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2563), บทคัดย่อ.

¹⁴⁴วชิระ พลพิทักษ์, “ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในจังหวัดนครพนม” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2563), บทคัดย่อ.

ต่าง ๆ เช่น สมัชชาการศึกษาระดับจังหวัด สภาการศึกษาจังหวัด หมู่หรือคณะ ที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ เสนอแนะ อุดหนุนหรือให้ความร่วมมือ ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการจัดการศึกษาในจังหวัด โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมร่วมกันของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของรัฐทุกแห่งร่วมกับกลุ่มคณะบุคคล (หรือชื่อเรียกอย่างอื่น) อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยอาจเชิญภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ มาประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของพื้นที่หรือจังหวัด¹⁴⁵

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ เอกชนกรณีศึกษา 4 จังหวัด พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านบริบทพื้นที่ กลไกการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ ประเด็น และความพร้อมที่แตกต่างกัน โดยแต่ละจังหวัดมีรูปแบบกลไก และจุดเด่นที่แตกต่างกัน ผลจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในลักษณะของสมาคมฯ และภาคีเครือข่าย การศึกษา โดยริเริ่มจากนอกระบบราชการด้วยจิตอาสาของกลุ่มที่มีการดำเนินการมาก่อน โดยมักเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดำเนินการร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ฯลฯ ในพื้นที่ จากนั้น จึงแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วม ดังนี้

จังหวัดลำปาง มุ่งเน้น “การจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และ วิถีชีวิตของคน” มีการขับเคลื่อนประเด็นการศึกษาาร่วมกันจากหลายภาคส่วน โดยมี “สมัชชา การศึกษานครลำปาง” ที่อิงรูปแบบการดำเนินงานมาจากสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง เป็นกลไกหลัก ในการดำเนินการโดยอาศัยนักขับเคลื่อนจากสมัชชาสุขภาพมาช่วยดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการ ศึกษาอย่างมีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรและทุน การขับเคลื่อนเชิงพื้นที่จากการเข้าร่วมโครงการของ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา องค์กร บริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ มีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุนการดำเนินงาน โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอ และตำบลเป็นกลไกสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งจังหวัดลำปาง ทำหน้าที่เป็นฝ่ายวิชาการ

¹⁴⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชา สังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2564), 108-119.

จังหวัดชัยภูมิ มุ่งพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้าง “คนชัยภูมิ เป็นคนดีมีปัญญา พึ่งพาตนเองได้โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมี “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิหรือ สรช.” เป็นกลไกหลักและเชื่อมประสานพลังการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของจังหวัด โดยอาศัยนักขับเคลื่อนจากภาคประชาสังคมและเอกชนเป็นแกนหลัก ซึ่งมีการจัดเวทีและกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนกิจกรรมและเวทีในพื้นที่ภาคเอกชนมีความโดดเด่นมากในการสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ แต่ยังคงมีความท้าทายในด้านการจัดตั้งกองทุนหรือการสรรหาแหล่งทุนเพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้านกลไกสนับสนุนมีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน โดยการมีส่วนร่วมในพื้นที่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดรับอาสาเป็นแกนหลัก ร่วมกับภาคประชาสังคม และศึกษาธิการจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้การมีส่วนร่วมยังเป็นความท้าทายในการแสวงหาความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของพื้นที่ต่อไปในอนาคต

จังหวัดกาญจนบุรี มุ่งเป้าหมายในการพัฒนาคนและผู้เรียนสู่ “3 คุณ” คือ คุณภาพชีวิต คุณธรรม และคุณประโยชน์” โดยมี “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่มีการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเด่นชัด เนื่องจากผู้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีล้วนมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการเชิงพื้นที่ ทั้งสมาชิกสภาฯ ผู้นำองค์กรชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ ทำให้การขับเคลื่อนของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยยุทธศาสตร์การศึกษาของจังหวัดเป็นแนวทางขับเคลื่อนร่วมกัน นอกจากนี้ สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเล็งเห็นว่า การดำเนินการของจังหวัดจำเป็นต้องอาศัยกองทุนหรือทรัพยากรในการ ดำเนินการเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงมีการขออนุมัติจัดตั้ง “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อเป็นกลไกรองรับ ในการขับเคลื่อนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรียังสรรหาแหล่งทุนในการดำเนินการจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาอีกด้วย ทำให้การดำเนินของจังหวัดกาญจนบุรีสามารถช่วยเหลือเด็กนอกระบบและเด็กปฐมวัยในจังหวัดได้จำนวนมาก จังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดกิจกรรมและสร้างเวทีของการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจาก “8 เครือข่ายภาคประชาสังคม” ในพื้นที่ที่เชื่อมประสานถึงกันได้เป็นอย่างดี ทำให้การมีส่วนร่วมของจังหวัดมีความเข้มแข็ง รวมทั้งมีตำบล/อำเภอ องค์กรบริหารส่วนตำบล ภาคเอกชน องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน ทั้งยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นฝ่ายวิชาการในพื้นที่ด้วย

จังหวัดพังงา มุ่งจัด “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” (Happiness Learning) เนื่องจากจังหวัดพังงามีบริบทไม่เหมือนจังหวัดอื่น จึงอาศัยจุดเด่นของจังหวัด คือ การเรียนรู้ด้วยการพัฒนา

ความสามารถพิเศษ ด้านดนตรีและศิลปะ เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุข ในบรรดา 4 จังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา จังหวัดพังงาถือว่าเป็นจังหวัดที่เพิ่งริเริ่มรวมตัวกันเพื่อจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยยังไม่มีชื่อภาคีเครือข่ายอย่างเป็นทางการ แต่ได้ริเริ่มจาก “ภาคีเครือข่ายการศึกษาจังหวัดพังงา” ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่มีการเริ่มต้นได้เป็นอย่างดีโดยมีลักษณะเด่นคือ ริเริ่มด้วยคนที่มีประเด็นการขับเคลื่อนร่วมกันด้วย ทั้งนี้ได้อาศัยกลไกจากคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาในคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน และเห็นความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดให้ภายใต้ยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้ที่มีความสุข” โดยมีกองทุนพี่ร้องไห้ร่องได้เรียนเป็นกองทุนในการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ ซึ่งกองทุนนี้เองทำให้จังหวัดพังงา มีความได้เปรียบจังหวัดอื่น ด้วยการสร้างเวทีและกิจกรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากเพิ่งเริ่มต้นดำเนินการในขณะเดียวกัน ก็สร้างการมีส่วนร่วมควบคู่กัน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ระบบบริหารจัดการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ พบว่า จากการศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา 4 จังหวัด แล้วได้นำรูปแบบของทั้ง 4 พื้นที่มาผนวกและปรับประยุกต์เข้ากับแนวคิดรูปแบบกลไก การมีส่วนร่วมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ระบบบริหารจัดการศึกษา และปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่ประกอบด้วย โครงสร้าง 3 ส่วน ได้แก่

1) โครงสร้างและกลไกหลัก ประกอบด้วย (1) ยุทธศาสตร์การศึกษาระดับจังหวัด (2) คณะกรรมการระดับจังหวัด (3) คณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชาการศึกษา สภาการศึกษา ภาคีเครือข่ายการศึกษา ฯลฯ และ (4) ประธานกรรมการสถานศึกษาทุกแห่ง

2) โครงสร้างและกลไกรอง ประกอบด้วย (1) กิจกรรม/เวทีการมีส่วนร่วมของพื้นที่ (2) กองทุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (3) ฐานข้อมูลเพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ (4) การมีส่วนร่วมและการประสานงานภาคีเครือข่าย (5) ผู้ว่าราชการจังหวัด (6) องค์การบริหารส่วนจังหวัด และ (7) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

3) โครงสร้างและกลไกสนับสนุน ประกอบด้วย (1) สถานศึกษา (2) ตำบล (3) อำเภอ (4) องค์การบริหารส่วนตำบล (5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต (6) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และ (7) ภาคเอกชน

3. ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 ข้อเสนอ ได้แก่

1) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ (2) ด้านงบประมาณและทรัพยากร (3) การบริหารจัดการและ (4) การวิจัยและองค์ความรู้

2) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ ต่าง ๆ (2) ด้านงบประมาณและทรัพยากร (3) การบูรณาการและความร่วมมือ และ (4) การบริหารจัดการ

3) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านงบประมาณ ทรัพยากร และกิจกรรมการเรียนรู้ (2) การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม

4. การส่งเสริมสนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการ การเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) พบว่า จากการดำเนินโครงการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ ดังนี้

1) การสร้างเวทีเพื่อการมีส่วนร่วมใน 4 พื้นที่ ได้แก่ ลำปาง ชัยภูมิ กาญจนบุรีและ พังงา โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นสนทนากลุ่ม เพื่อเปิดเวทีของการมีส่วนร่วมให้ประชาชน บุคคล คณะบุคคล ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม ฯลฯ ในพื้นที่ได้ เข้ามามีส่วนร่วมและสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งภาพสะท้อนของการจัดเวทีการมีส่วนร่วมทั้ง 4 พื้นที่ เห็นตรงกันว่า เวทีของการมีส่วนร่วมที่ได้จัดขึ้นมีส่วนสำคัญและ ช่วยให้การดำเนินงานของพื้นที่มีประสิทธิภาพและปรารถนาให้มีการจัดเวที ในลักษณะเช่นนี้อีก เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

2) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โดยร่วมระดมความคิดเห็น ค้นหา และพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของ 5 นักขับเคลื่อน ได้แก่ นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นักประสาน และนักสื่อสาร เพื่อให้พื้นที่ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยคนในพื้นที่รับรู้ ู้สึกร่วมและเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้การพัฒนาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของพื้นที่ขับเคลื่อน ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่

5. ข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติ

นอกจากข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและเอกชน ในการจัดการศึกษาที่ได้จากการศึกษาแล้ว เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วม ในระดับพื้นที่สามารถ ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐต้องกำหนดทิศทางเชิงนโยบาย ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อระดมแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการจัดการศึกษาแบบการมีส่วนร่วม
- 2) พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องเป็นพระราชบัญญัติเพื่อการส่งเสริมและกำหนดเชิงนโยบายที่เปิดกว้าง มอบอำนาจการจัดการให้แก่พื้นที่ที่สามารถดำเนินงานได้ตามสภาพหรือบริบทของพื้นที่
- 3) กฎ ระเบียบ และข้อปฏิบัติต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกัน โดยยึดถือประโยชน์ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ชุมชนและสังคมที่ครอบคลุม ทุกสภาพพื้นที่
- 4) กำหนดบทบาทและการประสานงานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และสื่อมวลชน
- 5) เปิดโอกาสให้ทุกพื้นที่ที่มีความพร้อมจัดการแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นระบบ
- 6) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรทดลองส่งเสริมการรวมตัวของคณะบุคคลและจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัด โดยเริ่มต้นจากจังหวัดที่มีความพร้อมและเห็นความสำคัญ มีศักยภาพในด้านบุคลากร ทรัพยากร ประเด็น และสถานที่ เพื่อนำร่องดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาตามมาตรา 18 แห่งร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่
- 7) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม “สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ” เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการศึกษาที่มีการรวมตัวหรือจัดตั้งขึ้นแล้วในประเทศไทย เช่น สภาการศึกษาจังหวัด สมัชชาการศึกษา ภาคีปฏิรูปการศึกษา สภาส่งเสริมการเรียนรู้ ฯลฯ ได้เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น กำหนด แนวทางพัฒนาและจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายด้านการศึกษาร่วมกันเช่นเดียวกับสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ¹⁴⁶

ชัยพร พันธุ์น้อย ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยบริการฯ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน หน่วยบริการได้รับการจัดสรรงบประมาณ มีอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

¹⁴⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้**, (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2564), ง-ฎ.

รวมถึงมีการประสานงาน และรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชน แต่ขาดการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อวัตกรรมการให้ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงาน การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาจากผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง ส่วนความต้องการในการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยบริการฯ พบว่า ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงาน ทรัพยากรทางการศึกษา การวางแผน ผลิตและพัฒนาสื่อวัตกรรมการปรับปรุง พัฒนา สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของหน่วยบริการ จากผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นรูปธรรม

2. รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรีที่สร้างขึ้น มี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 แนวคิดของรูปแบบองค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ และองค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต โดยรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.61$, $\sigma=0.16$) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.70$, $\sigma=0.17$)

3. ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบฯ พบว่า ด้านผลการดำเนินงานของหน่วยบริการตามตัวบ่งชี้ครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 94.55) และตัวแทนภาคีเครือข่าย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 96.83) โดยภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร และการดำเนินงานของหน่วยบริการเพิ่มมากขึ้น ด้านคุณภาพของผู้เรียนตามตัวบ่งชี้ครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 97.88) และตัวแทนภาคีเครือข่าย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 97.78) โดยผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามจุดประสงค์ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวด้านความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบฯ ตัวแทนภาคีเครือข่าย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.16$) และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.71$, S.D. = 0.20)

4. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ในสถานศึกษาอื่น พบว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฯ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.22$) และครูประจำหน่วยบริการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.22$)¹⁴⁷

¹⁴⁷ ชัยพร พันธุ์น้อย, “การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี” (ผลงานวิชาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564), บทคัดย่อ.

วรชัย วิภูอุปคุตร ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งแก้ปัญหาโดยใช้โจทย์พื้นที่เป็นฐานใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องตามบริบทความต้องการของพื้นที่ในการสร้างผลสัมฤทธิ์ให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องใช้ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมแนวระนาบของทุกภาคส่วนในพื้นที่ในการร่วมกันบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การระดมทรัพยากร และความสัมพันธ์แนวตั้งของภาครัฐในการสนับสนุนกำกับดูแล โดยมีองค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน ทรัพยากรในชุมชน ตลอดจนคณะทำงานและการบริหารจัดการ ส่วนปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนบนฐานข้อมูลความรู้ ทรัพยากรในพื้นที่ และความเชื่อมั่นไว้วางใจ การมีกลไกในคณะทำงานที่เห็นภาพร่วมกันชัดเจนในระดับพื้นที่มุ่งสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้มีผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม¹⁴⁸

สายสุตา เตียเจริญ และคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ระบบการบริหารจัดการเครือข่าย และ (2) ข้อตกลงหรือพันธสัญญาในเครือข่าย ส่วนองค์ประกอบของกลไกการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่าย (2) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ (3) บทบาทสมาชิกในเครือข่าย 2) รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของข้อตกลงหรือพันธสัญญาในเครือข่าย ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากการบริหารจัดการเครือข่าย รองลงมาคือ โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่าย บทบาทสมาชิกในเครือข่าย และภาวะผู้นำของผู้บริหารตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยมีการจัดโครงสร้างและหน้าที่ของภาคีเครือข่าย อารงรักษา

¹⁴⁸ วรชัย วิภูอุปคุตร, “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,” วารสารปัญญาภิวัฒน์ 13, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2564): 320.

ความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือที่ต่อเนื่องและยั่งยืน¹⁴⁹

ทั้งนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ยังได้ศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการและรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ผลการศึกษาพบว่าในทางปฏิบัติการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในขณะที่สถานศึกษายังไม่มีความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 39 แม้กระทั่งสถานศึกษานำร่องในจังหวัดที่เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่ได้รับอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษามากขึ้น ก็ยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดตามระเบียบและกฎหมายอื่น โดยเกิดจากสาเหตุเชิงโครงสร้างอันมีที่มาจากกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาฯ และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาฯ ที่กำหนดให้มีการมอบอำนาจช่วงจากกระทรวงศึกษาธิการ ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการของสถานศึกษาให้เป็นผู้ออกหลักเกณฑ์การกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจึงยากที่จะให้ประสบความสำเร็จได้ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล เช่น สถานศึกษา ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนด้วยหนังสือ ตำรา และสื่อการเรียนการสอนได้ อย่างเป็นอิสระ งบประมาณที่จัดสรรให้แก่สถานศึกษาไม่เพียงพอที่จะจัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพ เพราะยังคำนวณงบประมาณจากเงินอุดหนุนรายหัวหรือการได้มาซึ่งผู้บริหารการศึกษา ระดับจังหวัด ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ยังคงถูกควบคุม จากส่วนกลางโดยไม่มีการรับฟังสภาพปัญหาและความต้องการจากสถานศึกษาในพื้นที่ เป็นต้น ภาพรวมของการบริหารและการจัดการศึกษา พบว่าแม้ว่าจะยังไม่มีความเป็นอิสระ แต่จากการเปรียบเทียบการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยพบว่า สถานศึกษานำร่องตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาฯ รวมถึงสถานศึกษาภายใต้กำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาเอกชนมีแนวปฏิบัติที่ดีของการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนนานาชาติตากสินระยอง

¹⁴⁹ สายสุตา เตียเจริญ และคณะ, “การสร้างระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี,” วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 5, 1 (มกราคม-มีนาคม 2565).

จังหวัดระยอง โรงเรียนจังหวัง จังหวัดสตูล และโรงเรียนสัมมาสิกขาศรีระยอง โศก จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่มีอัตลักษณ์ เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบพหุภาษา การมุ่งเน้นทักษะด้านภาษาจีน หรือการประยุกต์แนวคิด การแก้ปัญหา เชิงพุทธและการดำรงชีวิตแบบพอเพียงเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นต้น การส่งเสริมให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ควรมีการแก้ไขปรับปรุง กฎหมายให้เกิดกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงโดยมีหน่วยงานกำกับดูแล สถานศึกษาในระดับจังหวัดเป็นศูนย์กลาง ขณะที่อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา บางส่วนสามารถกระจายลงไปยังสถานศึกษาโดยตรงได้ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานกำกับดูแล สถานศึกษาในระดับจังหวัด เช่น ศึกษาธิการจังหวัด หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ย่อมมีข้อมูลและความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตจังหวัดเป็นอย่างดี รวมถึงบริบทของ สังคมและชุมชนแวดล้อมสถานศึกษาด้วย ดังนั้น จึงสามารถกำหนดนโยบายการศึกษาของจังหวัด จัดสรรทรัพยากรด้านการศึกษาและบุคลากรไปยัง สถานศึกษาที่มีความต้องการเร่งด่วนได้ อย่างเหมาะสมกว่าการจัดสรรจากภาครัฐส่วนกลาง

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐานดังต่อไปนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 โดยให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) มีบทบาทเป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารจัดการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมระดับประเทศ ส่วนรายละเอียดของการกำหนดวิธีการและเงื่อนไขการจ้างเพื่อบรรจุ และแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาแต่ละแห่ง ควรให้อำนาจแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรมีบทบาทในการสนับสนุนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในทุกด้าน โดยในด้านวิชาการ ควรสนับสนุนให้สถานศึกษา สามารถออกแบบหลักสูตรที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และเป้าประสงค์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และเปิดเสรีให้สถานศึกษาสามารถเลือกหนังสือ ตำรา หรือสื่อการเรียนการสอนได้เอง โดยไม่ผูกติดกับบัญชีกำหนดสื่อการเรียนรู้อประจำปีการศึกษา ส่วนด้านการบริหารงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณแบบวงเงินรวม (block grant) ตามความจำเป็นที่แท้จริงของสถานศึกษา และด้านการบริหารงานบุคคล ควรจัดสรรบุคลากรสายสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษา ด้วยวิธีการจ้างเหมาบริการและจัดฝึกอบรมให้ครูบรรจุใหม่มีความรู้เกี่ยวกับระบบการเงินและพัสดุภาครัฐ

3. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ควรมีบทบาทเป็นเพียง ผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาบุคลากรอัตราจ้าง และมอบอำนาจให้สถานศึกษาสามารถสรรหาบุคลากรอัตราจ้าง และลูกจ้างชั่วคราวจากการใช้เงินงบประมาณได้เอง และควรแก้ไขหลักเกณฑ์ การบรรจุแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเปิดการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละจังหวัด นอกจากนี้ ก.ค.ศ. ยังควรปรับเกณฑ์กำหนดภาระงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทประเภท และระดับของสถานศึกษา และควรวัดที่ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียน การสอนมากกว่าการวัดปริมาณการทำงาน

4. คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) เป็นผู้บังคับบัญชาของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่อยู่ในเขตจังหวัดของตน ควรมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งศึกษาธิการจังหวัด นอกจากนี้ กศจ. ยังควรเป็นศูนย์กลางการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและการระดมทรัพยากรให้แก่สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดของตน

5. สถานศึกษาทุกแห่งควรออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนและบริบทของชุมชนโดยรอบ โดยคำนึงยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของจังหวัด ส่วนสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียน ขยายโอกาสควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะด้านภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ นอกจากนี้ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินการข้างต้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คณะรัฐมนตรี รัฐสภา ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบ คือ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจาย อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีสาเหตุจากทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งจะทำให้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมได้¹⁵⁰

¹⁵⁰ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการวิจัย มาตรการและรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน, (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2565), ค-จ.

งานวิจัยต่างประเทศ

แม็คซาร์โด (Machado) เรอเบอริโอ (Ribeiro) และเทอร์มาริโอ-แม็คซาร์โด (Tameirao Machado) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยประชาชนรอบนอกกับโรงเรียนในประเทศเม็กซิโก พบว่า ปัจจุบันได้มุ่งเน้นการประเมินภายในโรงเรียนพื้นที่รอบนอกในประเทศเม็กซิโกและติดตามผลการประเมินการศึกษาขั้นพื้นฐาน (SAEB) ประเทศบราซิล มีการจัดอย่างต่อเนื่อง มีการจัดอันดับของดัชนีการพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐาน (IDEB) ในปี 2005 ปี 2007 และปี 2009 มีการจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยวิธีการอภิปราย การสนทนา ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายบริหารในโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง สำหรับ IDEB หมายถึง ตัวบ่งชี้คุณภาพ ที่สร้างขึ้นโดยรัฐบาล มีจุดมุ่งหมายเพื่อบูรณาการแผนพัฒนาการศึกษา (PDE) IDEB ใช้คำนวณประสิทธิภาพของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ โดยสถาบันโปรตุเกส ที่ยังขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะนำข้อมูลที่ขาดประสิทธิภาพเข้าหารือร่วมกับหัวหน้าฝ่ายบริหารของโรงเรียน ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ และผู้ปกครอง ให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อนำมาพัฒนาหาคุณภาพของโรงเรียน¹⁵¹

กาเลมบา (Kalemba) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา : กรณีศึกษาของโรงเรียนชุมชนโดยเป้าหมาย OVCs ใน Chipulukusu ประเทศแซมเบีย ในปีที่ผ่านมา การศึกษามีความสำคัญสำหรับคน สังคมและเศรษฐกิจ ในการพัฒนาที่ได้รับการยอมรับมาก ซึ่งจะเห็นได้จากทั่วโลก จาก EFA ในปี 1991 รวมทั้ง MDG ในปี 2015 ส่วนใหญ่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ได้รับการยอมรับดังกล่าว ได้เพิ่มความต้องการสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ความยากจนที่มีสูงขึ้น ผลกระทบของโรคเอชไอวี (เอดส์) ยังปฏิเสธไม่ได้ว่าเด็กส่วนมากยังต้องได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีต้นทุนของทรัพยากรที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ส่วนใหญ่ในเมืองชุมชนแออัดในประเทศแซมเบีย ยังคงเผชิญกับปัญหาการจัดการศึกษา ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของโรงเรียน ชุมชนซึ่งมีเป้าหมายต่อ OVCs ได้รับการยกเว้น ส่วนใหญ่มาจากการศึกษาของรัฐ เนื่องจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ที่ไม่ทราบว่ามีต้นทุนทางการเงินที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนรัฐบาล วัตถุประสงค์หลัก คือ การหาวิธีจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนชุมชนเป้าหมาย OVCs ในการจัด

¹⁵¹ Magali Fátima Evangelista Machado, Olzeni Leite Costa Ribeiro and Marcelino Tameirão-Machado, "Participative management in a public school of the periphery in Distrito Federal: A good way?," *Journal of Contemporary Issues in Education* 8, 1 (2013): 4-14.

การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการสอบถามโรงเรียนชุมชน จำนวน 3 โรงเรียนใน Chipulukusu ประเทศแซมเบีย การวิจัยครั้งนี้ยังพบอีกว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนชุมชนเป้าหมาย OVCs ถึงแม้ว่ามีครูน้อยและมีมือใหม่ในการสอน งบประมาณไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน ในการจัดการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ยังตั้งข้อสังเกตว่าโรงเรียนชุมชนถูกแทรกแซงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แสดงให้เห็นความหลากหลายในการได้รับผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าชุมชนของโรงเรียนชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมากขึ้น ทำให้ประเทศบรรลุเป้าหมาย MDG2 ดังนั้น โรงเรียนชุมชนจึงเป็นต้นแบบของโรงเรียนชุมชนในการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน¹⁵²

ฟลาเวีย (Flávia) มาติน (Martins) สกูมาเร่ ฟรอง (Guimarães Fung) ได้ศึกษา เรื่อง ผู้นำรุ่นใหม่ในการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนที่ยั่งยืน ศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ โดยการนำนักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนที่ยั่งยืน การนำกลยุทธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์เนื้อหา การสำรวจ การตอบแบบสอบถาม โดยใช้กลุ่มประชากรกับนักเรียนของโรงเรียนรัฐบาล มีการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับโรงเรียน การปรับเปลี่ยนการใช้งานในการบริหารโรงเรียน จากการวิเคราะห์การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของนักเรียนในโรงเรียน ความเหมาะสมของการใช้สถานที่ของโรงเรียน การกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน พบว่า อยู่ในเกณฑ์การดำเนินการที่ดี¹⁵³

นิชิมูระ (Nishimura) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโรงเรียน ในประเทศกำลังพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ต้องมีศักยภาพถึงความโปร่งใส มีการเคารพซึ่งกันและกัน โดยการร่วมกันพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน ตามวิสัยทัศน์ กระบวนการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

¹⁵² Brenda Kalemba, “Community Participation in Education Delivery: A Study of How Community Schools Target OVCs in Chipulukusu, Zambia” (Master’s Thesis for the Award of Philosophy (MPhil) in Development Studies-Specializing in Geography, Department of Geography Faculty of Social Sciences and Technology Management Norwegian University of Science and Technology (NTNU), 2013), Abstract.

¹⁵³ Flávia Martins Guimarães Fung, **Youth Leadership In Participatory School Management In Support Of Sustainable School** (2016), Accessed April 20, 2023, Available from <http://www.fecilcam.br/revista/index.php/anaisame/article/viewFile/1382/868>

ของบุคลากร ในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเป็นการเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการสร้างโครงสร้างทางการศึกษา และการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ¹⁵⁴

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ : บทเรียนทางเลือก และเงื่อนไขความสำเร็จ” โดยคาดหวังว่าการศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ประเทศ คือ ประเทศนิการากัว เอลซัลวาดอร์ ญี่ปุ่น แคนาดา กัมพูชา รวมถึงประเทศไทย โดยเฉพาะการปรับตัวของท้องถิ่นที่มีแนวทางการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ จะสามารถตอบโจทย์การบริหารจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของประเทศไทย บนฐานของหลักความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ในพื้นที่ (participation) เพื่อตอบสนองความหลากหลายของการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ และหลักการจัดการศึกษาของศตวรรษที่ 21 จาก การศึกษาเอกสาร พบว่า ปัจจัยความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ มี 2 ระดับ คือ ระดับโครงสร้างและระดับบุคคล โดยระดับโครงสร้างต้องมียุทธศาสตร์ประกอบครบ 3A ได้แก่ 1) ความมี อิสระ (Autonomy) ในการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ 2) พัฒนาระบบ ความรับผิดชอบ (Accountability) ที่ตอบสนองและมีความรับผิดชอบเชิงพื้นที่มากขึ้น 3) สร้าง ระบบประเมิน (Assessment) ที่มีความเรียบง่ายไม่เป็นภาระของโรงเรียน และเหมาะสมเป้าหมาย เชิงพื้นที่ ส่วนระดับบุคคลควรมียุทธศาสตร์ประกอบครบ 3C ได้แก่ 1) ชีตความสามารถของคน (capacity) 2) การทำงานเพื่อตอบสนองเป้าหมายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบ เช่น ความทุ่มเทและเสียสละของครูต่อเด็ก (contribution) และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างระบบหรือโครงสร้างกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่อยู่ในระบบ (context of relationship) ดังนั้น การขับเคลื่อนโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเชิง พื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จต้องอยู่บนหลักของ 3A และ 3C ข้างต้น ควบคู่กัน สำหรับประสบการณ์ของ 5 ประเทศนั้น ได้บทเรียน ดังนี้ 1) ควรกำหนดหน่วยงานตัดสินใจระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่สอดคล้องกับการบริหารงานจริง 2) ควรเร่งปฏิรูปอย่างรอบด้าน 5 เรื่อง คือ ความรับผิดชอบ ระบบข้อมูลและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของเด็ก ระบบพัฒนาครูและกระจายบทบาทสู่สถานศึกษามากขึ้น 3) ปฏิรูประบบฐานข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับการบริหาร บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งตอบสนองต่อปัญหาในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว และรัฐควรค่อย ๆ ถ่างโอน บทบาทดังกล่าวจากส่วนกลางลงมาสู่ระดับจังหวัด และ

¹⁵⁴ Mikiko Nishimura, *Community Participation in School Management in Developing Countries* (2016) , Accessed April 19, 2023, Available from <http://education.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-64>

สถานศึกษามากขึ้น 4) เร่งกระจายบทบาทให้สถานศึกษา โดยเริ่มจากสถานศึกษาที่มีความพร้อม และสถานศึกษาที่มีความสนใจเป็นโครงการนำร่องก่อน เพื่อความราบรื่นมากกว่าการกระจายอำนาจไปพร้อมกันทั้งประเทศ และ 5) เปิดช่องทางดึงทุกภาคส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล หรือ Education for All ซึ่งต้องได้พลังความร่วมมืออย่างรอบด้านในการปฏิรูปร่วมกัน ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ มีดังนี้ (1) ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาอย่างรอบด้าน เช่น การเพิ่มบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยตัดสินใจ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและการประเมินสถานศึกษา โดยทยอยเปิดโอกาสให้โรงเรียนรับบทบาทมากขึ้น ตามความพร้อมและความสนใจควบคู่การที่ได้ปฏิรูปโครงสร้างในส่วนภูมิภาคไปแล้ว และนำความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ไปแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม (2) หน่วยตัดสินใจระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโรงเรียนควรสร้างแนวร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากส่วนอื่น ๆ ในพื้นที่ให้เข้ามาสนับสนุนการศึกษามากขึ้น (All for Education) อาทิ คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด อาจจะต้องสร้างความร่วมมือกับหอการค้าจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนโรงเรียนก็ควรที่จะประสานความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ หรือ ผู้ปกครองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น (3) รัฐควรปฏิรูประบบข้อมูลสารสนเทศให้สามารถบริหารบุคลากรในเขตพื้นที่ขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในระยะยาวหากมีระบบกำกับดูแลที่ดีเพียงพอ รัฐก็ควรกระจายบทบาทจัดการด้านบุคลากรมาสู่ระดับโรงเรียนมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะหน่วยตัดสินใจเหล่านี้อยู่ใกล้ชิดโรงเรียนจึงเข้าใจความต้องการของพื้นที่มากกว่าหน่วยตัดสินใจระดับชาติ (4) หากโรงเรียนใดมีความพร้อมและสนใจ ควรให้มีการนำร่องให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารตนเองได้มากขึ้นเป็นลำดับ (School based management) และพยายามสร้างช่องทางแบ่งปันประสบการณ์ แลกเปลี่ยนกันระหว่างโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนที่สนใจเรียนรู้ (Social capital enhancing) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ได้ในระยะยาว¹⁵⁵

โอคิตซึ (Okitsu) ได้วิจัยเกี่ยวกับ ความมั่นคงด้านนโยบายและความเป็นจริงของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในแฮมเบีย : นักเรียนยากจนในชนบท ได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีครูสอนหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า ยังมีความยากลำบากที่ครูต้องเผชิญเมื่อพยายามตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในแฮมเบียนั้นเป็นนโยบายที่ไม่ชัดเจน มีการปรับเปลี่ยน ความรับผิดชอบด้านงบประมาณให้เป็นภาระของชุมชนที่ด้อยโอกาสอยู่แล้ว และ

¹⁵⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่: บทเรียนทางเลือก และเงื่อนไขความสำเร็จ** (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2559)

ประการที่สองการจ้างงานโดยตรงระหว่างผู้ปกครองและครูทำให้ความสำคัญของรัฐเรื่องประกันคุณภาพการศึกษาน้อยลงไป¹⁵⁶

คูวีเนคและคณะ (Duveneck et al) ได้วิจัย เรื่อง อนาคตการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในเยอรมนี : ผลการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคเดลฟาย พบว่าในอนาคตความตั้งใจและการดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่คาดว่าจะยังคงอยู่ นอกจากนี้ยังเผยให้เห็นแนวโน้มในระดับของธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมในการระบุขอบเขตของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ผลการศึกษารูปได้ว่าการพัฒนาในอนาคตนั้นจำเป็นต้องกำหนดการมีส่วนร่วมของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ต่อเป้าหมายเบื้องต้นและเพื่อประเมินความถูกต้องขอขบธรรมอีกครั้ง¹⁵⁷

คาน และคณะ (Khan and others) ศึกษาการมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดไคย์เบอร์พัตตันกวา ปากีสถาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียน มีประสิทธิผล คือ การสนับสนุนจากชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จัดให้มีการฝึกหัดการเสวนา การอภิปรายระดับหัวหน้า การแข่งขัน และปรับปรุงสภาพของโรงเรียน มีนักการศึกษาที่เก่งและพร้อมข้อมูลที่ทันสมัย โปรแกรมการศึกษาที่ทันสมัย ผลลัพธ์ที่ดี หลักสูตรที่มีคุณภาพ ครูและผู้บริหารที่อุทิศตน หัวหน้าที่มุ่งมั่นและยุติธรรม และการพัฒนาทั่วไปของโรงเรียน¹⁵⁸

¹⁵⁶ Taeko Okitsu. “Policy promise and the reality of community involvement in school-based management in Zambia: Can the rural poor hold schools and teachers to account?” Department of Communication and Culture, The Faculty of Language and Literature, Otsuma Women’s University, (2017), I.

¹⁵⁷ Anika Duveneck, Julius Grund, Gerhard de Haan and Kathrin Wahler, “Futures of area-based initiatives in German education: results from a quantitative Delphi survey,” *European Journal of Futures Research* 9, 4 (May 2021): 1.

¹⁵⁸ Wasal Khan and others, “ Community Involvement for School Effectiveness,” *THE SPARK* 5, 1 (November 2020): 163.

สรุป

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อค้นหา แนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ที่แสดงให้เห็น การบริหารจัดการศึกษาในอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นมุมมองและแนวคิดต่อสถานการณ์ ที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ที่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยรองรับตลอดมา อันเนื่องมาจากความเชื่อที่ว่าการพัฒนาประเทศที่แท้จริงจะต้องมาจากฐานความต้องการของประชาชน ในพื้นที่ การกระจายอำนาจให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรืออาจให้พัฒนาด้วยพื้นที่ ของตนเองเต็มรูปแบบจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด ดังนั้นเมื่อฐานการพัฒนามาจากพื้นที่ (Site-based) การจัดการศึกษาในพื้นที่นั้นก็จะมาจากฐานของความต้องการในพื้นที่ด้วยเช่นกัน จากการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของผู้วิจัยจึงได้กรอบที่เป็นแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน นอกจากนั้นผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าเทคนิคการวิจัยแบบ EDPR ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาค้นคว้า จะเป็นส่วนที่ผู้วิจัยนำไปใช้ในการอภิปรายผล ของการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย และขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยจัดเตรียมโครงการวิจัย โดยการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศจากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ผลงานวิจัย บทความวิชาการ วารสาร และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย จัดทำโครงการวิจัย พร้อมทั้งนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ และดำเนินการขออนุมัติโครงการวิจัย ตามลำดับ

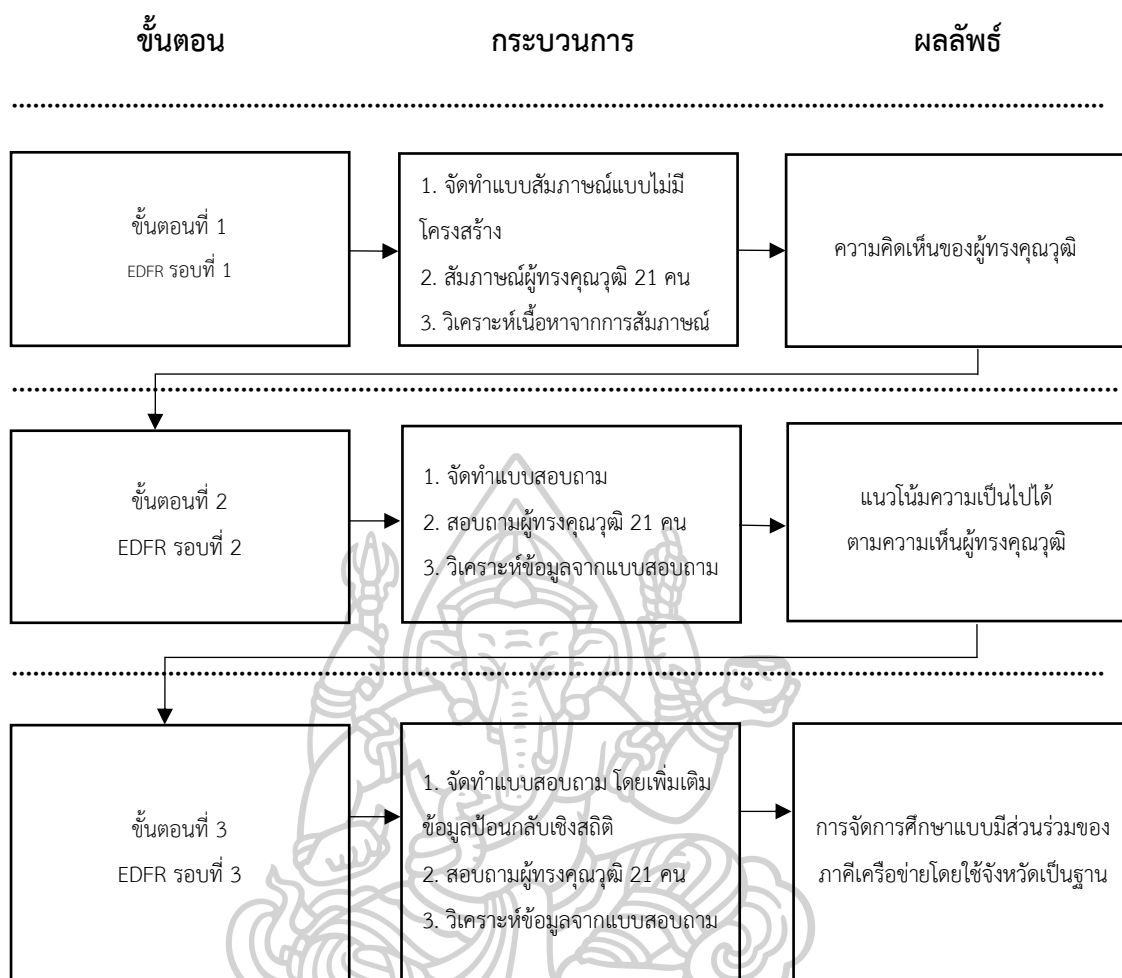
ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานควรเป็นอย่างไร โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญที่ได้รับการยอมรับในแวดวงการจัดการศึกษา จำนวน 21 คน มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 รอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 21 คน

EDFR รอบที่ 2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Content Analysis) โดยจำแนกประเด็นเป็นกระทงคำถามตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานจัดความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ใกล้เคียงกัน ไว้ในข้อเดียวกัน เพื่อจัดทำแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และนำส่ง ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 21 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิคณะเดียวกับที่ให้สัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลในรอบที่ 1 และนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาคำนวณวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) หากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ในรอบที่ 2 มีความสอดคล้องกันสามารถยุติการดำเนินการวิจัย โดยไม่ต้องดำเนินการรอบที่ 3

EDFR รอบที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากรอบที่ 2 มาสร้างแบบสอบถาม ที่มีกระทงคำถามเหมือน แบบสอบถามรอบที่ 2 โดยเพิ่มข้อมูลแสดงตำแหน่งค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของแต่ละข้อคำถามไว้ พร้อมทั้งระบุตำแหน่งที่ ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนตอบ ในรอบที่ 2 ด้วย เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านทราบว่าตนเองมีความ คิดเห็นเหมือนหรือแตกต่างไปจากความคิดของกลุ่มหรือไม่ และเปิดโอกาสให้ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิสามารถยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบได้ ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันคำตอบเดิมและคำตอบนั้นอยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) จึงขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิท่านนั้นแสดงเหตุผลประกอบด้วย เมื่อได้รับแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานและค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แล้วจึงนำมาแปลผลสรุปการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน หากความคิดเห็นที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 2 มีความสอดคล้องกันก็สามารถยุติการดำเนินการวิจัยโดยไม่ต้องทำรอบที่ 3

แผนภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอแนะและจัดทำรายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอคณะศึกษาศาสตร์เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากรต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research) โดยศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง (The One-Shot, Non- Experimental Case Study) สามารถเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แผนแบบการวิจัย

เมื่อ S หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์

X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา

O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญที่ได้รับการยอมรับในแวดวงการจัดการศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 21 คน ตามที่โทมัส ที แมคมิลแลน (Thomas T. Macmillan)¹⁵⁹ ได้นำเสนอจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ขึ้นไป มีความคลาดเคลื่อนลดลงเท่ากับ 0.02 หลังจากนั้นนำกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกไว้ให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณา

¹⁵⁹ Macmillan, “ The delphi technique ” (Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development), 3-5.

โดย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารระดับนโยบาย กลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการ และกลุ่มนักวิชาการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารระดับนโยบาย จำนวน 7 คน
 - 1.1 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 คน
 - 1.2 ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 คน
 - 1.3 ศึกษาธิการภาค จำนวน 1 คน
 - 1.4 ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน
 - 1.5 ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จำนวน 1 คน
 - 1.6 รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาวัตกรรมการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน
 - 1.7 อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 1 คน

โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มผู้บริหารระดับนโยบาย ไว้ดังนี้

 1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการศึกษา
 2. มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี
 3. เคยดำรงตำแหน่งหรือดำรงตำแหน่งด้านการศึกษาระดับนโยบาย
2. กลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการ จำนวน 7 คน
 - 2.1 นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 2 คน
 - 2.2 ศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 2 คน
 - 2.3 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน
 - 2.4 ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน

โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการ ไว้ดังนี้

 1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการศึกษาไปประสานงาน
แนะนำ อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือการปฏิบัติในระดับหน่วยงาน
 2. มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี
 3. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท
3. กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 7 คน
 - 3.1 อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน
 - 3.2 นายกสสมาคมพิทักษ์สิทธิ์ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1 คน
 - 3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาท้องถิ่น จำนวน 1 คน
 - 3.4 นายกสสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน
 - 3.5 กรรมการการศึกษา จำนวน 1 คน

โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มนักวิชาการ ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี
3. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

ผู้วิจัยนำแนวคิด ประสบการณ์ ความรู้ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นตัวแปรทำการศึกษาวิจัยต่อไป

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล
2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานซึ่งได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคต (EDFR: Ethnographic Delphi Futures Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 1
2. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้มากที่สุด

ระดับ 4 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้มาก

ระดับ 3 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้ปานกลาง

ระดับ 2 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้น้อย

ระดับ 1 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

การสร้าง พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

ขั้นที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตำรา เอกสาร หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เพื่อนำความรู้มาสร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ยกร่างเครื่องมือโดยกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

ขั้นที่ 2 สังเคราะห์ตัวแปรทั้งหมดจากขั้นที่ 1 เพื่อเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และนำร่างเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเกี่ยวกับประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ว่ามีความครอบคลุม สอดคล้องเหมาะสมหรือไม่

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขตามที่ขออนุญาตของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 1

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) รอบที่ 2

ขั้นที่ 1 นำผลจากการสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1 มาวิเคราะห์และแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่มๆ ตามเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) และพัฒนาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานที่ร่างขึ้นมาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบสอบถามที่สร้างขึ้นในรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale)

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามที่จัดทำและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 21 คน

ขั้นที่ 3 นำผลจาก EDFR รอบที่ 2 มาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกลุ่มโดยรวมโดยการหาค่าฐานนิยม (Mode) ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่ม

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) รอบที่ 3

ขั้นที่ 1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ได้จากการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน ในรอบที่ 2 มาจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่ง โดยใช้ข้อความเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 2

ขั้นที่ 2 เพิ่มตำแหน่งค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งค่าตอบของผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งระบุเหตุผลส่วนท้ายของแต่ละข้อคำถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตนัดหมายและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยรอบที่ 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน ด้วยตนเอง ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยรอบที่ 2 และรอบที่ 3 โดยจัดส่งแบบสอบถาม (Questionnaire) ทางไปรษณีย์หรือ e – mail ถึงผู้ทรงคุณวุฒิคนเดิม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันข้อมูล และเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน โดยใช้สถิติวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ในการวิจัยรอบที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ด้วยการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และแปลผลตามเกณฑ์ค่าคะแนนกลาง (Mid-Point) ดังนี้

2.1 ค่ามัธยฐาน (Median)

ค่ามัธยฐาน 4.50 - 5.00 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้มากที่สุด

ค่ามัธยฐาน 3.50 - 4.49 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้มาก

ค่ามัธยฐาน 2.50 - 3.49 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้ปานกลาง

ค่ามัธยฐาน 1.50 - 2.49 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้น้อย

ค่ามัธยฐาน 1.00 - 1.50 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

2.2 ค่าฐานนิยม (Mode) พิจารณาค่าความถี่ของระดับคะแนนมากที่สุด ในกรณี

ระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนอยู่ติดกันถือเอาค่ากลางระหว่างคะแนนทั้งสองเป็นฐานนิยม ส่วนในกรณีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนไม่อยู่ติดกันถือเอาระดับคะแนนทั้งสองนั้นเป็นฐานนิยม

ค่าความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับค่าฐานนิยม สามารถคำนวณได้จากค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับค่าฐานนิยม ในกรณีผลต่างมีค่าไม่เกิน 1 แสดงว่าความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมีความสอดคล้องกัน แต่ในกรณีผลต่างมีค่าเกิน 1 แสดงว่าความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไม่สอดคล้องกัน

2.3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สามารถคำนวณได้จาก

ผลต่างของควอไทล์ที่ 3 และควอไทล์ที่ 1 ($Q_3 - Q_1$) ในกรณีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากการคำนวณมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่าความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมีความสอดคล้องกัน แต่ในกรณีที่ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากการคำนวณมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่ากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน

เกณฑ์การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ในรอบสุดท้ายของการศึกษาวิจัยที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นในระดับมากที่สุดและระดับมาก (ค่ามัธยฐานเท่ากับ 3.50 ขึ้นไป) และมีความสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1) มาสรุปเป็นผลการศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research) กำหนดขั้นตอนของการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การจัดเตรียมโครงการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและจัดทำโครงการวิจัย
2. การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 รอบ ประกอบด้วย รอบที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รอบที่ 2 และรอบที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม
3. การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยนำผลการศึกษาวิจัย ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะมาจัดทำรายงานผลการวิจัย และนำเสนอการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ มัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เป็นการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มีขั้นตอน การดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธี โดย การทำ EDFR รอบที่ 1 จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาสรุปผลการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก กระบวนการดังกล่าว ไปสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น และทำ EDFR รอบที่ 2 โดยการสอบถาม ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) โดยมีเกณฑ์พิจารณา ข้อมูลจากค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างค่ามัธยฐาน (Median) กับค่าฐานนิยม (Mode) ที่มีค่าไม่เกิน 1.00 และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) ที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน สอดคล้องกันเป็นนัยทามติ จึงไม่ต้องทำ EDFR รอบที่ 3 โดยผู้วิจัย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จากการทำ EDFR รอบที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด เป็นฐาน ผู้วิจัยได้เลือกใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 21 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานได้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในประเด็นที่มีสาระสำคัญ 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา 2) ด้านปัจจัยสนับสนุน

การจัดการศึกษา 3) ด้านการวางแผน 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านการบริหารวิชาการ 6) ด้านการบริหารบุคคล และ 7) ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา (Legal and regulatory structure) ประกอบด้วย 9 ประเด็น คือ 1) ควรเสนอร่างพินิจฎหมายกฎหมาย แก่คณะรัฐมนตรี เพื่อบัญญัติเป็นกฎหมายใช้สำหรับประกอบกาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด 2) ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดให้มีความเป็นเอกภาพ และเป็นรูปธรรม 3) โครงสร้างการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควรประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากทุกภาคส่วน 4) กำหนดให้มีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยสรรหาจากทุกภาคส่วน 5) กำหนดให้มีการแต่งตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 6) กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ 7) กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ 8) กำหนดให้มีการแต่งตั้งอนุกรรมการในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาจังหวัดในด้านต่าง ๆ 9) กำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา

โดยประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ความเห็นว่า “ควรแก้กฎหมายปรับรูปแบบใหม่ทั้งส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนจังหวัด เพื่อให้มีโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดที่มีความเป็นเอกภาพและเป็นรูปธรรม และทุกภาคส่วนควรทำงานร่วมกันในเชิงพื้นที่ตามบริบทของแต่ละจังหวัด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ความเห็นว่า “การดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัดควรมีสภาการศึกษาจังหวัด เพื่อการมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีหน้าที่ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม การดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัดเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่แต่ละจังหวัด การมีสภาการศึกษาจังหวัดจะช่วยในการสนับสนุนและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับจังหวัดมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่ประกอบด้วยผู้บริหารสำคัญในด้านการศึกษาในจังหวัดนั้น รวมถึงผู้แทนจากภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งสภาการศึกษาจังหวัดสามารถช่วยกำหนดแนวทางและนโยบาย

การศึกษาในระดับจังหวัด รวมถึงการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 ให้ความเห็นว่า “ต้องมีการปรับแก้กฎหมายให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยการเสนอร่างพิจารณากฎหมาย ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 ให้ความเห็นว่า “ควรมีการปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดที่มีความซ้ำซ้อน โดยการสรรหาผู้ที่จะมาทำหน้าที่จัดการศึกษาระดับจังหวัดให้มีทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน ในตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัด หรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ และคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7 ให้ความเห็นว่า “โครงสร้างการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควรประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากทุกภาคส่วน เพราะทุกภาคส่วนนั้นต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 12 ให้ความเห็นว่า “ควรกำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 13 ให้ความเห็นว่า “ให้กระทรวงศึกษาธิการปรับโครงสร้างอำนาจหน้าที่การจัดการศึกษาในจังหวัด โดยการแก้ไขกฎหมายยื่นตรงต่อคณะรัฐมนตรี และเสนอร่างพิจารณากฎหมายแก่คณะรัฐมนตรีเพื่อบัญญัติเป็นกฎหมายใช้สำหรับการประกอบการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด ให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดให้มีความเป็นเอกภาพ และเป็นรูปธรรม และจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 14 ให้ความเห็นว่า “ควรกำหนดให้มีการแต่งตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 17 ให้ความเห็นว่า “ควรเสนอร่างพิจารณากฎหมายแก่คณะรัฐมนตรีเพื่อบัญญัติเป็นกฎหมายใช้สำหรับการประกอบการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด เพราะที่ผ่านมาไม่ปรากฏว่ามีการแต่งตั้งคณะกรรมการใด ๆ มาจัดการศึกษาภายในจังหวัด เนื่องจากการจัดการศึกษามีลักษณะเป็นการรวบอำนาจสู่ศูนย์กลางที่มีองค์กรที่จัดการศึกษาองค์กรเดียว และเป็นองค์กรระดับประเทศ เนื่องจากสภาพปัญหาในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกันจึงควรที่จะมีการ

กำหนดให้จังหวัดแต่ละจังหวัดมีการบริหารจัดการการศึกษาเอง ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับการจัดการศึกษาระดับประเทศ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 19 ให้ความเห็นว่า “ควรมีการกำหนดโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกการขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วม”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 20 ให้ความเห็นว่า “ควรมีการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ตลอดจนการเชื่อมโยง บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด ในรูปแบบคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนในจังหวัด อีกทั้งควรมีการปรับแก้กฎหมายการมอบอำนาจในภารกิจที่ต้องดำเนินการในจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้แทนส่วนราชการในจังหวัดและภาค และคณะกรรมการในระดับจังหวัดให้เหมาะสม”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 21 ให้ความเห็นว่า “ควรจัดให้มีสภาการศึกษาในระดับจังหวัดที่มีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา”

2. ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา (Supportive factors) ประกอบด้วย 14 ประเด็น คือ 1) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรระดับชาติ 2) การจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียน 3) กำหนดให้จังหวัดเป็นศูนย์รวมการจัดการศึกษา และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามามีบทบาทในการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนเชื่อมโยง บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด 4) การจัดการศึกษาควรมีนโยบายให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา 5) ให้มีการดำเนินการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด 6) ควรกำหนดจังหวัดต้นแบบหรือนำร่องการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม 7) ให้มีการประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษา 8) ให้มีการปรับแก้กฎหมายและเสนอแนวทางให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อนำมติคณะรัฐมนตรีไปสู่การปฏิบัติ 9) ภาคิเครือข่าย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 10) ภาคิเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษา 11) ภาคิเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา 12) ทุกภาคส่วนควรประสานความร่วมมือ และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด 13) สถานศึกษาควรมีหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ บุคคล งบประมาณ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีอิสระ ตามความพร้อมและศักยภาพ 14) สถานศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทในจังหวัด ควรมีสถานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับของจังหวัด

โดยประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ความเห็นว่า “ควรมีการปรับโครงสร้างให้โรงเรียนมีอิสระในการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน ด้วยการให้โรงเรียนมีอิสระมากขึ้นในกระบวนการตัดสินใจ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดสรรทรัพยากร เพราะการมีอิสระในการดำเนินการจัดการศึกษาเป็นการเพิ่มศักยภาพของโรงเรียน สร้างแรงจูงใจของครู จะช่วยให้ระบบการศึกษาเป็นระบบที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนอย่างแท้จริง อีกทั้งสถานศึกษาควรมีหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ บุคคล งบประมาณ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีอิสระ ตามความพร้อมและศักยภาพ ในส่วนการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัด ควรให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษา โดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในประเทศ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ การให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาโดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อให้มีความเชื่อมโยงและความสอดคล้องกันระหว่างแผนพัฒนาการของจังหวัดและแผนพัฒนาการของสำนักงานกระทรวง โดยเป็นไปตามกรอบของกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้ถูกกำหนดไว้”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ความเห็นว่า “นโยบายการศึกษาต้องมีความชัดเจนอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน มุ่งเน้นเป้าหมายเดียวกัน นอกจากความชัดเจนแล้ว นโยบายการศึกษาต้องมีความเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 ให้ความเห็นว่า “ภาคีเครือข่าย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมโดยมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยการให้โอกาสแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกรูปแบบให้แสดงความคิดเห็น และพิจารณารับฟังจะช่วยให้องค์กรหรือกลุ่มทำงานไปในทิศทางที่ถูกต้อง”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 8 ให้ความเห็นว่า “ให้มีการดำเนินการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 9 ให้ความเห็นว่า “กำหนดให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามามีบทบาทในการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนเชื่อมโยง บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 10 ให้ความเห็นว่า “การจัดการศึกษาควรมีนโยบายให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา ทุกภาคส่วนควรประสาน

ความร่วมมือ และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัดในรูปแบบของภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนา ปรับปรุงและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยปรับความคิดและทัศนคติ ตัดความเป็นปัจเจกบุคคล ไม่ยึดติด และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีบทบาท เช่น การมอบโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่การมีอาชีพ และการมีงานทำ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 11 ให้ความเห็นว่า “ให้มีจังหวัดต้นแบบหรือนำร่องในการจัดการศึกษา โดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม และให้มีการศึกษาดูงานของจังหวัดที่มีความโดดเด่นด้านการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐานหรืออาจจะต้องไปศึกษาดูงานต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่าง”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 12 ให้ความเห็นว่า “ควรเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่าย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมโดยมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะเครือข่ายดังกล่าวไม่ว่าจะมาจากภาคอุตสาหกรรม หรืออื่น ๆ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และสามารถแสดงความคิดเห็นนอกกรอบจากที่เคยปฏิบัติได้ อาจจะมีการสร้างแบบฟอร์มที่สามารถแบ่งปันความคิดและแนวคิดของตนอย่างเปิดเผย เพื่อให้มั่นใจว่าทุกฝ่ายได้รับข้อมูลที่ดีและสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างเท่าเทียมกัน”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 13 ให้ความเห็นว่า “ให้มีการดำเนินการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย และมีแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ ควรกำหนดจังหวัดต้นแบบหรือนำร่องการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม พร้อมกับสนับสนุนให้มีการศึกษาดูงานจังหวัดที่มีความพร้อม นำผลการศึกษาดูงานมาปฏิบัติจริงให้เกิดความเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังกล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียน สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของจังหวัด พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละจังหวัดแต่ละพื้นที่ เช่น หากพื้นที่ดังกล่าวเกิดภาวะฝุ่นจากการเผาไหม้ของผลผลิตทางการเกษตร ก็ควรจะบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาที่มีเนื้อหาของการป้องกันภัยที่เกิดจากมลพิษทางอากาศ เป็นต้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 16 ให้ความเห็นว่า “การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากจะเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติแล้ว ยังต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่นอีกด้วย เนื่องจากโรงเรียนเป็นหน่วยงานการศึกษาที่มีนักเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงกับที่ตั้ง ซึ่งเป็นสมาชิกรุ่นใหม่ของชุมชนซึ่งเข้ามารับการศึกษาหาความรู้ เพื่อนำองค์ความรู้ไปศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ที่สำคัญจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคคล นิติบุคคล ภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ดังเช่นที่ปรากฏในโครงการความร่วมมือต่าง ๆ พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งภาคีเครือข่ายที่

เข้ามามีส่วนร่วมก็มีหลายระดับ และเกิดผลสำเร็จในรูปแบบต่าง ๆ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานควรเป็นรูปแบบที่เริ่มต้นจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ โดยเคารพสิทธิ์ และหน้าที่ของกันและกัน เพื่อมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 17 ให้ความเห็นว่า “ให้มีการประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษา การประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 19 ให้ความเห็นว่า “การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาภายในเครือข่าย เพื่อช่วยเหลือกันให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนช่วย การบริหารงานวิชาการของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ควรเริ่มจากการบูรณาการความร่วมมือจากเครือข่ายทางการศึกษาและองค์กรชุมชนภายในจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตามและแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของการจัดการศึกษาอย่างหลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของจังหวัด สร้างบรรยากาศวิชาการและชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของจังหวัด ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ควรมีการวางเป้าหมาย มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายอย่างเดียวกันในท้ายที่สุด มีการระดมทรัพยากรที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เครือข่ายมีการพบปะแลกเปลี่ยนและปรึกษาหารือ การดำเนินการจัดการศึกษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงหรือหาแนวทางการดำเนินการที่ดี ไปใช้ในการจัดการศึกษาร่วมกันของแต่ละองค์กร ซึ่งจะเป็นการรักษาเสถียรภาพของเครือข่ายให้มีความยั่งยืนต่อไป การรวมกลุ่มของภาคีเครือข่ายที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน ในช่วงเริ่มต้นอาจยังไม่ต้องครอบคลุมทั้งจังหวัด หากมีความเข้มแข็งแล้ว สามารถขยายเครือข่ายเพิ่มเติมในภายหลัง และควรมีการประชุมปรึกษาหารือ กำหนดเป้าหมายและทิศทางของการจัดการศึกษาภายในจังหวัดร่วมกัน โดยการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการบริหารของหน่วยงานการศึกษานั้น ๆ ตามบริบทเชิงพื้นที่”

3. ด้านการวางแผน (Planning) ประกอบด้วย 9 ประเด็น คือ 1) การจัดการศึกษาควรขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัด ตามนโยบายและแผนการศึกษาจังหวัดที่กำหนดร่วมกัน 2) การวางแผนการดำเนินการด้านการศึกษาคควรให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม 3) การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาของจังหวัดควรให้สถานศึกษามีส่วนร่วมเพื่อให้มีเป้าหมายและทิศทางร่วมกัน 4) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควรวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ 5) การจัดการศึกษาของจังหวัด ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบ

สารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data / Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา 6) แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควรกำหนดให้มีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7) ควรให้ภาคีเครือข่ายหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำนโยบายและแผนการดำเนินงานของจังหวัดมาใช้ในการจัดการศึกษา 8) การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด 9) ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของจังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน

โดยประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการวางแผน ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ความเห็นว่า “ให้มีแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด โดยให้ภาคการศึกษาภาคีเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชนมาร่วมกันจัดทำ และให้แผนดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาทางการศึกษาในพื้นที่นั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน อีกทั้งการมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมการศึกษา หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถช่วยในการจัดทำแผนการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางนโยบายของรัฐบาลและมีการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่นั้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ความเห็นว่า “ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data / Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา การจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data / Database) จะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการรวบรวมข้อมูลจำนวนมากและหลายแห่งไว้ในที่เดียว เพื่อช่วยให้ผู้บริหาร หรือคณะกรรมการ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลอย่างถูกต้อง และนำมาเป็นตัวช่วยในการวางแผน การตัดสินใจ และการปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาของจังหวัดได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 ให้ความเห็นว่า “ควรให้สถานศึกษามีส่วนร่วมกำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้มีเป้าหมายและทิศทางร่วมกัน”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 8 ให้ความเห็นว่า “ทุกจังหวัด ทุกเครือข่ายต้องดูพื้นฐานที่สำคัญของผู้เรียน ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของจังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เน้นปัญหาจริง รู้ปัญหาในจังหวัด ชุมชนแล้วมาดำเนินการโดยไม่มีอคติ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 9 ให้ความเห็นว่า “การจัดการศึกษาควรขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัด ตามนโยบายและแผนการศึกษาจังหวัดที่กำหนดร่วมกัน”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 11 ให้ความเห็นว่า “ต้องจัดการศึกษาตามบริบทของแต่ละจังหวัดมีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โดยให้ทุกหน่วยงานช่วยกันออกแบบการศึกษาในจังหวัด อีกทั้งการจัดการศึกษาของจังหวัด ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data / Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 12 ให้ความเห็นว่า “ควรวิเคราะห์บริบทของจังหวัดว่าเป็นอย่างไร ต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด ควรวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้การจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของคนในพื้นที่ในแต่ละจังหวัด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 18 ให้ความเห็นว่า “ด้านการวางแผนร่วมกัน ต้องมีการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษา ร่วมประชุมชี้แจงให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ ความเข้าใจ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 19 ให้ความเห็นว่า “จัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาที่ถูกต้อง มีคุณภาพ และทันสมัย เพื่อช่วยให้การวางแผนงาน การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัดที่มีจุดเน้นของแผนต่างกันตามบริบทของพื้นที่ กำหนดทิศทางนโยบายแนวทางการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคีเครือข่ายไปสู่เป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน มีการติดตามและประเมินผลความสำเร็จในการบริหารงานของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาของจังหวัด เพื่อให้มีเป้าหมายและทิศทางร่วมกัน”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 20 ให้ความเห็นว่า “กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวง ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคและจังหวัด จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดแบบบูรณาการที่ต้องผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมกันจากภาคส่วนต่าง ๆ กำหนดบทบาท และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่”

4. ด้านการบริหารงบประมาณ (Budget management) ประกอบด้วย 9 ประเด็น คือ

1) ภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน และให้สิทธิ์ได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษ 2) รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัดโดยตรง 3) ควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายคลังท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ให้มีงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ 4) สถานศึกษาทุกแห่งภายในจังหวัดมีแนวทางการใช้จ่ายเงินที่ไม่ซ้ำซ้อนกับที่กฎหมายกำหนด มีความเป็นอิสระและมีความยืดหยุ่น สามารถแก้ไขปัญหาการจัด

การศึกษาภายในจังหวัดได้อย่างรวดเร็ว 5) สถานศึกษาควรเป็นผู้เสนอของบประมาณโดยยึดจำนวนผู้เรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนครูเป็นฐานในการขอรับงบประมาณ 6) ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านงบประมาณ 7) กำหนดให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดยดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอคณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด 8) องค์กรภาครัฐระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการบริหารงบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 9) ควรจัดสรรและอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมให้กับสถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่จังหวัดกำหนด

โดยประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ความเห็นว่า “ควรมอบให้โรงเรียนได้มีอิสระในการใช้งบประมาณ และให้โรงเรียนใหญ่ดูแลโรงเรียนเล็กทั้งทางด้านงานวิชาการ โดยโรงเรียนใหญ่ควรมีการสนับสนุนนวัตกรรมหรือสื่อการเรียนการสอน และด้านงบประมาณที่โรงเรียนใหญ่ควรสนับสนุนให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ความเห็นว่า “เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกับการจัดการศึกษา เช่น ด้านการเงิน ควรให้มีการกองทุนหรือให้อิสระในการใช้จ่ายเงินให้แก่สถานศึกษา เพื่อความสะดวกและความรวดเร็ว ในการแก้ไขหรือพัฒนาสถานศึกษา สถานศึกษาทุกแห่งภายในจังหวัดมีแนวทางการใช้จ่ายเงินที่ไม่เข้าซ้อนกับที่กฎหมายกำหนด มีความเป็นอิสระและมีความยืดหยุ่น สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาภายในจังหวัดได้อย่างรวดเร็ว โดยมีแนวทาง คือ การประเมินความต้องการ เพื่อให้การใช้จ่ายเงินไม่ซ้ำซ้อน สถานศึกษาควรประเมินความต้องการของโครงการและกิจกรรมต่างๆ อย่างละเอียด เพื่อให้เห็นชัดถึงความจำเป็นของการใช้จ่ายแต่ละรายการ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ความเห็นว่า “การร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น บริษัทเอกชนที่มีความสนใจในการสนับสนุนการศึกษา หรือมีโครงการที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและส่วนราชการ เพื่อให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ และการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรบริหารส่วนจังหวัด สามารถช่วยในการประสานงานและสนับสนุนในด้านทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่นั้นอีกด้วย”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 ให้ความเห็นว่า “ควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายคลังท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ให้มีงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายการคลังท้องถิ่นโดยการปรับปรุง

ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมิ่งบประมาณในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเพียงพอสนับสนุนสำหรับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษา ซึ่งรวมถึงกลไกการระดมทุนที่สนับสนุนโครงการใหม่ ๆ และโครงการด้านการศึกษาภายในบริบทของท้องถิ่น เพราะสามารถช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา การวางแผน และการดำเนินการได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 9 ให้ความเห็นว่า “การบริหารงบประมาณให้ใช้แนวรูปแบบของคณะกรรมการ และให้สถานศึกษาเป็นผู้เสนอของบประมาณโดยยึดจำนวนผู้เรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนครูเป็นฐานในการขอรับงบประมาณ กำหนดให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดยดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอคณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด และองค์การภาครัฐระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการบริหารงบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน และให้สิทธิ์ได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษ รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในระดับจังหวัดโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ได้รับทุนที่เพียงพอและเหมาะสม เกิดการเสถียรภาพ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 10 ให้ความเห็นว่า “ให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดยดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอคณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 13 ให้ความเห็นว่า “ควรจัดสรรและอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมให้กับสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่จังหวัดกำหนด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 15 ให้ความเห็นว่า “องค์การภาครัฐระดับจังหวัด เป็นผู้สนับสนุนหรือดำเนินการบริหารงบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 16 ให้ความเห็นว่า “ควรให้ความสำคัญกับหน่วยงานการปกครองระดับท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มโอกาสในการสนับสนุนการดำเนินการอย่างเป็นทางการ ทั้งการสนับสนุนในเชิงนโยบาย งบประมาณ รวมถึงบุคลากรตามความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง และเป็นผู้ร่วมกำหนดกรอบเป้าหมายการดำเนินงานให้การศึกษาที่มีคุณภาพตามที่ท้องถิ่นต้องการ และควรให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชน โดยให้ผลประโยชน์ด้านการลดหย่อนภาษีเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ซึ่งบทบาทการมีส่วนร่วมของเอกชนควรเป็นไปในรูปแบบไม่แสวงหาผลกำไร

และเป็นการให้การสนับสนุนทั้งส่วนที่เป็นตัวเงินหรือทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ภูมิรัฐ แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 19 ให้ความเห็นว่า “การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษา ที่มีแนวทางการใช้จ่ายเงินที่ไม่ซ้ำซ้อนกับที่กฎหมายกำหนด มีอิสระและยืดหยุ่น สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาภายในจังหวัดได้ทันที”

5. ด้านการบริหารวิชาการ (Academic management) ประกอบด้วย 13 ประเด็น คือ

- 1) หลักสูตรการศึกษาของจังหวัด ควรประกอบด้วย หลักสูตรของจังหวัดที่กำหนดแผนการจัดการศึกษาร่วมกันทั้งจังหวัดและหลักสูตรท้องถิ่น ที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด
- 2) สถานศึกษาทุกแห่งมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดในทุกระดับ
- 3) กำหนดให้มีหน่วยงาน ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด
- 4) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ได้รับการจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการสร้างเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้บริการแก่สถานศึกษาในทุกระดับ
- 5) ควรจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะหรือที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นในทุกจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าเรียน ตามบริบทของแต่ละจังหวัด
- 6) กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้สื่อ และนวัตกรรมระดับจังหวัด ที่พิจารณาสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ร่วมกันทุกระดับการศึกษา
- 7) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน แนะนำ ให้ความรู้ เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ ภายในจังหวัด เพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา
- 8) ควรให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่การมีอาชีพ และการมีงานทำ
- 9) ควรให้จังหวัดดำเนินการจัดพื้นที่และกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกมิติ
- 10) ควรให้จังหวัดส่งเสริม สนับสนุนผลงานของผู้เรียน โดยนำเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 11) กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งในจังหวัดกำหนดจุดเน้นอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง
- 12) ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านวิชาการ
- 13) ให้จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นพื้นฐานของการศึกษาที่ดีและเติมเต็มในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัย และปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก

โดยประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ความเห็นว่า “ควรให้จังหวัดดำเนินการจัดพื้นที่และกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกมิติ การจัดกิจกรรมและสร้างพื้นที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์เป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนในจังหวัด

โดยมีแนวทางสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เช่น การสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศิลปะ จัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม จัดพื้นที่เพื่อสนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม เช่น ชมรมนักเรียน กลุ่มงานอาสา หรือ โครงการพิเศษที่เป็นพื้นที่ให้นักเรียนสามารถแบ่งปันความสนใจและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้ เป็นต้น ทั้งนี้ควรสนับสนุนให้นักเรียนมีโครงการหรือผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่น่าสนใจและมีความสำคัญต่อพื้นที่”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 ให้ความเห็นว่า “ให้มีหลักสูตรการศึกษาของจังหวัด มีลักษณะเป็น หลักสูตรของจังหวัดที่กำหนดแผนการจัดการศึกษาร่วมกันทั้งจังหวัด หลักสูตรการศึกษาของจังหวัด เป็นหลักสูตรที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยหน่วยงานการศึกษาของแต่ละจังหวัดในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและเชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่นั้น หลักสูตร การศึกษาของจังหวัดจะถูกออกแบบให้เป็นไปตามแผนการจัดการของจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับ เป้าหมายและแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด และหลักสูตรท้องถิ่นที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของท้องถิ่น ตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงหลักสูตรที่ออกแบบตามความต้องการและข้อกำหนดเฉพาะของผู้เรียนในภูมิภาคใดภูมิภาค หนึ่ง ได้รับการปรับแต่งให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่นั้น โดยอาศัยภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีอยู่ จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง ปรับให้เข้ากับ การเปลี่ยนแปลงของโลก และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และการ เติบโตของชุมชน”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7 ให้ความเห็นว่า “สถานศึกษาทุกแห่งควรมีส่วนร่วมในการจัดทำ หลักสูตรการศึกษาของจังหวัดในทุกระดับ การจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของ ประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียน เพื่อให้เกิดภาพการศึกษาที่สามารถแก้ไขปัญหา พัฒนา คุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่ของจังหวัดนั้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 8 ให้ความเห็นว่า “ควรกำหนดให้มีหน่วยงาน ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนา การศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อทำการวิจัยก่อนใช้หลักสูตร ระหว่างใช้หลักสูตรและหลังใช้หลักสูตร ระดับจังหวัด ให้จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นพื้นฐานของการศึกษาที่ดีและเติมเต็มในการสร้างองค์ความรู้ ใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยทำให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ให้จังหวัด จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะหรือที่มีชื่อเรียกเป็นอื่นในทุกรัฐเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพบปะ กับตัวแทนหน่วยงานต่าง ๆ ตามบริบทของแต่ละจังหวัด อาจจะเรียกกันว่า “ศูนย์เก็บข้อมูล วัฒนธรรม” เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้มีแหล่งการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และเพื่อเป็นเวทีให้นักเรียนได้มี ส่วนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ นักเรียนจะได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับเส้นทาง อาชีพ อุตสาหกรรม และโอกาสทางการศึกษาต่าง ๆ ที่มี ด้วยการอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อ

เหล่านี้ และอาจจะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ักเรียนเพื่อการสำรวจสาขาวิชาและการทำงานที่หลากหลายในอนาคต กำหนดให้แต่ละจังหวัดมีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ และได้รับการจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการสร้างเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาในจังหวัดนั้น ๆ มาใช้บริการ ต้องกำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งในจังหวัด กำหนดจุดเน้นอย่างชัดเจน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเข้มแข็งทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเลือกตัดสินใจหลังจบการศึกษาว่าจะเรียนต่อสาขาใดต่อไป ตามความถนัดของตนเอง”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 9 ให้ความเห็นว่า “การจัดการเรียนการสอนให้มุ่งเน้นที่กิจกรรม อาจจะมีการสร้างประสบการณ์จริงให้กับผู้เรียน ซึ่งศูนย์บ่มเพาะในแต่ละจังหวัด ก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่ต้องจัดตั้ง เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าเรียนตามบริบทของแต่ละจังหวัด”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 10 ให้ความเห็นว่า “ควรแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานแนะแนว ให้ความรู้ เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในสายอาชีพต่าง ๆ ภายในจังหวัดของเด็กแต่ละพื้นที่ ควรให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่การมีอาชีพ และการมีงานทำ เมื่อเด็กจบการศึกษาในพื้นที่นั้น ๆ ก็สามารถประกอบอาชีพได้ทันที ไม่ต้องเดินทางไกลไปต่างจังหวัดไกล ๆ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 14 ให้ความเห็นว่า “ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการศึกษา โดยให้จังหวัดส่งเสริม สนับสนุนผลงานของผู้เรียน มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพลดความเหลื่อมล้ำ เช่น สถานศึกษาขนาดใหญ่ต้องให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 15 ให้ความเห็นว่า “หลักสูตรที่กำหนดขึ้นให้เป็นหลักสูตรแกนกลาง ร่วมกับหลักสูตรของแต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัดเป็นตัวตั้ง และหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ทุกภาคส่วนต้องมาร่วมกัน และการมีส่วนร่วมควรจะต้องร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ จังหวัด ท้องถิ่น เอกชน อุตสาหกรรม โรงงาน ควรจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา ให้นักเรียนได้เรียนตามความถนัดและความสนใจ มีการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ทำให้นักเรียนได้รับเงินและเพิ่มพูนทักษะชีวิต และควรให้ภาคเอกชน เช่น สถานประกอบการ มีส่วนร่วมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่การมีอาชีพและการมีงานทำ”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 20 ให้ความเห็นว่า “จัดทำบัญชีแหล่งเรียนรู้ ทั้งที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ และแหล่งเรียนรู้ Online ให้กับทุกโรงเรียน”

6. ด้านการบริหารบุคคล (Personnel management) ประกอบด้วย 9 ประเด็น คือ 1) ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านบุคลากร 2) ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มอบหมายภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยหน้าที่อื่น ๆ ให้บุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ปฏิบัติ 3) กำหนดให้มีสวัสดิการ ความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู และผู้บริหารการศึกษาให้ทัดเทียมและเป็นวิชาชีพชั้นสูง 4) ควรมีการพัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำ โดยการฝึกทักษะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ 5) การพัฒนาครู ควรมีการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ เพื่อให้ครูเป็นผู้มีทักษะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ 6) ควรจัดตั้งสมาคมผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) กำหนดให้จังหวัดมีหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีความเป็นอิสระและให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด 8) คณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา 9) กำหนดให้มีผู้แทนครู ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของจังหวัด

โดยประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ความเห็นว่า “กำหนดให้จังหวัดมีหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีความเป็นอิสระและให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งครูหรือบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากจังหวัดจะต้องทำหน้าที่อย่างอิสระ ต้องมีความเป็นกลางและความเที่ยงธรรมในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อให้แน่ใจว่าบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งตามความสามารถและความเชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมกับความต้องการสามารถแก้ไขหรือพัฒนาการศึกษาพื้นที่ภายในจังหวัดแต่ละพื้นที่ได้จริง”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 ให้ความเห็นว่า “การคัดเลือกบุคคลมาเป็นครูที่ทำหน้าที่สอนในสถานศึกษา ควรจะมอบหมายหน้าที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วยบุคคลในพื้นที่ของสถานศึกษา ที่รู้ถึงปัญหาของพื้นที่บริเวณสถานศึกษา จึงเห็นสมควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้ามาทำการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 12 ให้ความเห็นว่า “ควรพัฒนาครูและผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำ พัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูเป็นผู้มีทักษะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีแนวทางในการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 14 ให้ความเห็นว่า “กำหนดให้มีสวัสดิการความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูและผู้บริหารการศึกษาให้ทัดเทียมและเป็นวิชาชีพชั้นสูง ไม่มอบหมายภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้ครู จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างกรอบการทำงานให้เข้าถึงการพัฒนาและการเติบโตทางอาชีพอย่างเท่าเทียมกันของทั้งครูและผู้บริหารการศึกษา ครูควรมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างวิธีการสอน ทักษะความเป็นผู้นำ การพัฒนาหลักสูตร กลยุทธ์การประเมิน และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีส่วนช่วยในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาให้สำเร็จ ควรประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชยและการเลื่อนวิทยฐานะ การยกย่องความสำเร็จและการมีส่วนร่วมที่โดดเด่นในด้านการศึกษาผ่านการมอบรางวัล สิ่งจูงใจ หรือการเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งส่งผลให้ครูและผู้บริหารศึกษามีกำลังใจในการส่งเสริมการเรียนรู้ในบทบาทของตนได้ ระบบการให้รางวัลควรเป็นไปตามคุณธรรมและสอดคล้องกับเป้าหมายในการปรับปรุงผลการเรียนรู้และส่งเสริมวัฒนธรรมของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีส่วนร่วมในการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพื่อให้ประเมินในแต่ละครั้งเป็นไปเพื่อการพัฒนา”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 16 ให้ความเห็นว่า “ไม่ควรนำทุกอย่างมาลงในโรงเรียน โดยไม่พิจารณาให้รอบคอบถึงภาระงาน ครูต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ ไม่ควรมอบหมายภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ส่วนหน้าที่อื่น ๆ ต้องมีงบประมาณจ้างให้บุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยตรงกับงาน เป็นผู้ปฏิบัติ การดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ควรเป็นรูปแบบองค์คณะกรรมการที่มีหลายภาคส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีความเสมอภาคในการให้ความเห็นและขึ้นนำการดำเนินงาน และต้องมีผู้แทนครู และบุคลากรทางการศึกษาในสัดส่วนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 เพื่อสามารถสะท้อนภาพความเป็นจริง ทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการอย่างเข้มแข็ง”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 21 ให้ความเห็นว่า “ควรจัดตั้งสมาคมแต่ละวิชาชีพครูซึ่ง ประกอบไปด้วยกลุ่ม think tank มาขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในทุก ๆ เรื่อง ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากครุสภาจัดตั้งศูนย์สมาคมวิชาชีพชั้น เพื่อให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและส่งเสริมจัดกิจกรรมของสมาคมวิชาชีพครู ซึ่งสมาคมหรือชมรมที่จะเป็นสมาชิกได้นั้น ต้องมีวัตถุประสงค์ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาเกี่ยวกับครูและวิชาชีพ และดำเนินกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพครู”

7. ด้านการวัดและประเมินผล (Measurement and evaluation) ประกอบด้วย 8 ประเด็น คือ 1) กำหนดให้มีเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดที่มีการกำหนดสมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด อย่างชัดเจน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการ การวัดและประเมินผลระดับจังหวัด เพื่อนำผลการทดสอบของผู้เรียนทุกแห่งมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับจังหวัด 3) ควรมีการวัดผลระดับจังหวัดในรายวิชาพื้นฐานของผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือการวัดผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน 4) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผลระดับจังหวัด ทำหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา 5) กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพ ภาพรวมของสถานศึกษาในแต่ละระดับของจังหวัด เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน 6) ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา 7) ควรประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชย และการเลื่อนวิทยฐานะ 8) ควรรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาจังหวัดให้แก่กระทรวงศึกษาธิการทราบ

โดยประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ความเห็นว่า “ควรรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาจังหวัดให้แก่กระทรวงศึกษาธิการทราบ ซึ่งการรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการทราบถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ของจังหวัดนั้น และยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและการรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 ให้ความเห็นว่า “ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการวัดและประเมินผลระดับจังหวัด เพื่อนำผลการทดสอบของผู้เรียนทุกแห่งมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับจังหวัด และนำไปต่อยอด พัฒนาหรือปรับปรุง”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 13 ให้ความเห็นว่า “ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผลระดับจังหวัด ทำหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา เพื่อนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลระดับจังหวัดมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 14 ให้ความเห็นว่า “การจัดการศึกษา หากจะให้เกิดผลสำเร็จ ต้องมีการนิเทศ กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 18 ให้ความเห็นว่า “ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาระดับจังหวัด มีเครื่องมือการวัดผลและเกณฑ์การประเมินรูปแบบ เดียวกัน มีความชัดเจน และต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดที่มีการกำหนด สมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัดอย่างชัดเจน ควรประเมินและวัดความสำเร็จของ ผู้เรียนในหลายๆ ด้าน โดยที่มีความถูกต้องและยุติธรรม เพื่อให้ได้ผลการเรียนที่แท้จริงของผู้เรียน โดยที่ไม่มีความบิดเบือนหรือไม่ยุติธรรมใด ๆ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 20 ให้ความเห็นว่า “การจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ควรมีการ รายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของ แผนพัฒนาจังหวัดให้แก่กระทรวงศึกษาธิการและควรทำข้อตกลงร่วมกันเรื่องการยกระดับ คุณภาพการศึกษาทุกระดับในจังหวัด โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งทำตัวชี้วัดการเรียนรู้ร่วมกันในทุก ระดับ เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาพื้นฐานให้ใช้ข้อสอบกลางเดียวกัน นำผล การสอบของนักเรียนทุกโรงเรียนมาวิเคราะห์ค้นหาความสำเร็จ หรือความล้มเหลว แล้วช่วยกันคิด แก้ปัญหาร่วมกัน”

สรุปประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานจากการ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน จากการทำ EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยสรุปการจัดการศึกษาแบบมี ส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ประกอบด้วยสาระสำคัญ 7 ด้าน 71 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา จำนวน 9 ประเด็น 2) ด้านปัจจัย สนับสนุนการจัดการศึกษา จำนวน 14 ประเด็น 3) ด้านการวางแผน จำนวน 9 ประเด็น 4) ด้านการ บริหารงบประมาณ จำนวน 9 ประเด็น 5) ด้านการบริหารวิชาการ จำนวน 13 ประเด็น 6) ด้านการ บริหารบุคคล จำนวน 9 ประเด็น และ 7) ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 8 ประเด็น

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จากการทำ EDFR รอบที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) EDFR รอบที่ 2 จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน ด้วยค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน
เป็นฐาน ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยม ฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยมฐาน- ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ ที่ 3 (Q3)	พิสัย ระหว่าง ควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับ ความ คิดเห็น	ความ สอดคล้องของ ผู้เชี่ยวชาญ
1	ควรเสนอร่างพิจารณา กฎหมาย แก่ คณะรัฐมนตรีเพื่อ บัญญัติเป็นกฎหมายใช้ สำหรับการ ประกอบการ แต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารการศึกษา จังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2	ควรปรับปรุงแก้ไข กฎหมายเรื่อง โครงสร้างการบริหาร จัดการศึกษาระดับ จังหวัดให้มีความเป็น เอกภาพ และเป็น รูปธรรม	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3	โครงสร้างการจัด การศึกษาในระดับ จังหวัด ควร ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจาก ทุกภาคส่วน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
4	กำหนดให้มีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือ ที่มีชื่อเรียกอื่น” เพื่อทำ หน้าที่เป็นผู้จัดการ ศึกษาระดับจังหวัดโดย การสรรหาจากทุกภาค ส่วน	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน
เป็นฐาน ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยม ฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยมฐาน- ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ ที่ 3 (Q3)	พิสัย ระหว่าง ควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับ ความ คิดเห็น	ความ สอดคล้องของ ผู้เชี่ยวชาญ
5	กำหนดให้มีการแต่งตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
6	กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัดประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
7	กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
8	กำหนดให้มีการแต่งตั้งอนุกรรมการในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาจังหวัดในด้านต่าง ๆ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
9	กำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรงเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา	4	4	0	4	5	1	มาก	สอดคล้อง

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา สอดคล้องกัน ในระดับมากที่สุด จำนวน 8 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 1 ควรเสนอร่างพิจารณากฎหมาย แก่คณะรัฐมนตรีเพื่อบัญญัติเป็นกฎหมายใช้สำหรับการประกอบการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 2 ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดให้มีความเป็นเอกภาพ และเป็นรูปธรรม (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 3 โครงสร้างการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควรประกอบด้วย ภาคีรัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากทุกภาคส่วน (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 4 กำหนดให้มีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยการสรรหาจากทุกภาคส่วน (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1) ข้อ 5 กำหนดให้มีการแต่งตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 6 กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง

“การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 7 กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 8 กำหนดให้มีการแต่งตั้งอนุกรรมการในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาจังหวัดในด้านต่าง ๆ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา สอดคล้องกัน ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 9 กำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา (ค่าสถิติ Mdn = 4, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
1	การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรระดับชาติ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2	การจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่นและผู้เรียน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
3	กำหนดให้จังหวัดเป็นศูนย์รวมการจัดการศึกษา และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามามีบทบาทในการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับตลอดจนเชื่อมโยงบูรณาการ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
4	การจัดการศึกษาควรมีนโยบายให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
5	ให้มีการดำเนินการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยมฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยมฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
6	ควรรกำหนดจังหวัดต้นแบบหรือนำร่องการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
7	ให้มีการประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษา	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
8	ให้มีการปรับแก้กฎหมายและเสนอแนวทางให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อนำมติคณะรัฐมนตรีไปสู่การปฏิบัติ	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
9	ภาคีเครือข่าย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
10	ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษา	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
11	ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	4	4	0	4	5	1	มาก	สอดคล้อง
12	ทุกภาคส่วนควรประสานความร่วมมือ และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
13	สถานศึกษาควรมีหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ บุคคลงบประมาณ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีอิสระตามความพร้อมและศักยภาพ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
14	สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในจังหวัด ควรมีสถานะเป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับของจังหวัด	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา สอดคล้องกัน ในระดับมากที่สุด จำนวน 13 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 1 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรระดับชาติ (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0$) ข้อ 2 การจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียน (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0$) ข้อ 3 กำหนดให้จังหวัดเป็นศูนย์รวมการจัดการศึกษา และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามามีบทบาทในการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนเชื่อมโยง บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1$) ข้อ 4 การจัดการศึกษาควรมีนโยบายให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0$) ข้อ 5 ให้มีการดำเนินการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0$) ข้อ 6 ควรกำหนดจังหวัดต้นแบบหรือนำร่องการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1$) ข้อ 7 ให้มีการประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1$) ข้อ 8 ให้มีการปรับแก้กฎหมายและเสนอแนวทางให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อนำมติคณะรัฐมนตรีไปสู่การปฏิบัติ (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1$) ข้อ 9 ภาคีเครือข่าย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0$) ข้อ 10 ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0$) ข้อ 12 ทุกภาคส่วนควรประสานความร่วมมือ และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0$) ข้อ 13 สถานศึกษาควรมีหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ บุคคล งบประมาณ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามความพร้อมและศักยภาพ (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0$) ข้อ 14 สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในจังหวัด ควรมีสถานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับของจังหวัด (ค่าสถิติ $Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1$) และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา สอดคล้องกัน ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 11 ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 4, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด
เป็นฐาน ด้านการวางแผน

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
1	การจัดการศึกษาคอร์ซัปเดตการเรียนการสอนของจังหวัดตามนโยบายและแผนการศึกษาจังหวัดที่กำหนดร่วมกัน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2	การวางแผนการดำเนินการด้านการศึกษาคอร์ซัปเดตให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3	การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาของจังหวัดควรให้สถานศึกษามีส่วนร่วมเพื่อให้มีเป้าหมายและทิศทางร่วมกัน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
4	การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควรวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการวางแผน (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
5	การจัดการศึกษาของจังหวัด ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data / Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
6	แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควรถูกกำหนดให้มีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
7	ควรให้ภาคีเครือข่ายหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำนโยบายและแผนการดำเนินงานของจังหวัดมาใช้ในการจัดการศึกษา	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการวางแผน (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
8	การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับเป้าหมายนโยบาย ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
9	ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของจังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการวางแผน สอดคล้องกัน ในระดับมากที่สุดทั้ง 9 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 1 การจัดการศึกษาควรขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัดตามนโยบายและแผนการศึกษาจังหวัดที่กำหนดร่วมกัน (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 2 การวางแผนการดำเนินการด้านการศึกษาควรให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 3 การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาของจังหวัดควรให้สถานศึกษามีส่วนร่วมเพื่อให้มีเป้าหมายและทิศทางร่วมกัน (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 4 การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควรวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 5 การจัดการศึกษาของจังหวัด ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data/Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 6 แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควร

กำหนดให้มีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 7 ควรให้ภาคีเครือข่าย หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำนโยบายและแผนการดำเนินงานของจังหวัดมาใช้ในการจัดการศึกษา (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 8 การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) และ ข้อ 9 ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของจังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เป็นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณ

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
1	ภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน และให้สิทธิ์ได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2	รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัดโดยตรง	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน
เป็นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณ (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
3	ควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายคลังท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ให้มีงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
4	สถานศึกษาทุกแห่งภายในจังหวัดมีแนวทางการใช้จ่ายเงินที่ไม่เข้าซ้อนทับที่กฎหมายกำหนด มีความเป็นอิสระ และมีความยืดหยุ่นสามารถแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาภายในจังหวัดได้อย่างรวดเร็ว	4	4	0	4	5	1	มาก	สอดคล้อง
5	สถานศึกษาควรเป็นผู้เสนอของบประมาณโดยยึดจำนวนผู้เรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนครูเป็นฐานในการขอรับงบประมาณ	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณ (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
6	ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านงบประมาณ	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
7	กำหนดให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดยดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอคณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
8	องค์กรภาครัฐระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการบริหารงบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาโดยตรงเพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
9	ควรจัดสรรและอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมให้กับสถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการ การศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่จังหวัดกำหนด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณ สอดคล้องกัน ในระดับมากที่สุด จำนวน 8 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 1 ภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน และให้สิทธิ์ได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษ (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 2 รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัดโดยตรง (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 3 ควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายคลังท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ให้มีงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 5 สถานศึกษาควรเป็นผู้เสนอของบประมาณโดยยึดจำนวนผู้เรียนจำนวนห้องเรียน และจำนวนครูเป็นฐานในการขอรับงบประมาณ (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$) ข้อ 6 ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านงบประมาณ (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$) ข้อ 7 กำหนดให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดยดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอคณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 8 องค์กรภาครัฐระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการบริหารงบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$) ข้อ 9 ควรจัดสรรและอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมให้กับสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่จังหวัดกำหนด (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณ สอดคล้องกัน ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 4 สถานศึกษาทุกแห่งภายในจังหวัดมีแนวทางการใช้จ่ายเงินที่ไม่ซ้ำซ้อนกับที่กฎหมายกำหนด มีความเป็นอิสระ และมีความยืดหยุ่น สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาภายในจังหวัดได้อย่างรวดเร็ว (ค่าสถิติ $Mdn = 4$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด
เป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ

ข้อ	การจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่ายโดยใช้ จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน- ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ ที่ 3 (Q3)	พิสัย ระหว่าง ควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับ ความ คิดเห็น	ความ สอดคล้องของ ผู้เชี่ยวชาญ
1	หลักสูตรการศึกษา ของจังหวัด ควรประกอบด้วย หลักสูตรของจังหวัดที่ กำหนดแผนการจัด การศึกษาร่วมกัน ทั้งจังหวัดและหลักสูตร ท้องถิ่น ที่บ่งบอก ความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของท้องถิ่น และตอบสนอง ความต้องการของ ประชาชนในแต่ละ พื้นที่ของจังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2	สถานศึกษาทุกแห่งมี ส่วนร่วมในการจัดทำ หลักสูตรการศึกษา ของจังหวัด ในทุกระดับ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3	กำหนดให้มีหน่วยงาน ทำหน้าที่วิจัยและ พัฒนาการศึกษา ในระดับจังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน
เป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
4	แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ได้รับการจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการสร้างเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้บริการแก่สถานศึกษาในทุกกระดับ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
5	ควรจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะหรือที่มีชื่อเรียกเป็นอื่นในทุกรัฐเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าเรียน ตามบริบทของแต่ละจังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
6	กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้สื่อนวัตกรรมระดับจังหวัดที่พิจารณาสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ร่วมกันทุกระดับการศึกษา	4	4	0	4	5	1	มาก	สอดคล้อง

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน
เป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยมฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยมฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
7	ควรแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน แนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในสายอาชีพต่าง ๆ ภายในจังหวัด เพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
8	ควรให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่การมีอาชีพ และการมีงานทำ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
9	ควรให้จังหวัดดำเนินการจัดพื้นที่และกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกมิติ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
10	ควรให้จังหวัดส่งเสริมสนับสนุนผลงานของผู้เรียน โดยนำเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	สอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
11	กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งในจังหวัดกำหนดจุดเน้นอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
12	ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านวิชาการ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
13	ให้จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นพื้นฐานของการศึกษาที่ดีและเพิ่มเติมในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ สอดคล้องกัน ในระดับมากที่สุด จำนวน 12 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 1 หลักสูตรการศึกษาของจังหวัด ควรประกอบด้วย หลักสูตรของจังหวัดที่กำหนดแผนการจัดการศึกษาร่วมกันทั้งจังหวัดและหลักสูตรท้องถิ่น ที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 2 สถานศึกษาทุกแห่งมีส่วนร่วมในการจัดทำ

หลักสูตรการศึกษาของจังหวัดในทุกระดับ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 3 กำหนดให้มีหน่วยงาน ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 4 แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ได้รับการจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการสร้างเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้บริการแก่สถานศึกษาในทุกระดับ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 5 ควรจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะหรือที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นในทุกจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าเรียน ตามบริบทของแต่ละจังหวัด (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 7 ควรแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานแนะแนว ให้ความรู้ เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในสายอาชีพต่าง ๆ ภายในจังหวัด เพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 8 ควรให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่การมีอาชีพ และการมีงานทำ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 9 ควรให้จังหวัดดำเนินการจัดพื้นที่ และกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกมิติ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 10 ควรให้จังหวัดส่งเสริม สนับสนุนผลงานของผู้เรียน โดยนำเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 11 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งในจังหวัดกำหนดจุดเน้นอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 12 ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็ก ในด้านวิชาการ ข้อ 13 ให้จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นพื้นฐานของการศึกษาที่ดีและเติมเต็มในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ สอดคล้องกัน ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 6 กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้สื่อ และนวัตกรรมระดับจังหวัด ที่พิจารณาสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ร่วมกันทุกระดับการศึกษา (ค่าสถิติ Mdn = 4, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด
เป็นฐาน ด้านการบริหารบุคคล

ข้อ	การจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่ายโดยใช้ จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน- ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ ที่ 3 (Q3)	พิสัย ระหว่าง ควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับ ความ คิดเห็น	ความ สอดคล้องของ ผู้เชี่ยวชาญ
1	ควรให้สถานศึกษา ขนาดใหญ่ ช่วยเหลือ สนับสนุน สถานศึกษาขนาดเล็ก ในด้านบุคลากร	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2	ครูเป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการปฏิบัติ หน้าที่จัดการเรียนรู้ เตรียมแผนการ จัดการเรียนรู้ เตรียม สื่อประกอบการ จัดการเรียนรู้ได้อย่าง เต็มที่ โดยไม่ มอบหมายภาระงาน อื่นที่ไม่เกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้โดย หน้าที่อื่น ๆ ให้ บุคลากรทางการ ศึกษาอื่นที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ปฏิบัติ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3	กำหนดให้มี สวัสดิการ ความก้าวหน้า ในวิชาชีพของครู และผู้บริหาร การศึกษาให้ ทัดเทียมและเป็น วิชาชีพชั้นสูง	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารบุคคล (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
4	ควรมีการพัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำ โดยการฝึกทักษะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
5	การพัฒนาครู ควรมีการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ เพื่อให้ครูเป็นผู้มีทักษะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
6	ควรจัดตั้งสมาคมผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
7	กำหนดให้จังหวัดมีหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมีความเป็นอิสระและให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารบุคคล (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
8	คณะกรรมการสถานศึกษา ในแต่ละสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการพิจารณาการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา	4	4	0	4	5	1	มาก	สอดคล้อง
9	กำหนดให้มีผู้แทนครู ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของจังหวัด	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารบุคคล สอดคล้องกัน ในระดับมากที่สุด จำนวน 8 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 1 ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านบุคลากร (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 1) ข้อ 2 ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มอบหมายภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยหน้าที่อื่น ๆ ให้บุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ปฏิบัติ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 3 กำหนดให้มีสวัสดิการความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู และผู้บริหารการศึกษาให้ทัดเทียมและเป็นวิชาชีพชั้นสูง (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 4 ควรมีการพัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำ โดยการฝึกทักษะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ (ค่าสถิติ Mdn = 5, |Mdn-Mo| = 0, IQR = 0) ข้อ 5 การพัฒนาครู ควรมีการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ เพื่อให้ครูเป็นผู้มีทักษะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

อย่างสม่ำเสมอ (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 6 ควรจัดตั้งสมาคมผู้บริหารครู และบุคลากรทางการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$) ข้อ 7 กำหนดให้จังหวัดมีหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีความเป็นอิสระและให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด(ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 9 กำหนดให้มีผู้แทนครูผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของจังหวัด (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารบุคคล สอดคล้องกันในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ประเด็นข้อ 8 คณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 4$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
1	กำหนดให้มีเกณฑ์การตัดสินผล การเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดที่มีการกำหนดสมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด อย่างชัดเจน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัด
เป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่ายโดยใช้ จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน- ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ ที่ 3 (Q3)	พิสัย ระหว่าง ควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับ ความ คิดเห็น	ความ สอดคล้องของ ผู้เชี่ยวชาญ
2	แต่งตั้ง คณะกรรมการ การวัดและ ประเมินผลระดับ จังหวัด เพื่อนำผล การทดสอบของ ผู้เรียนทุกแห่ง มาวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระดับจังหวัด	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3	ควรมีการวัดผล ระดับจังหวัด ในรายวิชาพื้นฐาน ของผู้เรียน โดยใช้ แบบทดสอบหรือ เครื่องมือการวัดผล ที่เป็นมาตรฐาน เดียวกัน	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
4	แต่งตั้ง คณะกรรมการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลระดับ จังหวัด ทำหน้าที่ นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการศึกษา	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน
เป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	EDFR รอบที่ 2							
		มัธยฐาน (Mdn)	ฐานนิยม (Mo)	มัธยฐาน-ฐานนิยม (Mdn-Mo)	ควอร์ไทล์ที่ 1 (Q1)	ควอร์ไทล์ที่ 3 (Q3)	พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR)	ระดับความคิดเห็น	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
5	กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภาพรวมของสถานศึกษาในแต่ละระดับของจังหวัดเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
6	ผู้บริหารสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
7	ควรประเมินผลการทำงานเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจยกย่อง ชมเชย และการเลื่อนวิทยฐานะ	5	5	0	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
8	ควรรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาจังหวัดให้แก่กระทรวงศึกษาธิการทราบ	5	5	0	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกัน ในระดับมากที่สุด ทั้ง 8 ประเด็น ได้แก่ประเด็น ข้อ 1 กำหนดให้มีเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดที่มีการกำหนดสมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด อย่างชัดเจน (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 2 แต่งตั้งคณะกรรมการการวัดและประเมินผลระดับจังหวัด เพื่อนำผลการทดสอบของผู้เรียนทุกแห่งมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับจังหวัด (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$) ข้อ 3 ควรมีการวัดผลระดับจังหวัดในรายวิชาพื้นฐานของผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือการวัดผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$) ข้อ 4 แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผลระดับจังหวัด ทำหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 5 กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภาพรวมของสถานศึกษาในแต่ละระดับของจังหวัด เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$) ข้อ 6 ผู้บริหารสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$) ข้อ 7 ควรประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชย และการเลื่อนวิทยฐานะ (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 1$) ข้อ 8 ควรรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาจังหวัดให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ทราบ (ค่าสถิติ $Mdn = 5$, $|Mdn-Mo| = 0$, $IQR = 0$)

จากสาระการจัดทำ EDFR ในรอบที่ 1 และ EDFR ในรอบที่ 2 มีประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยว่า เป็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ทุกประเด็นดังที่พรรณามาแล้ว สามารถบูรณาการเพื่อนำเสนอการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ควรให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบและบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้สำหรับการประกอบการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด และมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดให้มีความเป็นเอกภาพและเป็นรูปธรรม โดยโครงสร้างการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควรประกอบไปด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากทุกภาคส่วน กำหนดให้มีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยการสรรหาจากทุกภาคส่วน นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้มีการแต่งตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กำหนดให้มีการ

จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ และกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ และกำหนดให้มีการแต่งตั้งอนุกรรมการในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาจังหวัดในด้านต่างๆ นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรงเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา สำหรับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียน ทั้งนี้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรระดับชาติ โดยมีนโยบายที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบของภาคีเครือข่าย โดยจัดให้มีการประชุม เพื่อการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ในการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด และเพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน หรือภาคประชาชน โดยให้ภาคีเครือข่ายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มีส่วนร่วมในการนำเสนอโยบาย เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควรให้อิสระในการบริหารของสถานศึกษา ควรมีการแก้ไขกฎหมายและเสนอแนวทางให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อนำมติคณะรัฐมนตรีไปสู่การปฏิบัติ และคณะกรรมการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดกำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในจังหวัดมีสถานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับของจังหวัด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ให้กับสถานศึกษา ทำหน้าที่บริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารงานงบประมาณ และการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีอิสระ ตามศักยภาพของสถานศึกษานั้น ๆ โดยกำหนดให้จังหวัดเป็นศูนย์รวมการจัดการศึกษาและองค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามามีบทบาทในการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนเชื่อมโยงบูรณาการและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด ควรมีการกำหนดจังหวัดต้นแบบหรือนาร่องการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้วยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม และประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษา การวางแผนการจัดการศึกษาต้องมีการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัดตามนโยบายและแผนการศึกษาจังหวัดที่ได้กำหนดร่วมกันให้สอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสอดคล้อง

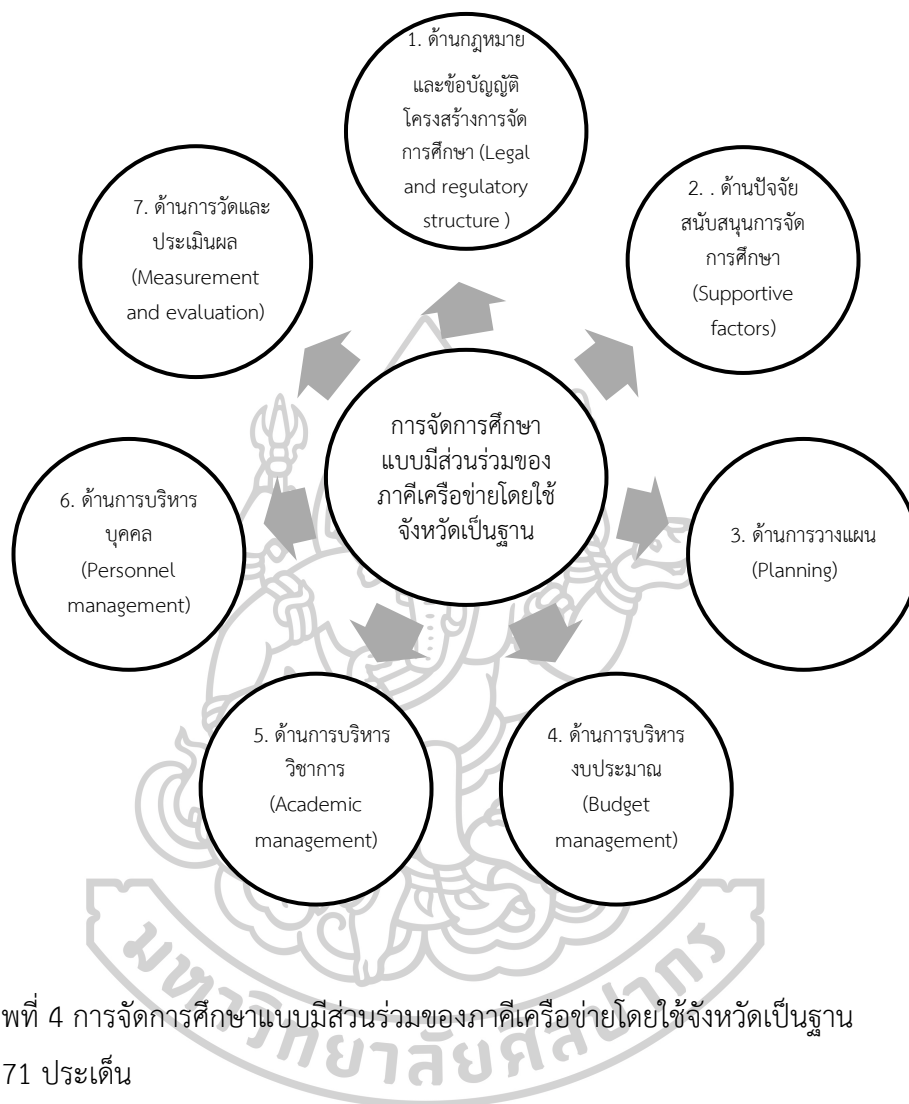
กับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดโดยการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดนั้น ควรมีกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน โดยคำนึงถึงศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน ที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับโดยการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาของจังหวัดให้สถานศึกษามีภาคีเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาหรือนำนโยบายและแผนการดำเนินงานของจังหวัดมาใช้ในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของจังหวัด ควรมีการจัดเก็บข้อมูล ในระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data /Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาต่อไปในอนาคต การบริหารงบประมาณ มีแนวทางในการบริหารงบประมาณโดยเสนอรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัดโดยตรง และปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย การคลังท้องถิ่นในระดับต่างๆ โดยมีงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นงบประมาณเฉพาะเพื่อการศึกษา และมอบหมายให้องค์กรภาครัฐระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการบริหารงบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้เสนอของบประมาณโดยยึดจำนวนผู้เรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนครูเป็นฐานในการขอรับงบประมาณโดยตรง โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งภายในจังหวัดมีแนวทางการใช้จ่ายที่ไม่ซ้ำซ้อนกับกฎหมายกำหนด มีความเป็นอิสระ และความยืดหยุ่นในการใช้จ่าย เพื่อการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็ว การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านงบประมาณเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา ควรให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดยดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอคณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด ทั้งนี้ควรมีการจัดสรรและอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมให้กับสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่จังหวัดกำหนด และภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น และให้สิทธิ์ได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษ หลักสูตรการศึกษาของจังหวัด ควรประกอบด้วยหลักสูตรของจังหวัดที่กำหนดแผนการจัดการศึกษาร่วมกันทั้งจังหวัด และมีหลักสูตรท้องถิ่นที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด และให้สถานศึกษาทุกแห่งเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของจังหวัด โดยมีแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นพื้นฐานของการศึกษาที่ดีและเติมเต็มในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก กำหนดให้มีหน่วยงานทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด

และมีคณะกรรมการพิจารณาการใช้สื่อและนวัตกรรมระดับจังหวัดที่พิจารณาสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ร่วมกันทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการแก้ปัญหาทางการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านวิชาการให้แก่สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น การสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ การสนับสนุนสื่อ และ อุปกรณ์การเรียนการสอน การสนับสนุนบุคลากรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษา ทางด้านการแนะแนว ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งในจังหวัดกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง และแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานแนะแนว หรือให้ความรู้เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในสายอาชีพต่าง ๆ ภายในจังหวัด เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในการศึกษาต่อของนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา โดยขอรับความช่วยเหลือจากภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียน สนับสนุนผลงานของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีการกำหนดแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัด โดยการจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อแหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับการสร้างเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะ เพื่อเปิดให้บริการแก่สถานศึกษาในทุกระดับให้มีการจัดตั้งศูนย์ปมเพาะหรือที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นในทุกจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าเรียนตามบริบทของจังหวัด นอกจากนี้จังหวัดควรดำเนินการจัดพื้นที่และกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกมิติ องค์กรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของจังหวัดต้องประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดตั้งสมาคมผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านบุคลากร และให้มีสวัสดิการความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูและผู้บริหารการศึกษาให้ทัดเทียมและเป็นวิชาชีพขั้นสูง มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูด้านภาวะความเป็นผู้นำ เพื่อให้เป็นผู้มีทักษะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีวิธีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ให้ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อ ประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยต้องไม่มอบหมายภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ให้แก่ครูและให้บุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่ธุรการ เป็นต้น ส่วนการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น ให้จังหวัดมีหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีความเป็นอิสระในการดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้การสรรหาและคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องกระทำให้อยู่ภายใต้กฎหมายไม่ขัดกับกฎหมายเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการทุจริต โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการพิจารณา

การสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา การวัดและประเมินผลนั้นต้องมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการวัดและประเมินผลระดับจังหวัด โดยมีการกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดที่มีการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด เพื่อนำผลการทดสอบของผู้เรียนทุกแห่ง โดยเฉพาะรายวิชาพื้นฐานของผู้เรียน ที่มีการใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือการวัดผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับจังหวัด และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา มีการประเมินคุณภาพภาพรวมของสถานศึกษาในแต่ละระดับของจังหวัด เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุง และแก้ไขให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน นำไปสู่การรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัด ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาจังหวัด ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ทราบ นอกจากการวัดและประเมินผลของผู้เรียนแล้ว คณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัดต้องมีการวัดและประเมินผล ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยใช้หลักการการประเมินผลการปฏิบัติงานในสภาพจริง เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชยและการเลื่อนวิทยฐานะ

สรุปการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 4 การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน
7 ด้าน 71 ประเด็น

1) ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา (Legal and regulatory structure)	มีจำนวน 9 ประเด็น
2) ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา (Supportive factors)	มีจำนวน 14 ประเด็น
3) ด้านการวางแผน (Planning)	มีจำนวน 9 ประเด็น
4) ด้านการบริหารงบประมาณ (Budget management)	มีจำนวน 9 ประเด็น
5) ด้านการบริหารวิชาการ (Academic management)	มีจำนวน 13 ประเด็น
6) ด้านการบริหารบุคคล (Personnel management)	มีจำนวน 9 ประเด็น
7) ด้านการวัดและประเมินผล (Measurement and evaluation)	มีจำนวน 8 ประเด็น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เป็นการวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน ที่ได้คัดเลือกมาแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งพิจารณาจากคุณวุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งหรือประสบการณ์การบริหารงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้ในการทำ EDFR รอบที่ 1 และแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการทำ EDFR รอบที่ 2 โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มดำเนินการตั้งแต่การทำ EDFR รอบที่ 1 ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยได้เลือกมาแบบเฉพาะเจาะจงและติดต่อขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เดินทางไปพบและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำ EDFR รอบที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากการทำ EDFR รอบที่ 1 โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ มัชยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อทราบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ประกอบด้วยตัวแปรของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานที่จำแนกออกเป็น 7 ด้าน 71 ประเด็น ได้แก่

1. ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา (Legal and regulatory structure) ประกอบด้วย 9 ประเด็น คือ 1) ควรเสนอร่างพิจารณากฎหมาย แก่คณะรัฐมนตรีเพื่อบัญญัติเป็นกฎหมายใช้สำหรับประกอบการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด

2) ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดให้มีความเป็นเอกภาพและเป็นรูปธรรม 3) โครงสร้างการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควรประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากทุกภาคส่วน 4) กำหนดให้มีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยการสรรหาจากทุกภาคส่วน 5) กำหนดให้มีการแต่งตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 6) กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ 7) กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ 8) กำหนดให้มีการแต่งตั้งอนุกรรมการในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาจังหวัดในด้านต่าง ๆ 9) กำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา

2. ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา (Supportive factors) ประกอบด้วย 14 ประเด็น คือ 1) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรระดับชาติ 2) การจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียน 3) กำหนดให้จังหวัดเป็นศูนย์รวมการจัดการศึกษา และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามามีบทบาทในการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนเชื่อมโยง บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด 4) การจัดการศึกษาควรมีนโยบายให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา 5) ให้มีการดำเนินการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด 6) ควรกำหนดจังหวัดต้นแบบหรือนำร่องการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม 7) ให้มีการประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษา 8) ให้มีการปรับแก้กฎหมายและเสนอแนวทางให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อนำมติคณะรัฐมนตรีไปสู่การปฏิบัติ 9) ภาคีเครือข่าย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 10) ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษา 11) ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา 12) ทุกภาคส่วนควรประสานความร่วมมือ และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด 13) สถานศึกษาควรมีหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ บุคคล งบประมาณ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีอิสระ ตามความพร้อมและ

ศักยภาพ 14) สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในจังหวัด ควรมีสถานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับของจังหวัด

3. ด้านการวางแผน (Planning) ประกอบด้วย 9 ประเด็น คือ 1) การจัดการศึกษาควรขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัด ตามนโยบายและแผนการศึกษาจังหวัดที่กำหนดร่วมกัน 2) การวางแผนการดำเนินการด้านการศึกษาคควรให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม 3) การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาของจังหวัดควรให้สถานศึกษามีส่วนร่วมเพื่อให้มีเป้าหมายและทิศทางร่วมกัน 4) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควรวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ 5) การจัดการศึกษาของจังหวัด ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data / Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา 6) แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควรกำหนดให้มีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7) ควรให้ภาคีเครือข่ายหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำนโยบายและแผนการดำเนินงานของจังหวัดมาใช้ในการจัดการศึกษา 8) การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด 9) ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของจังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน

4. ด้านการบริหารงบประมาณ (Budget management) ประกอบด้วย 9 ประเด็น คือ 1) ภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน และให้สิทธิ์ได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษ 2) รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัดโดยตรง 3) ควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายคลังท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ให้มีงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ 4) สถานศึกษาทุกแห่งภายในจังหวัดมีแนวทางการใช้จ่ายเงินที่ไม่ซ้ำซ้อนกับที่กฎหมายกำหนด มีความเป็นอิสระและมีความยืดหยุ่น สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาภายในจังหวัดได้อย่างรวดเร็ว 5) สถานศึกษาควรเป็นผู้เสนอของงบประมาณโดยยึดจำนวนผู้เรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนครูเป็นฐานในการขอรับงบประมาณ 6) ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านงบประมาณ 7) กำหนดให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดยดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอคณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด 8) องค์กรภาครัฐระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการบริหารงบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนา

คุณภาพการศึกษา 9) ควรจัดสรรและอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมให้กับสถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่จังหวัดกำหนด

5. ด้านการบริหารวิชาการ (Academic management) ประกอบด้วย 13 ประเด็น คือ

1) หลักสูตรการศึกษาของจังหวัด ควรประกอบด้วย หลักสูตรของจังหวัดที่กำหนดแผนการจัดการศึกษาร่วมกันทั้งจังหวัดและหลักสูตรท้องถิ่น ที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด 2) สถานศึกษาทุกแห่งมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดในทุกระดับ 3) กำหนดให้มีหน่วยงาน ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด 4) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ได้รับการจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการสร้างเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้บริการแก่สถานศึกษาในทุกระดับ 5) ควรจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะหรือที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นในทุกจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าเรียน ตามบริบทของแต่ละจังหวัด 6) กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้สื่อ และนวัตกรรมระดับจังหวัด ที่พิจารณาสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ร่วมกันทุกระดับการศึกษา 7) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน แนะนำ ให้ความรู้ เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในสายอาชีพต่าง ๆ ภายในจังหวัด เพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา 8) ควรให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่การมีอาชีพ และการมีงานทำ 9) ควรให้จังหวัดดำเนินการจัดพื้นที่และกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกมิติ 10) ควรให้จังหวัดส่งเสริม สนับสนุนผลงานของผู้เรียน โดยนำเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 11) กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งในจังหวัดกำหนดจุดเน้นอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง 12) ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านวิชาการ 13) ให้จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นพื้นฐานของการศึกษาที่ดีและเติมเต็มในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัย และปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก

6. ด้านการบริหารบุคคล (Personnel management) ประกอบด้วย 9 ประเด็น คือ

1) ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านบุคลากร 2) ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มอบหมายภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยหน้าที่อื่น ๆ ให้บุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ปฏิบัติ 3) กำหนดให้มีสวัสดิการความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู และผู้บริหารการศึกษาให้ทัดเทียมและเป็นวิชาชีพชั้นสูง 4) ควรมีการพัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำ โดยการฝึกทักษะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ 5) การพัฒนาครู ควรมีการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ

เพื่อให้ครูเป็นผู้มีทักษะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ 6) ควรจัดตั้งสมาคมผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) กำหนดให้จังหวัดมีหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีความเป็นอิสระและให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด 8) คณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา 9) กำหนดให้มีผู้แทนครู ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของจังหวัด

7. ด้านการวัดและประเมินผล (Measurement and evaluation) ประกอบด้วย 8 ประเด็น คือ 1) กำหนดให้มีเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดที่มีการกำหนดสมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด อย่างชัดเจน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการ การวัดและประเมินผลระดับจังหวัด เพื่อนำผลการทดสอบของผู้เรียนทุกแห่งมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับจังหวัด 3) ควรมีการวัดผลระดับจังหวัดในรายวิชาพื้นฐานของผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือการวัดผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน 4) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผลระดับจังหวัด ทำหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา 5) กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพ ภาพรวมของสถานศึกษาในแต่ละระดับของจังหวัด เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน 6) ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา 7) ควรประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชย และการเลื่อนวิทยฐานะ 8) ควรรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาจังหวัด ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการทราบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ประกอบด้วยตัวแปรของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ที่จำแนกออกเป็น 7 ด้าน 71 ประเด็น มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ประกอบด้วยสาระสำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา 2) ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา 3) ด้านการวางแผน 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านการบริหารวิชาการ 6) ด้านการบริหารบุคคล และ 7) ด้านการวัดและประเมินผล เนื่องจากการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานเป็นการกลไกการทำงานเชิงพื้นที่ที่ทุกภาคส่วน

เข้ามาร่วมคิด ร่วมปฏิบัติการ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมประเมิน และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นในทุกระดับ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนและสังคมของพื้นที่ ดังนั้นจึงต้องมีแนวทางการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม ครอบคลุม และเอื้อให้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ประสบความสำเร็จ ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานปฏิรูปการศึกษาที่ได้กล่าวถึงภารกิจในการมุ่งให้ภาคีเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมทางวิชาการ ทั้งการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2) การมีส่วนร่วมทางการบริหาร เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะกรรมการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุนการศึกษาทางเลือก และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้สร้างแรงจูงใจเพื่อการศึกษา
- 3) การมีส่วนร่วมทางการเงินและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งภาคีเครือข่ายจะมีส่วนร่วมเป็นผู้ร่วมระดมทุนเพื่อการศึกษา เป็นผู้ริเริ่มและสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของชุมชน ร่วมติดตามการใช้เงินกองทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี ลุนญา เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเองตามที่คณะของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดระบบบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณชัย รังษี ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค แบ่งได้เป็น 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบทการบริหารจัดการศึกษา 2) ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา 3) ด้านการบริหารวิชาการ 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านการบริหารงานบุคคล 6) ด้านการบริหารทั่วไป 7) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานการจัดการศึกษา 8) ด้านผลลัพธ์ ที่เกิดกับผู้เรียน และ 9) ด้านการตรวจประเมิน โดยมีประเด็นสำคัญ คือ การปรับปรุง กฎหมาย ระเบียบ ให้ชัดเจน สอดคล้อง เชื่อมโยง ส่งเสริมภารกิจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จำเนียร พลหาญ และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตร สื่อและเทคโนโลยี 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านคุณลักษณะผู้เรียน โดยใช้กระบวนการ PDCA ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาพร้อมนิเทศติดตาม

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา (Legal and regulatory structure)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านโครงสร้างการจัดการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพื่อให้มีโครงสร้างที่สมบูรณ์ในทุกมิติ รวมถึงการกำหนดแนวทางและนโยบายการพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้และทักษะที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในพื้นที่ และการบริหารจัดการสถานศึกษาในพื้นที่นั้น เช่น การบริหารจัดการทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นต้น มีข้อค้นพบ คือการศึกษาระดับจังหวัด ควรให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบและบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้ประกอบการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด และควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัด ให้มีความเป็นเอกภาพและเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีอิสระและอำนาจในการกำหนดหรือตัดสินใจ รวมทั้งร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษา สนับสนุน และตรวจสอบการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ตลอดจนร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่: บทเรียนทางเลือก และเงื่อนไข ความสำเร็จ” ผลการวิจัย พบว่า ควรกำหนดหน่วยงานตัดสินใจระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับการบริหารงานจริง เพิ่มบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยตัดสินใจ โดยโครงสร้างการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควรประกอบไปด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 ที่กล่าวว่า การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลัก ดังนี้ (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น กำหนดให้มีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยสรรหาจากทุกภาคส่วน ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายองค์กรการบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัด

การศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” ทำหน้าที่
 กรรมการและเลขานุการ รวมทั้งให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัด
 โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมี
 ผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีการแต่งตั้งสภา
 การศึกษาจังหวัดที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกำหนดให้มีการแต่งตั้ง
 อนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาจังหวัดในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการมีส่วน
 ร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้รู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน เกิดความคล่องตัวในการ
 ปฏิบัติงาน ไม่ก่อให้เกิดความเหนียวล่า และมุ่งสู่ประสิทธิภาพและความร่วมมืออย่างแท้จริงและยั่งยืน
 สอดคล้องกับงานวิจัย เอกพล ดวงศรี เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชน
 ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว
 กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมระดับ
 สถานศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด และรูปแบบการมีส่วนร่วมระดับชาติ รูปแบบการมี
 ส่วนร่วมที่เชื่อมต่อกับระดับสถานศึกษา คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด ประกอบด้วยกลไก
 6 ส่วน ได้แก่ 1) คณะบุคคล 2) คณะกรรมการระดับจังหวัด 3) ผู้ว่าราชการจังหวัด 4) สำนักงาน
 ศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์การบริหารส่วนจังหวัด 5) หน่วยงานรัฐ
 6) เอกชน โดยคณะบุคคล มาตรา 18 ได้วางกลไกการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม
 และภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมสามารถรวมตัวกัน
 เป็นคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่ม สภา คณะ หรือชื่อเรียกอื่น ๆ ซึ่งอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกัน
 ไปขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ โดยองค์ประกอบของคณะบุคคล ควรประกอบด้วย “บุคคลจากทุกภาค
 ส่วน” ได้แก่ ผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนภาคเอกชน ผู้แทนภาควิชาการ ผู้แทนภาคศาสนา ผู้แทนภาค
 วิชาชีพ/ประชาสังคม ผู้แทนภาคสื่อมวลชน ผู้แทนภาคประชาชน และอื่นๆ ตามความเหมาะสมของ
 พื้นที่ ทั้งนี้องค์ประกอบของคณะบุคคลในแต่ละพื้นที่อาจมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบท
 และความพร้อมในการรวมตัวกัน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน น่าสังเกตว่ากลไกของ
 คณะบุคคลที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ
 เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในจังหวัด เสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะให้
 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษานำไปดำเนินการในการจัดการศึกษาและการจัดทำร่าง
 แผนการศึกษาแห่งชาติต่อไป อนึ่งการดำเนินการรวมกลุ่มและจัดตั้งคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ
 ควรเริ่มต้นรวมตัวหรือจัดตั้งตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อเป็นการได้มาซึ่งตัวแทนของ

ภาคประชาชนทุกระดับ คณะกรรมการระดับจังหวัด มาตรา 24 ได้วางกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการระดับจังหวัดซึ่งอาจมีชื่อเรียกแบบเดียวกันทั้งหมด หรือมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการนโยบายกำหนด แต่เพื่อง่ายต่อความเข้าใจในเบื้องต้นนี้จึงขอเรียกว่า “คณะกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาจังหวัด” มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและจัดให้มีการประชุมร่วมกันของประธานกรรมการสถานศึกษาของรัฐทุกแห่งอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ร่วมกับคณะบุคคลตามมาตรา 18 โดยอาจเชิญหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นด้วยก็ได้ การประชุมหรือเวทีที่จัดขึ้นนี้ถือว่าเป็นเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะนโยบาย หรือแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับจังหวัดของตน ผู้ว่าราชการจังหวัด มาตรา 24 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด คือ การจัดประชุมร่วมกันของประธานกรรมการสถานศึกษาตามมาตรา 23 ทุกแห่งกับคณะบุคคลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะนโยบาย หรือแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับจังหวัดของตน ดังนั้นจะเห็นว่าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ได้ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาจังหวัดเช่นเดิม แต่เปลี่ยนไปทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ประสานความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประธานกรรมการสถานศึกษาและคณะบุคคล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ไม่ได้กำหนดกลไกที่จะทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการในการประชุมร่วมกันตามมาตรา 24 และหน่วยงานจัดแจ้งหรือรับรองการรวมตัวกันของคณะบุคคลตามมาตรา 18 รวมทั้งไม่มีการกล่าวถึงหน่วยกำกับ ติดตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษา แต่จะเห็นว่ามีภารกิจตั้งหน่วยงาน คือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีภารกิจ อำนาจหน้าที่สอดคล้องกับภารกิจดังกล่าวและเป็นหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ จึงเห็นว่าศึกษาธิการจังหวัดควรจะเป็นกลไกหนึ่งในการทำหน้าที่ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจหน้าที่เดิมตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ในบางพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีที่ตั้งในพื้นที่ก็มีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาของพื้นที่ และมีข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดด้วย รวมทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ยังเป็นหน่วยงานที่ดูแลการจัดการศึกษาในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด ทั้ง 3 กลไกนี้จึงควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ในระดับ

จังหวัด โดยทั้ง 3 หน่วยงานนี้อาจจะทำหน้าที่ร่วมกันในการเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับจังหวัด และทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด ประสานงาน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ด้วย สอดคล้องกับความเห็นของพื้นที่กรณีศึกษาพบว่า ทั้ง 3 หน่วยงานมีข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาและเป็นฝ่ายเลขานุการที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาอยู่แล้ว หน่วยงานรัฐ มาตรา 24 ได้กำหนดให้หน่วยงานรัฐเป็นกลไกร่วมในการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด โดยอาจเชิญมาประชุมร่วมกันกับประธานกรรมการสถานศึกษาก็ได้ หน่วยงานรัฐควรประกอบด้วย หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของจังหวัด เช่น นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีเทศบาลนคร นายกเทศมนตรีเทศบาลเมือง พัฒนาสังคมจังหวัด ผู้อำนวยการพระพุทธศาสนาจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด พัฒนาการจังหวัด ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด ประธานกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัด ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของพื้นที่ เอกชน มาตรา 24 ได้กำหนดให้เอกชนเป็นกลไกร่วมในการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด โดยอาจเชิญมาประชุมร่วมกันกับประธานกรรมการสถานศึกษาก็ได้ เอกชนควรประกอบไปด้วยบุคคลหรือผู้แทนสถานประกอบในจังหวัด โดยมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา หรือเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาจังหวัดตามวาระและโอกาส โดยภาคเอกชนควรประกอบด้วย ผู้แทนสถานประกอบการ ผู้แทนสภาหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด ผู้แทนสภาวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนสถานศึกษาเอกชน และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงจากระดับจังหวัดควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอื่น ๆ ตามมาตรา 88 ซึ่งเปิดโอกาสและให้อำนาจแก่คณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมได้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และต่อเนื่อง ซึ่งคณะกรรมการที่ควรแต่งตั้งเพิ่มเติม คือ “คณะกรรมการส่งเสริมเครือข่ายการมีส่วนร่วมทางการศึกษา” หรือ “คณะกรรมการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” หรือชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนภาคีเครือข่ายการศึกษา สมัชชาการศึกษาหรือชื่อเรียกอื่น ๆ ตามบริบทของพื้นที่หรือจังหวัดเข้ามาเป็นตัวแทนในคณะกรรมการด้านดังกล่าว จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันทั้งในระนาบบนและระนาบล่างเป็นการทำงานที่เชื่อมประสานและสะท้อนปัญหา ความต้องการในการจัดการศึกษาและ

การเรียนรู้ของพื้นที่ไปยังคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการศึกษา การเรียนรู้และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุณี ลุนญา เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเองตามทัศนะความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดระบบบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารสถานศึกษา โดยกล่าวถึงด้านโครงสร้างการบริหารว่าให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาในท้องถิ่นระดับจังหวัดและระดับชาติ โดยหน่วยงานท้องถิ่นระดับจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของจังหวัดทุกระดับทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และ ตามอัธยาศัย หน่วยงานระดับชาติมีบทบาทหน้าที่ควบคุม กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาภาพรวม โดยมีสภาการศึกษา ทำหน้าที่กำหนดทิศทางและวางนโยบาย และให้มีกฎหมายด้านการศึกษาโดยเฉพาะเพื่อใช้ร่วมกันทั้งระบบ

2. ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา (Supportive factors)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกและภายในที่สำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยกล่าวถึงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และความร่วมมือระหว่างสังคมและชุมชนในจังหวัด มีข้อค้นพบ คือ การจัดการศึกษาในระดับจังหวัดต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียน เนื่องจากการมีส่วนร่วมจะทำให้ทุกภาคส่วนรู้สึกเป็นเจ้าของในการจัดการศึกษา ระดับจังหวัด อันจะเชื่อมโยงไปสู่การมีส่วนร่วมคิดริเริ่ม ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมือผลประโยชน์ ส่งผลให้การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหา และสนองตอบความต้องการของบุคคลและสังคมระดับต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจวบ หนูเลี้ยง ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การร่วมคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมดำเนินงาน 4) การร่วมติดตาม 5) การร่วมประเมินผล และ 6) การร่วมในผลประโยชน์ รวมทั้งสอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ที่กล่าวถึงภารกิจที่มุ่งให้ภาคีเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกประเภท โดยการ

มีส่วนร่วมในทางวิชาการ แนวทางการพัฒนาการศึกษาในยุคปฏิรูปที่ยึดหลักให้ผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อให้เป็นคนเก่ง คนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย และความเป็นสากล โดยการสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ กระทำได้โดยผ่านการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ซึ่งทุกฝ่ายในสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรระดับชาติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาในระหว่างที่กำลังศึกษา และหลังจากสำเร็จการศึกษา ดังที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดมุ่งหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาเลมบา (Kalemba) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา : กรณีศึกษาของโรงเรียนชุมชนโดยเป้าหมาย OVCs ใน Chipulukusu ประเทศแซมเบีย ผลการวิจัย พบว่าชุมชนของโรงเรียน ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมากขึ้น ทำให้ประเทศบรรลุเป้าหมาย MDG2 ดังนั้นโรงเรียนชุมชนจึงเป็นต้นแบบของโรงเรียนชุมชนในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรมีนโยบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในรูปแบบของภาคีเครือข่าย จัดให้มีการประชุม เพื่อการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับของจังหวัด และเพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนหรือภาคประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประชุมทำให้มีการระดมความคิดเห็น มีการสนทนากลุ่ม มีเวทีให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกัน ช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการจัดการศึกษาที่มีร่วมกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรพัฒน์ รุ่งเรือง เรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่ายุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายฯ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาคีเครือข่ายกับสถานศึกษา 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายกับสถานศึกษา 3) การพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็ง 4) การสร้างและเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายทางการศึกษา และ 5) การธำรงรักษาภาคีเครือข่ายให้ยั่งยืน โดยให้ภาคีเครือข่ายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มีส่วนร่วมในการนำเสนอนโยบาย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรชัย วิภูอุปโภคตร เรื่องการจั

การศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งแก้ปัญหาโดยใช้โจทย์พื้นที่เป็นฐานใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องตามบริบทและความต้องการของพื้นที่ในการสร้างผลสัมฤทธิ์ให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัศน์ นาคเวช เรื่อง การบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า 1. องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย คือ 1.1) การแบ่งปันทรัพยากรและผลตอบแทน 1.2) การเสริมแรงให้กับชุมชน 1.3) การสร้างความร่วมมือ 2) การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม 3) การจัดการเชิงระบบ 4) การผนึกพลังรวมของ ชุมชน และ 5) การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศ 2. ผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควรให้อิสระในการบริหารของสถานศึกษา ควรมีการแก้ไขกฎหมายและเสนอแนวทางให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อนำมติคณะรัฐมนตรีไปสู่การปฏิบัติ และคณะกรรมการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดกำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในจังหวัดมีสถานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับของจังหวัด เพื่อให้มีเอกภาพในด้านการจัดศึกษา มีความอิสระ และความคล่องตัวในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับรายงานการวิจัย มาตรการและรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ของสภาวิจัยการศึกษาที่ระบุว่า การส่งเสริมให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เกิดกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยมีหน่วยงานกำกับดูแลสถานศึกษาในระดับจังหวัดเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานกำกับดูแลสถานศึกษาในระดับจังหวัด ย่อมมีข้อมูลและความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตจังหวัดเป็นอย่างดี รวมถึงบริบทของสังคมและชุมชนแวดล้อมสถานศึกษาด้วย ดังนั้น จึงสามารถกำหนดนโยบายการศึกษาของจังหวัด จัดสรรทรัพยากรด้านการศึกษาและบุคลากรไปยังสถานศึกษาที่มีความต้องการเร่งด่วนได้อย่างเหมาะสมกว่าการจัดสรรจากภาครัฐส่วนกลาง และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา (1) ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการมุ่งเน้นการส่งเสริม สนับสนุนให้พื้นที่และสถานศึกษามีความเข้มแข็ง ให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาด้วยตนเอง (นิติบุคคลในกำกับ) สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่ ภูมิภาค

และประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษา ทำหน้าที่บริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารงานงบประมาณ และการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามศักยภาพของสถานศึกษานั้น ๆ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) กลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้โดยการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เอื้อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารด้านการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร รวมทั้งขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคมในการจัดการเรียนรู้ และการร่วมลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นไปตามที่ มนต์ภัสร์ มโนการณ ได้วิจัยเรื่อง การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ ควรกระจายอำนาจ ให้ความอิสระและเพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้รับผิดชอบหลักในพื้นที่ โดยกำหนดให้จังหวัดเป็นศูนย์รวมการจัดการศึกษา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามา มีบทบาทในการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนเชื่อมโยงบูรณาการและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุดา เตยเจริญและคณะ เรื่อง การสร้างระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ระบบการบริหารจัดการเครือข่าย และ 2) ข้อตกลงหรือพันธสัญญาในเครือข่าย ส่วนองค์ประกอบของกลไกการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่าย 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ 3) บทบาทสมาชิกในเครือข่าย 2. รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของข้อตกลงหรือพันธสัญญาในเครือข่าย ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากการบริหารจัดการเครือข่าย รองลงมาคือ โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่าย บทบาทสมาชิกในเครือข่าย และภาวะผู้นำของผู้บริหารตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยมีการจัดโครงสร้างและหน้าที่ของภาคีเครือข่าย อำนวยรักษาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือที่ต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่ต้องการจะพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้มีความรู้ โดยให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านการกำหนดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอิสระตามหลักการกระจายอำนาจ โดยกำหนดให้ใช้จังหวัดเป็นฐานของพื้นที่นำร่องนวัตกรรมการศึกษา และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งกล่าวว่ารัฐควรออกกฎหมายหรือกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อเปิดโอกาสให้จังหวัดที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการศึกษาตามสภาพความต้องการของพื้นที่ โดยให้สิทธิในการบริหารจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ควรมีการกำหนดจังหวัดต้นแบบหรือนำร่องการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้วยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม และประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ : บทเรียนทางเลือก และเงื่อนไข ความสำเร็จ” ผลการวิจัยพบว่า ควรเร่งกระจายบทบาทให้สถานศึกษา โดยเริ่มจากสถานศึกษาที่มีความพร้อมและสถานศึกษาที่มีความสมัครใจเป็นโครงการนำร่องก่อน เพื่อความราบรื่นมากกว่าการกระจายอำนาจไปพร้อมกันทั้งประเทศ หากโรงเรียนใดมีความพร้อมและสมัครใจ ควรให้มีการนำร่องให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารตนเองได้มากขึ้นเป็นลำดับ (School based management) และพยายามสร้างช่องทางแบ่งปันประสบการณ์แลกเปลี่ยนกันระหว่างโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนที่สนใจเรียนรู้ (Social capital enhancing) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ได้ในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกีรี นาคแย้ม เรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศไทย: ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการบริหารและการจัดสรรอำนาจ ผลการศึกษา พบว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการบริหารและการจัดสรรอำนาจยังคงมุ่งดำรงไว้ซึ่งโครงสร้างทางการบริหารและความสัมพันธ์เชิงอำนาจดั้งเดิมที่ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับการแบ่งปันอำนาจระหว่างหน่วยงานกลางและหน่วยงานภูมิภาค โดยโครงสร้างและอำนาจแบบรวมศูนย์ภายใต้โครงสร้างดังกล่าวได้รับการยกย่ำตำแหน่งแห่งหนและขนานนามใหม่ ขณะที่การออกแบบกลไกสำหรับรองรับการถ่ายโอนอำนาจจากหน่วยงานกลางสู่โรงเรียนไม่ปรากฏให้เห็น ข้อเสนอแนะของการศึกษาคั้งนี้ คือ จำเป็นต้องมีการออกแบบโครงสร้างทางการบริหารในปัจจุบันใหม่เพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากหน่วยงานส่วนกลางสู่โรงเรียน นอกจากนี้ กฎหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องต้องระบุอย่างชัดเจนว่าอำนาจในการตัดสินใจด้านใดบ้างที่จะกระจายให้แก่โรงเรียน

3. ด้านการวางแผน (Planning)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานด้านการวางแผน เป็นกระบวนการที่อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในการวางแผนและดำเนินการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดนับว่าเป็นหลักในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้มีการนำเสนอผลการศึกษามีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนานโยบายต่าง ๆ มีข้อค้นพบคือ การวางแผนการจัดการศึกษาต้องมีการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัดตามนโยบายและแผนการศึกษาจังหวัดที่ได้กำหนดร่วมกันให้สอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เนื่องจากแผนการศึกษาจังหวัดเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้จุดมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิระ พลพิทักษ์ ที่กล่าวถึงผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในจังหวัดนครพนม ระบุว่า แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด จะประสบความสำเร็จได้ ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องนำสู่การปฏิบัติ โดยมีกลไก แนวทางและกระบวนการขับเคลื่อนที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาการศึกษาระดับกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานต้นสังกัดทุกสังกัดที่จัดการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาภาค และแผนพัฒนาจังหวัด รวมทั้งแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัดในจังหวัด ดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยการแปลงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์สู่โครงการ กิจกรรม ที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ และตัวชี้วัดความสำเร็จที่มีค่าเป้าหมายที่ชัดเจนในแต่ละปีงบประมาณ รวมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ กิจกรรมนั้น ๆ ด้วย การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด ควรมีกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน โดยคำนึงถึงศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน ที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาของจังหวัดให้สถานศึกษา มีภาคีเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา หรือนำนโยบายและแผนการดำเนินงานของจังหวัดมาใช้ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของจังหวัด ทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นจุดเด่นของจังหวัดอันจะไปสู่การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของจังหวัด ในขณะเดียวกันก็ทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นจุดด้อย หรือปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาด้านการศึกษาให้ดีขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้จะปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินงานให้สถานศึกษาทุกระดับนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรฯ สุวรรณวงศ์ เรื่อง ปัจจัยแห่งความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนประชารัฐ : มิติภาครัฐและภาคเอกชน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัย

แห่งความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อยกระดับการพัฒนาโรงเรียนประชารัฐ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์เชิงรุกร่วมกัน 2) การใช้ทรัพยากรร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ภาวะผู้นำที่คล่องแคล่วว่องไว 5) ระบบสนับสนุน และกำกับติดตาม โดยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อความร่วมมือ ได้แก่ การสนับสนุนเชิงการเมือง ค่านิยมทางสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานระหว่างองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา ทริกประโคน เรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ การวางแผนการศึกษาในแต่ละปีควรมีการทำ SWOT ก่อนการจัดทำแผน กำหนดนโยบาย และเป้าหมายการศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เหมาะสม คุ่มค่า ตรงตามความต้องการ ควรมีการประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในและภายนอกหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรมีการประชุมระหว่างศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกับผู้มีส่วนร่วมในภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาของจังหวัด ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด (Big Data / Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาต่อไปในอนาคต ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและใช้เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาการศึกษาของจังหวัดร่วมกัน ทำให้สามารถวางแผน ตัดสินใจ และติดตามการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาของจังหวัดได้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์นัทธ มโนการณ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ ควรมี 6 ประเด็นสำคัญ ซึ่งมีประเด็นหนึ่งที่กล่าวถึง การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ให้พร้อมใช้ และสอดคล้องกับ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 ที่ระบุถึงการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษา และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมทั้งการมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน สามารถบูรณาการเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลของกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ครอบคลุม ด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ และการศึกษา ผ่านการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

4. ด้านการบริหารงบประมาณ (Budget management)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานด้านการบริหารงบประมาณ เนื่องจากการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานเป็นกระบวนการที่มีการรวมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน งบประมาณจึงเป็นปัจจัยหลักในการในการพัฒนาการศึกษา ที่ส่งผลให้การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ มีความต่อเนื่อง เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุดและสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาในจังหวัด มีข้อค้นพบคือ การบริหารงบประมาณ มีแนวทางในการบริหารงบประมาณโดยเสนอรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัดโดยตรง เพื่อให้การเกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และตรงต่อความต้องการของพื้นที่ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่กล่าวถึง ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐบาลในการจัดการศึกษา ไว้ว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีเวทีหรือกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัดให้กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงบประมาณ ควรจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อสนับสนุนงบประมาณตามนโยบายและแผนเพื่อขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้แก่สภาการศึกษาหรือสมัชชาการศึกษาในพื้นที่ โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงว่าด้วยกองทุนการศึกษาเชิงพื้นที่ รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรวัตี กระโหมวงศ์ เรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า การถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาคือ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นควรกระจายอำนาจด้านงบประมาณอย่างชัดเจน ปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย การคลังท้องถิ่นในระดับต่างๆ โดยมีงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นงบประมาณเฉพาะเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่กล่าวถึงแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่กล่าวถึง ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ไว้ว่า กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรยกเลิก ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยเรื่องการจัดสรรรายได้ของท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่

จากเงินรายได้ของท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการจัดการศึกษาของท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา และควรปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจด้านการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในพื้นที่ด้วยการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณในการจัดการศึกษาตามระเบียบที่กำหนด โดยจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อเสนอของบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ บุคลากรทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ มอบหมายให้องค์กรภาครัฐระดับจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการบริหารงบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้เสนอของบประมาณโดยยึดจำนวนผู้เรียน จำนวนห้องเรียนและจำนวนครูเป็นฐานในการขอรับงบประมาณโดยตรง ให้สถานศึกษาทุกแห่งภายในจังหวัดมีแนวทางการใช้จ่ายที่ไม่ซ้ำซ้อนกับกฎหมายกำหนด มีความเป็นอิสระ และความยืดหยุ่นในการใช้จ่าย เพื่อการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับรายงานการวิจัย มาตรการและรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ของสภาวิจัยการศึกษาที่ระบุปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณไว้ว่า เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณในปัจจุบันจะต้องเป็นไปตามแนวทางการจัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ทำให้สถานศึกษาไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณนอกเหนือจากแนวทางการจัดสรรงบประมาณ ตามแผนงบประมาณที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น เท่ากับว่าสถานศึกษาได้รับอิสระในการจัดทำแผนงบประมาณเพียงอย่างเดียว แต่ไม่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐเพื่อมาใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษา การที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีอิสระในการจัดทำแผนงบประมาณ จึงไม่เป็นไปตามหลักการด้านงบประมาณตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและถือได้ว่าเป็น “การให้อิสระด้านงบประมาณที่ไม่สามารถปฏิบัติได้” ส่งผลให้เกิดการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ตรงกับรายจ่ายที่แท้จริงทำให้เกิดการขาดแคลนงบประมาณและไม่สามารถใช้จ่ายได้อย่างเพียงพอ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน สถานศึกษาขนาดเล็กในด้านงบประมาณ เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา ควรให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดยดำเนินการจัดทำ

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอคณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด เนื่องจากคณะกรรมการดังกล่าวจะทราบบริบท ปัญหาความต้องการของสถานศึกษา และเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง มุ่งเน้น “การจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และวิถีชีวิตของคน” ใช้ทรัพยากรและการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่จากการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคส่วนต่าง ๆ เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ มีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุนการดำเนินงาน กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ที่มุ่งเป้าหมายในการพัฒนาคนและผู้เรียนสู่ “3 คุณ” คือ คุณภาพชีวิต คุณธรรม และคุณประโยชน์” โดยมี “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเล็งเห็นว่า การดำเนินการของจังหวัดจำเป็นต้องอาศัยกองทุนหรือทรัพยากรในการดำเนินการเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงมีการขอจดทะเบียนจัดตั้ง “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อเป็นกลไกรองรับในการขับเคลื่อนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรียังสรรหาแหล่งทุนในการดำเนินการจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาอีกด้วย ทำให้การดำเนินของจังหวัดกาญจนบุรีสามารถช่วยเหลือเด็กนอกระบบและเด็กปฐมวัยในจังหวัดได้จำนวนมาก ทั้งนี้ควรมีการจัดสรรและอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติม ให้กับสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น ในด้านการบริหารจัดการศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่จังหวัดกำหนด เพื่อสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น และให้สิทธิ์ได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษ เพื่อเป็นมาตรการจูงใจให้แก่บุคคลและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 58 ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุนการอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา ที่ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน พบว่า องค์ประกอบหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน คือ องค์ประกอบด้านมาตรการส่งเสริมซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ เพราะมาตรการส่งเสริมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารเจตนารมณ์ของนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และยังเป็น การกระตุ้นจูงใจ และเสริมแรงให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทุ่มเทการทำงานอย่างเต็มความรู้

ความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ดังนั้นมาตรการส่งเสริมที่มีความชัดเจน และต่อเนื่องจึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบาย รวมทั้งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาที่กล่าวถึง ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของภาครัฐในการจัดการศึกษา ไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงการคลัง กำหนดมาตรการ ลดหย่อนภาษีอากร การลดอัตรา ภาษี หรือให้สิทธิและประโยชน์ทางภาษีอากรอื่นตามประมวลรัษฎากรหรือกฎหมายภาษีอากรอื่น ให้แก่บุคคล เอกชน ภาคประชาสังคมที่บริจาคให้แก่สถานศึกษาหรือสมาคมวิชาการศึกษา หรือ ชื่อเรียกอย่างอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย เพื่อเป็นมาตรการในการจูงใจให้แก่บุคคลและเอกชนเข้ามา มีส่วนร่วมและสนับสนุนในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

5. ด้านการบริหารวิชาการ (Academic management)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการบริหารวิชาการ เป็นการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในจังหวัดและองค์กรหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการในจังหวัด มีหลักการที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษาและองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการแบ่งปันข้อมูล และการสนับสนุนกัน ระหว่างภาคีเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างสถานศึกษา การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา การเสริมสร้างความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา และการพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอน มีข้อค้นพบ คือ หลักสูตรการศึกษาของจังหวัด ควรประกอบด้วย หลักสูตรของจังหวัดที่กำหนดแผนการจัดการศึกษาร่วมกันทั้งจังหวัด และมีหลักสูตรท้องถิ่นที่บ่งบอก ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ของ จังหวัด และให้สถานศึกษาทุกแห่งเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของจังหวัด เนื่องจากแต่ละจังหวัดมีสภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม รวมทั้งทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนและสังคมของพื้นที่ที่แตกต่างกัน การจัดการ ศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการจึงแตกต่างกันตามหลักสูตรการศึกษาของแต่ละจังหวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเนียร พลหาญและคณะ เรื่อง รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัด มหาสารคาม ทั้งโดยรวมและ รายด้าน อยู่ในระดับมาก 2. รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตร สื่อและ เทคโนโลยี 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านคุณลักษณะผู้เรียน โดยใช้กระบวนการ PDCA ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาพร้อมนิเทศติดตาม และประเมินผล พบว่า ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเอาพื้นที่เป็น

ตัวตั้งให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งที่ฐานรากที่จำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดศึกษาทั้งระบบ ด้านหลักสูตร สื่อ และเทคโนโลยี โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่หรือสร้างขึ้นใหม่โดยสำรวจจากความต้องการของชุมชน เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่ฟังเสียงของชุมชน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอน เปลี่ยนแปลงจากบทบาทเดิมเป็นบทบาทใหม่โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถวางแผนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีให้ทันสมัย พัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนตลอดจนปฏิรูปการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม การจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว มีคุณภาพ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติ เรียนรู้อย่างมีความสุข และด้านคุณลักษณะผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยมีการนิเทศกำกับติดตาม พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาเพื่อให้การปฏิบัติเกิดผลที่ดีต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 3. ผลการใช้รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการตามรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคามในทุกองค์ประกอบ มีการสร้างเครือข่าย เผยแพร่และขยายผล ทำให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดศึกษาของโรงเรียน และยังสอดคล้องกับรายงานการวิจัย มาตรการและรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ของสภาวิจัยการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน สถานศึกษาทุกแห่งควรออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนและบริบทของชุมชน โดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของจังหวัด ซึ่งมีแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นพื้นฐานของการศึกษาที่ดีและเติมเต็มในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ใช้กระบวนการวิจัยและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก สอดคล้องกับวชิระ พลพิทักษ์ ที่กล่าวถึงข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในจังหวัดนครพนม พบว่าด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ควรปรับปรุงให้การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีผลงานการวิจัยและนวัตกรรม ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการปฏิบัติงาน 2) ส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการเสริมสร้างการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา 3) ส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการเสริมสร้างการทำวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 4) ส่งเสริมสถานศึกษาดำเนินการเสริมสร้างให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ กำหนดให้มีหน่วยงาน

ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด และมีคณะกรรมการพิจารณาการใช้สื่อ และ นวัตกรรมระดับจังหวัด ที่พิจารณาสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ร่วมกันทุกระดับการศึกษา สอดคล้องกับ งานวิจัยของ จารุณี ลุนญา เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรมีหน่วยงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติเพื่อจัดทำหลักสูตรในส่วนกลางท้องถิ่น ระดับจังหวัด มีหลักสูตรมาตรฐานกลางและหลักสูตรท้องถิ่นที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่นตนเอง มีการ วิจัย สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน มีแผนการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และเน้นความเป็นสากล มีระบบการพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการแก้ปัญหา และเพื่อเป็นเสมือนศูนย์ความเป็นเลิศในการวิจัย พัฒนาและ ปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับการจัดการศึกษา ในระดับต่าง ๆ ทางด้านการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ให้ ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านวิชาการ ให้แก่สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น การสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน การสนับสนุนบุคลากร ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้อาจ เนื่องจากสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ บุคลากร และแหล่ง เรียนรู้ ที่สามารถให้ความอนุเคราะห์แก่สถานศึกษาขนาดเล็กได้ ด้านการแนะแนว ให้สถานศึกษาแต่ ละแห่งในจังหวัดกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถ ตัดสินใจเลือกเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง และแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ เป็นผู้ประสานงานแนะแนว หรือให้ความรู้เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในสายอาชีพต่าง ๆ ภายใน จังหวัด เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในการศึกษาต่อของนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา โดยขอรับ ความช่วยเหลือจากภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียน สนับสนุนผลงานของ ผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่กล่าวถึง ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา ไว้ว่า 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ และทรัพยากรทางการศึกษา สถานที่และแหล่งการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศหรือนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยที่รัฐมีข้อจำกัดหรือไม่สามารถดำเนินการได้ 2) สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพแก่ผู้เรียนทุกช่วงวัยร่วมกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ อชีวศึกษา ศูนย์การเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัยาศัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการเรียนรู้เพื่ออาชีพ เช่น จัดประสบการณ์ในการศึกษา การปฏิบัติงานนอกเวลา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถาน ประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะ ความรู้ความชำนาญ สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ และยกระดับผู้เรียนให้เกิดความเชี่ยวชาญด้านทักษะอาชีพ รวมทั้งสามารถออกไปรับรองการฝึกประสบการณ์ที่สามารถเทียบวุฒิการศึกษาได้ 3) สนับสนุนการจัดการศึกษาในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติการส่งเสริมให้พนักงานเป็นครูกิตติมศักดิ์ออกไปช่วยสอนในสถานศึกษา และศูนย์การเรียนรู้ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพและทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้จริง รวมทั้งเปิดช่องทางเข้าสู่สายอาชีพให้แก่ผู้เรียนเพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น 4) ส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาให้แก่สถานศึกษาและชุมชน เช่น จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาสังคม การศึกษาดูงาน การจ้างงาน กิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน หรือช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ภาครัฐมีข้อจำกัดหรือไม่สามารถดำเนินการได้ สนับสนุนข้อมูลด้านความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งด้านจำนวนและทักษะหรือสมรรถนะของผู้เรียนที่ตลาดแรงงานต้องการ เพื่อให้หน่วยจัดการศึกษาสามารถนำทักษะ สมรรถนะและจำนวนความต้องการดังกล่าวไปจัดทำเป็นหลักสูตรหรือออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับได้ รวมทั้งป้องกันปัญหาผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาแต่มีทักษะไม่เพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและจัดการศึกษาและการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมในระหว่างการเรียนหรือฝึกอาชีพ สร้างโอกาสการมีงานทำ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันแรงงานเข้าสู่ตลาดได้เร็วยิ่งขึ้น มีการกำหนดแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัด โดยการจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อแหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้โดยเฉพาะ เพื่อเปิดให้บริการแก่สถานศึกษาในทุกระดับ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ด้วยกระบวนการ พัฒนาแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสื่อการเรียนการสอน และสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐาน จำแนกตามระดับ ประเภทการศึกษา ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการผลิตสื่อ ตำรา สื่อวีดิทัศน์สื่อดิจิทัลที่มีคุณภาพมาตรฐาน และจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ผ่านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีมาตรฐานและหลากหลาย อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ของชุมชน ฯลฯ สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เข้ารับบริการแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และพัฒนาระบบสารสนเทศสื่อที่เหมาะสมที่เอื้อกับการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงอายุ พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาสื่อทุกประเภทที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ภายใต้กลไก

การแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และเครือข่ายสังคมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัย และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มาตรา 18 (3) ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดทำมีและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในพื้นที่จังหวัดให้สอดคล้องกับแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัด มาตรา 22 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนและสังคม รวมทั้งร่วมมือกับผู้ชำนาญการในภูมิภาคท้องถิ่นภาคีเครือข่าย และสถานศึกษา ในการส่งเสริมการเรียนรู้ การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ หรือภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียนหรือประชาชนด้วย ให้มีการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะหรือที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นในทุกจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าเรียนตามบริบทของจังหวัด นอกจากนี้จังหวัดควรดำเนินการจัดพื้นที่และกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกมิติ สอดคล้องกับแผนปฏิรูปการศึกษา ที่กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล ในลักษณะของเวทีที่มีการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะชุมชน นำไปสู่การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาเรียนซึ่งจะลดความเหลื่อมล้ำและนำแหล่งข้อมูลสื่อการเรียนรู้ใหม่เข้ามาได้และมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กัน ตลอดจนเป็นเวทีที่มีการให้บริการเพื่อการเรียนรู้

6. ด้านการบริหารบุคคล (Personnel management)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานด้านการบริหารบุคคล เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารบุคคลในการจัดการศึกษาของจังหวัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีข้อค้นพบ คือ องค์กรคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของจังหวัดต้องประกอบด้วยผู้แทนครู ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยตรง ทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สามารถให้คำแนะนำแก่องค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของจังหวัดได้ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณชัย รัชชี เรื่อง ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรของระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ด้านการบริหารบุคคล มีประเด็นหนึ่งที่ระบุว่าควรให้มีผู้แทนครู ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในองค์กรคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัด อาจเนื่องมาจากผู้แทนครูและผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถโดยตรงเกี่ยวกับการจัดการศึกษา รับทราบสภาพปัญหาและความต้องการของข้าราชการครูอย่างแท้จริง ทำให้มีข้อมูลที่องค์กรคณะบุคคลนำไปประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ มีการจัดตั้งสมาคมผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านบุคลากร มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครู ด้านการวัดผลการเรียนรู้และด้านภาวะ

ความเป็นผู้นำ เพื่อให้เป็นผู้มีทักษะกระบวนการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
 ของชัยพร พันธุ์น้อย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับ
 เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการ
 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหาร
 จัดการศึกษาของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี ผู้บริหาร
 สถานศึกษา และครู มีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีการประสานงาน และ
 รายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า
 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีภาวะความเป็นผู้นำ สามารถจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 ได้เป็นอย่างดี จัดสวัสดิการความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูและผู้บริหารการศึกษาให้ทัดเทียมและ
 เป็นวิชาชีพชั้นสูง อันเป็นการสร้างความมั่นคงทางวิชาชีพและสร้างความภูมิใจในการประกอบอาชีพ
 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 55 ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน
 ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ ให้มีกองทุนส่งเสริม
 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงาน
 ดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีวิธีการพัฒนาครู
 ด้านการจัดการเรียนรู้ให้ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ เตรียมแผน
 การจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อ ประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ
 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนบทบาทครู
 ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจากครูสอนเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยการเรียนรู้ ทำหน้าที่กระตุ้น
 สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีการจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและ
 สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์
 ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้า
 มาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือน
 ความก้าวหน้าในอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยน
 เรียนรู้ระหว่างกัน และสำหรับยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและการพัฒนาระบบบริหารจัดการ
 ภาครัฐ มุ่งเน้นการปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัย นำระบบเทคโนโลยีดิจิทัล
 มาประยุกต์ใช้ และมีการบูรณาการทำงานร่วมกัน โดยต้องไม่มอบหมายภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับ
 การจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู และให้บุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
 เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่ธุรการ เป็นต้น สอดคล้องกับรายงานการวิจัย
 มาตรการและรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็น
 อิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ของสภาวิจัยการศึกษาที่ระบุว่า คณะกรรมการ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรปรับเกณฑ์กำหนดภาระงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยพิจารณารายละเอียดในบริบทของสถานศึกษาแล้วกำหนดเกณฑ์ภาระงานให้เหมาะสมกับบริบท ประเภท และระดับของสถานศึกษา เพื่อแก้ปัญหาผลกระทบจากการกำหนดภาระงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อปัญหาคุณภาพ การจัดการเรียนการสอน ส่วนการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น ให้จังหวัดมีหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมีความเป็นอิสระในการดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้การสรรหาและคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องกระทำให้อยู่ภายใต้กฎหมาย ไม่ขัดกับกฎหมายเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการทุจริต โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการพิจารณาการสรรหาและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี ลุนญา เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง ด้านการจักระบบการบริหารงานบุคคล ให้มีกฎหมายด้านการบริหารงานบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะใช้ร่วมกันทั้งระบบ ต้องมีใบประกอบวิชาชีพและการรับรองวุฒิจากหน่วยงานรับรองคุณวุฒิการศึกษา การสรรหา แต่งตั้ง การพัฒนา และการดำเนินการทางวินัย เป็นอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นระดับจังหวัด มีสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นอิสระในการบริหารจัดการเพื่อพิทักษ์สิทธิของครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่: บทเรียนทางเลือก และเงื่อนไข ความสำเร็จ” ผลการวิจัย พบว่า ควรเร่งปฏิรูประบบฐานข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถบริหารบุคลากรในเขตพื้นที่ขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อปัญหาในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว และค่อย ๆ ถ่ายโอนบทบาทดังกล่าวจากส่วนกลางลงมาสู่ระดับจังหวัดและสถานศึกษามากขึ้น

7. ด้านการวัดและประเมินผล (Measurement and evaluation)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ใช้ในการประเมินผลจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในพื้นที่นั้น ๆ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ หรือการตรวจสอบผลงาน รวมไปถึงการวัดและประเมินผลภาพรวมของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนภายในจังหวัด เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาตามจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา มีข้อค้นพบ คือ การวัดและประเมินผลนั้นต้องมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการวัดและประเมินผลระดับจังหวัด โดยมีการกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของจังหวัด ที่มีการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด เพื่อนำผลการทดสอบของผู้เรียนทุกแห่ง

โดยเฉพาะรายวิชาพื้นฐานของผู้เรียน ที่มีการใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือการวัดผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับจังหวัด เนื่องจากเครื่องมือการวัดผลที่มีมาตรฐานเดียวกันจะช่วยให้มองเห็นภาพผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อันเป็นจุดหมายปลายทางของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของจังหวัด และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศติดตามและประเมินผล ระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา มีการประเมินคุณภาพในภาพรวม ของสถานศึกษาในแต่ละระดับของจังหวัด เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน นำไปสู่การรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัด ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาจังหวัดให้แก่กระทรวงศึกษาธิการทราบ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนโดยระบุให้มีการออกแบบการทดสอบผู้เรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จัดให้มีการประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนมอบหมาย รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่อคณะกรรมการและนโยบาย มีการกำหนดวงเงินงบประมาณที่จะให้การสนับสนุนอย่างชัดเจนไปสู่สถานศึกษาโดยตรง รวมถึงเพิ่มช่องทางในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานสู่สังคมเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาเพื่อสร้างการรับรู้ผลสำเร็จของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรับทราบ นอกจากการวัดและประเมินผลของผู้เรียนแล้ว คณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัดต้องมีการวัดและประเมินผลครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยใช้หลักการการประเมินผลการปฏิบัติงานในสภาพจริง เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชย และการเลื่อนวิทยฐานะ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ย่อมรับทราบและมีข้อมูลการปฏิบัติงานของบุคคลกลุ่มดังกล่าว จึงทำให้การวัดและประเมินผลมีความยุติธรรมสอดคล้องกับบริบท และการปฏิบัติงานจริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานในอนาคตที่เหมาะสม ประกอบด้วยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษาด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านการวางแผน ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล และ ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อให้สามารถนำงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไปโดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ระดับนโยบาย

รัฐและกระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายและดำเนินการ ดังนี้

1. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมสนับสนุนและกำหนดนโยบายแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐานที่สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรบัญญัติกฎหมายให้มีการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดที่มีเอกภาพเพียงหน่วยงานเดียวและสอดคล้องกับการบริหารการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป
3. ควรบัญญัติกฎหมายให้มีการกำหนดตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยการสรรหาจากทุกภาคส่วน และกำหนดให้มีคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ
4. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดตั้ง “สภาการศึกษา” หรือที่มีเรียกอย่างอื่นในระดับจังหวัด โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดทิศทาง วางนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานและความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ระดับปฏิบัติ

1. เสนอให้มีการจัดตั้งสำนักงานการศึกษาจังหวัดหรือที่มีเรียกเป็นชื่ออื่นต่อกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการบริหารการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดทุกระดับการศึกษาให้มีเอกภาพ โดยการรวมหน่วยงานการบริหารการจัดการศึกษาของจังหวัดในปัจจุบัน อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กองการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการอาชีวศึกษา

2. เสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในระดับจังหวัด เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างทั่วถึงและพัฒนา ศักยภาพตามความสนใจ

3. เสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยอิทธิพลภูมิหลังการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา. “การบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน.” **มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ** 8, 1 (เมษายน 2558): 95.

กระทรวงศึกษาธิการ. **นโยบายด้านการศึกษา “เรียนดี มีความสุข”**. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2566.
เข้าถึงได้จาก https://www.pnbpeo.go.th/web/data/download/policy_rmw67.pdf

กล้า ทองขาว. “การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน: แนวคิด แนวทางและกรณีศึกษา.” **ราชภัฏสุราษฎร์ธานี** 2, 2 (กุมภาพันธ์ 2559): 23-40.

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมอุดมศึกษา. **คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กรมอุดมศึกษา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม**. เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566.
เข้าถึงได้จาก <https://linkdi.me/e0co0>

เกสรี ลัดเลีย และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลา.” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 31 สิงหาคม 2559.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. “การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา.” **การบริหารและพัฒนามหาวิทยาลัยมหาสารคาม** 4, 1 (มกราคม-เมษายน 2555): 196.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. **ปฏิรูปการศึกษาไทย**, เข้าถึงเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2565.
เข้าถึงได้จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=25762

จารุณี ลุนภูงา. “รูปแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดจัดการตนเอง.” **วิทยานิพนธ์ดุขุภีบัณฑิตภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 2559.

จินตนา สุจจานันท์. **การศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2549.

จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. **การพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายสถานศึกษา**. เข้าถึงเมื่อ 5 เมษายน 2566,
เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/344755>

จุฬารกรณ์ มาเสถียรวงษ์และคณะ. **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560.

- จุมพล พูลภัทรชีวิน. **การวิจัยอนาคตด้วย EDFR**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, 2554.
 _____ . “อนาคตศึกษาและการวิจัยอนาคต” มหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ
 ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ: 2559.
- จำเนียร พลหาญ และคณะ. “รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม.”
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2559.
- ชัยพร พันธุ์น้อย. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มี
 ความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการ
 ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี” ผลงานวิชาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ
 เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564.
- ถวิลวดี บุรีกุล. “การเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองโดยการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับ
 จังหวัด.” **วารสารสถาบันพระปกเกล้า** 6, 2 (2563): 1-16.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินฉา ศิริวรรณ. “การบริหารแบบมีส่วนร่วม.” **วารสารมหาจุฬาลงกรณ**
 4, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 176.
- ปกรณ ปรียากร. **ทฤษฎีและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา** กรุงเทพฯ: คณะรัฐ
 ประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2530. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ
 สภาการศึกษา. **สภาวิชาการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: พริก
 หวานกราฟฟิค, 2563.
- ประจวบ หนูเลี้ยง. “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง.”
วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ 2, 28 (ตุลาคม 2558 – มีนาคม 2559) : 232-252.
- ประเวศ วะสี. **จุดประกายการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ศตวรรษใหม่**. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว, 2543.
- ประสาร พรหมณา. **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. เข้าถึงเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก.
<http://trang.nfe.go.th/alltis16/UserFiles/Pdf/wijaiman.pdf>
- พรทิพย์ แก้วมูลคำ. **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่ การปฏิบัติ**.
 กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร. **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพฯ: โครงการ
 เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส), 2547.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116, ตอนที่ 74 ก
 (19 สิงหาคม 2542): 9-12.

- “พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน พุทธศักราช 2560 พ.ศ.2565.” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 139, ตอนที่ 69 ก (8 พฤศจิกายน 2565): 14.
- “พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562.” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136, ตอนที่ 56 ก (30 เมษายน 2562): 103-104.
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566.” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 149, ตอนที่ 20 ก (19 มีนาคม 2566): 60-69
- พีรพัฒน์ รุ่งเรือง. “ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561.
- มนต์นภัส มโนการณ. “การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่.” **ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา** 12-13, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561).
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134, ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 14.
- เรวดี กระโหมวงค์. **โครงการวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ภาคใต้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558.
- วชิระ พลพิทักษ์. “ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในจังหวัดนครพนม” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2563.
- วนิดา หริกประโคน. “การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2563.
- วันชัย โกลละสุด. **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม**. เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก. http://kmcenter.rid.go.th/kmc08/km_53/km_team53.htm
- วรรณชัย รังษี. “ระบบการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาค” วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. **ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR**. กรุงเทพฯ : อักษรภาพิพัฒน์, 2557.
- วรชัย วิญูปรโคตร. “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” **วารสารปัญญาภิวัฒน์** 13, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2564): 320.

- เศรษฐภูมิ เกชาวารี. “การบริหารแบบมีส่วนร่วม.” **อินดัสเตรียล เทคโนโลยี รีวิว** 21, 276 (พฤศจิกายน 2558): 114-120.
- สายสุตา เตียเจริญ และคณะ. “การสร้างระบบกลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.” **วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์** 5, 1 (มกราคม-มีนาคม 2565).
- สุกรี นาคแยม. “การกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศไทย: ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการบริหารและการจัดสรรอำนาจ.” **วารสารการบริหารท้องถิ่น** 11, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2561): 2.
- สุทัศน์ นาคเวช. “การบริหารโรงเรียนเทศบาลในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน” วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563.
- สุพิรพัชร พิมพมาศ. “ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่.” **วารสารโพธิวิจัย** 2, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 36.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. **แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2545.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่: บทเรียนทางเลือกและเงื่อนไขความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2559.
- _____. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560.
- _____. **รายงานการวิจัย มาตรการและรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่, 2565.
- _____. **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการและพลเรือน. “การปฏิรูปการศึกษาจังหวัด.” เอกสารสำหรับหัวหน้าส่วนราชการ รองหัวหน้าส่วนราชการ ในส่วนราชการระดับกระทรวงศึกษาธิการ และตำแหน่งเทียบเท่า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีการนำไปสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)**, เข้าถึงเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/ DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

_____. **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.**

เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก. <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/08/แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.pdf>

_____. **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ.** เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก.

<http://nscr.nesdb.go.th/แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์/>

_____. **แผนปฏิรูปประเทศ.** เข้าถึงเมื่อ. 5 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก. <http://nscr.nesdb.go.th/แผนการปฏิรูปประเทศ/>

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ตอนที่ 3 สุโขทัย และลำปาง ในการประชุมเสวนาวิชาการ.” เอกสารประกอบการประชุม เวทีปฏิรูปการเรียนรู้สู่การศึกษาเพื่อคนทั้งมวล ครั้งที่ 33 ณ โรงแรมมิราเคิล กรุงเทพฯ, 4 พฤศจิกายน 2557.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. “จากแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สู่การสนับสนุนการขับเคลื่อน กศจ.” **จดหมายข่าวถึงเพื่อนสมาชิก** 3, 215 (สิงหาคม 2559): 1-2.

อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์. “ปัจจัยแห่งความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนพระราชรัฐ: มิติภาครัฐและภาคเอกชน.” **วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** 8, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2563): 321-341.

เอกพล ดวงศรี. “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่.” **ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 4, 3 (ธันวาคม 2563): 67.

ภาษาอังกฤษ

Beierlein, Jame G., Schneeberger, Kenneth C., and Osburn Donald D. “**Management Styles**” in **Principles of Agribusiness Management**. 5th ed (Printed in the United States of America, 2014), 293.

Bessieres, Florent. **Participative Management**. Accessed. February 5, 2023. Available from. <https://challengeme.online/en/what-is-participative-management/>

Brenda, Kalemba. “Community Participation in Education Delivery: A Study of How Community Schools Target OVCs in Chipulukusu, Zambia” Master’s Thesis for the Award of Philosophy (MPhil) in Development Studies - Specializing in Geography, Department of Geography Faculty of Social Sciences and

Technology Management Norwegian University of Science and Technology (NTNU), 2013.

Cohen, J.M. and N. Uphoff. **Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation**. New York: Cornell University, 1980.

_____. **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies: Cornell University, 1981.

Duveneck, Anika, Julius Grund, Gerhard de Haan and Kathrin Wahler. "Futures of area-based initiatives in German education: results from a quantitative Delphi survey." **European Journal of Futures Research** 9, 4 (May 2021): 1.

Flávia, Martins and Guimarães Fung. **Youth Leadership In Participatory School Management In Support Of Sustainable School (2016)**. Accessed. April 20, 2023. Available from. <http://www.fecilcam.br/revista/index.php/anaisame/article/viewFile/1382/868>

Fornaroff, A. **Community Involvement in Health System for Primary Health Care**. Geneva: World Health Organization, 1980.

Indeed Editorial Team. **What Is Participative Management? Skills and Strategies**. Accessed. May 8, 2023. Available from. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/participative-management?from=careeradvice-US#1>

Juneja, Prachi. **Participative Management**. Accessed. May 8, 2023. Available from. <https://www.managementstudyguide.com/participativemanagement.htm>

Macmillan. The delphi technique. Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development.

Magali, Fátima Evangelista Machado, Olzeni Leite Costa Ribeiro and Marcelino

Tameirão-Machado. “Participative management in a public school of the periphery in Distrito Federal: A good way?.” **Journal of Contemporary Issues in Education** 8, 1 (2013), 4-14.

Muhammad, Khan Zeb. “Participative Management in Modern Organizations a Critical Review.” **Sarhad Journal of Management Sciences** 2, 1 (June 2016): 27-32.

Nishimura, Mikiko. **Community Participation in School Management in Developing Countries (2016)**. Accessed. April 19, 2023. Available from.

<http://education.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acref-ore-9780190264093-e-64>

Taeko, Okitsu. “Policy promise and the reality of community involvement in school-based management in Zambia: Can the rural poor hold schools and teachers to account?.” Department of Communication and Culture, The Faculty of Language and Literature, Otsuma Women’s University, 2017.

Wasal, Khan and others. “Community Involvement for School Effectiveness.” **THE SPARK** 5, 1 (November 2020): 163.

Yukl, Gary A. and William L. Gardner, **Leadership in Organizations**. 9th ed. Boston:Pearson Education, 2020.

ภาคผนวก

ที่ อว 8612.2/592

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

21 พฤศจิกายน 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายสุรศักดิ์ พันธุ์เจริญวรกุล

ด้วย นายวรรณดน สุชาติพยพันธุ์ รหัสนักศึกษา 630630024 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับ อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน” ในการ นี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ นักศึกษาสัมภาษณ์เพื่อนำไปประกอบการทำวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา เตียเจริญ)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์งานวิจัย
เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

กลุ่มผู้บริหารระดับนโยบาย

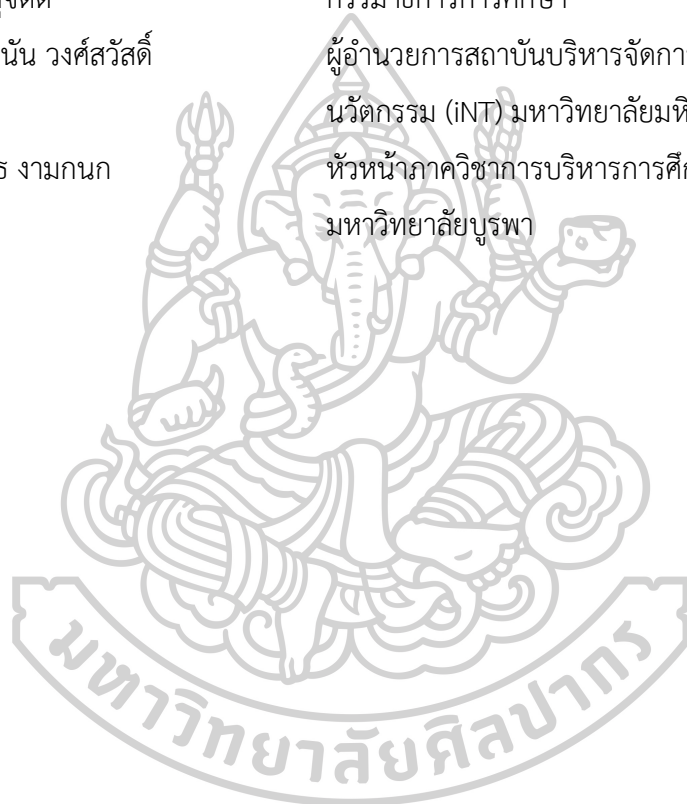
1. นายสุรศักดิ์ พันธุ์เจริญวรกุล	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ดร.วีระ แข็งกสิการ	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
3. ดร.วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน	ศึกษาธิการภาค 8 รักษาราชการในตำแหน่งผู้ตรวจ
ราชการกระทรวงศึกษาธิการ
4. ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
รักษาการในตำแหน่ง ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. ดร.จักรพงษ์ วงศ์อ้าย	รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. ดร.สนิท ขาวสอาด	อดีตหัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดบึงกาฬ

กลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการ

1. สิบเอก ดร.มงคล ศรีนวล	ศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร
2. นายณรงค์ นาคชัยยะ	ศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์
3. ดร.กัลยา มาลัย	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1
4. นางอติธาร วัณไชยธนวงศ์	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย
5. นายบุญชู จันทร์สุวรรณ	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี
6. ดร.ภารดี ผางสง่า	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอมรินทราราม
7. ดร.พรณมาส พรหมพิลา	ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 2 วัดปราสาททอง

กลุ่มนักวิชาการ

1. ผศ.ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร อาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ดร.รัชชัยย์ ศรสุวรรณ นายกสสมาคมพิทักษ์สิทธิ์ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. ดร.สุวรรณ พิณตานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาท้องถิ่น
4. ดร.ณรินทร์ ชำนาญดู นายกสสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย
5. ดร.สรชิต สุจิตต์ กรรมการการศึกษา
6. รศ.ดร.ยศชนัน วงศ์สวัสดิ์ ผู้อำนวยการสถาบันบริหารจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม (iNT) มหาวิทยาลัยมหิดล
7. รศ.ดร.สุเมธ งามกนก หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย รอบที่ 1

เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

แบบสัมภาษณ์เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐานเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) ใช้เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 ท่าน ที่ได้เลือกแบบเจาะจง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำเป็นแบบสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 2 ต่อไป แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่าน สำหรับความร่วมมือ และเสียสละเวลาในการให้การสัมภาษณ์ครั้งนี้

นายวรรณดน สุชาติพยพันธ์ุ

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย รอบที่ 1

เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

ผู้สัมภาษณ์ นายวรรณดน สุชาติพยพันธ์
 นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....
- 1.2 วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
- 1.3 ตำแหน่ง.....
- สถานที่ทำงาน.....
- 1.4 ประสบการณ์ในการทำงาน.....
- 1.5 สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

ท่านผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
 โดยใช้จังหวัดเป็นฐานควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย รอบที่ 2
เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน

แบบสอบถามเรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน เป็นแบบสอบถามที่ได้จากการนำผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในรอบที่ 1 จำนวน 21 ท่าน มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับนี้ขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในรอบที่ 2 และรวบรวมความคิดเห็นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่รับจากแบบสอบถามฉบับนี้เป็นความลับ และนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามโดยการยืนยันความคิดเห็นว่าข้อปฏิบัติในเชิงบริหารที่เหมาะสมตามรายการของประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับใด และหากท่านมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมขอความกรุณาให้ระบุในแบบสอบถามนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่าน สำหรับความร่วมมือ และเสียสละเวลาการตอบแบบสอบถาม
 ในครั้งนี้

นายวรรณดน สุชาติพยพันธุ์
 นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาการบริหารการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีจำนวน 11 หน้า ประกอบด้วย ประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน จำนวน 7 ด้าน รายการตามประเด็น จำนวน 71 ประเด็น โปรดยืนยันความคิดเห็นโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้มากที่สุด

ระดับ 4 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้มาก

ระดับ 3 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้ปานกลาง

ระดับ 2 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้น้อย

ระดับ 1 หมายความว่า แนวโน้มมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยใช้จังหวัดเป็นฐาน	ระดับความคิดเห็น					ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
1. ด้านกฎหมายและข้อบัญญัติโครงสร้างการจัดการศึกษา							
1	ควรเสนอร่างพินิจรณากฎหมาย แก่คณะรัฐมนตรี เพื่อบัญญัติเป็นกฎหมายใช้สำหรับการประกอบการ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาจังหวัด						
2	ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัดให้มีความเป็น เอกภาพ และเป็นรูปธรรม						
3	โครงสร้างการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ควร ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากทุกภาคส่วน						
4	กำหนดให้มีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการศึกษาระดับ จังหวัดโดยการสรรหาจากทุกภาคส่วน						
5	กำหนดให้มีการแต่งตั้งสภาการศึกษาจังหวัดที่ทุก ภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา						

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น				ความคิดเห็น
6	กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ					
7	กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระดับจังหวัดโดยมีตำแหน่ง “การศึกษาจังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอื่น” ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นกรรมการ					
8	กำหนดให้มีการแต่งตั้งอนุกรรมการในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาจังหวัดในด้านต่าง ๆ					
9	กำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดโดยตรง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษา					
2. ด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา						
1	การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรระดับชาติ					
2	การจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียน					
3	กำหนดให้จังหวัดเป็นศูนย์รวมการจัดการศึกษา และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามามีบทบาทในการประสานการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนเชื่อมโยง บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในจังหวัด					
4	การจัดการศึกษาควรมีนโยบายให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา					

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น				ความคิดเห็น
5	ให้มีการดำเนินการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด					
6	ควรกำหนดจังหวัดต้นแบบหรือนำร่องการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน โดยการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อม					
7	ให้มีการประชาสัมพันธ์แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการศึกษา					
8	ให้มีการปรับแก้กฎหมายและเสนอแนวทางให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อนำมติคณะรัฐมนตรีไปสู่การปฏิบัติ					
9	ภาคีเครือข่าย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมโดยมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน					
10	ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษา					
11	ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา					
12	ทุกภาคส่วนควรประสานความร่วมมือ และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด					
13	สถานศึกษาควรมีหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ บุคคล งบประมาณ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีอิสระ ตามความพร้อมและศักยภาพ					

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น				ความคิดเห็น
14	สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในจังหวัด ควรมีสถานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับของ จังหวัด					
3. ด้านการวางแผน						
1	การจัดการศึกษาควรขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของ จังหวัด ตามนโยบายและแผนการศึกษาจังหวัดที่ กำหนดร่วมกัน					
2	การวางแผนการดำเนินการด้านการศึกษาควรให้ภาคี เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม					
3	การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษา ของจังหวัดควรให้สถานศึกษามีส่วนร่วมเพื่อให้มี เป้าหมายและทิศทางร่วมกัน					
4	การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควร วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนที่ครอบคลุมการจัด การศึกษาทุกระดับ					
5	การจัดการศึกษาของจังหวัด ควรมีการจัดเก็บข้อมูล ในระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลกลางระดับ จังหวัด (Big Data / Database) เพื่อการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับขับเคลื่อนการพัฒนา การศึกษา					
6	แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดควรกำหนดให้มี ความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
7	ควรให้ภาคีเครือข่าย หรือผู้มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา นำนโยบายและแผนการดำเนินงานของ จังหวัดมาใช้ในการจัดการศึกษา					

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น					ความคิดเห็น
8	การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด						
9	ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของ จังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน						
4. ด้านการบริหารงบประมาณ							
1	ภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน และให้สิทธิ์ได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษ						
2	รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัดโดยตรง						
3	ควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายคลังท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ให้มีงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้						
4	สถานศึกษาทุกแห่งภายในจังหวัดมีแนวทางการใช้จ่ายเงินที่ไม่เข้าซ้อนกับที่กฎหมายกำหนด มีความเป็นอิสระและมีความยืดหยุ่น สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาภายในจังหวัดได้อย่างรวดเร็ว						
5	สถานศึกษาควรเป็นผู้เสนอขอของบประมาณโดยยึดจำนวนผู้เรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนครูเป็นฐานในการขอรับงบประมาณ						

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น				ความคิดเห็น
6	ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุน สถานศึกษาขนาดเล็กในด้านงบประมาณ					
7	กำหนดให้สถานศึกษาเสนอขอรับงบประมาณโดย ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสนอ คณะกรรมการพิจารณาในระดับจังหวัด					
8	องค์กรภาครัฐระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการบริหาร งบประมาณการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา โดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระต่อการบริหาร งบประมาณตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
9	ควรจัดสรรและอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมให้กับ สถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการ การศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่จังหวัดกำหนด					
5. ด้านการบริหารวิชาการ						
1	หลักสูตรการศึกษาของจังหวัด ควรประกอบด้วย หลักสูตรของจังหวัดที่กำหนดแผนการจัดการศึกษา ร่วมกันทั้งจังหวัดและหลักสูตรท้องถิ่น ที่บ่งบอก ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นและ ตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ของจังหวัด					
2	สถานศึกษาทุกแห่งมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การศึกษาของจังหวัดในทุกระดับ					
3	กำหนดให้มีหน่วยงาน ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนา การศึกษาในระดับจังหวัด					
4	แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัด นั้น ๆ ได้รับการจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อแหล่งการ เรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการสร้างเสริม การเรียนรู้ เพื่อให้บริการแก่สถานศึกษาในทุกระดับ					

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น					ความคิดเห็น
5	ควรจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะหรือที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น ในทุกจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าเรียน ตามบริบทของแต่ละจังหวัด						
6	กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้สื่อ และนวัตกรรมระดับจังหวัด ที่พิจารณาสื่อและนวัตกรรม ที่ใช้ร่วมกันทุกระดับการศึกษา						
7	ควรแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด ทำหน้าที่เป็น ผู้ประสานงานแนะแนว ให้ความรู้ เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในสายอาชีพต่าง ๆ ภายในจังหวัด เพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา						
8	ควรให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เฉพาะด้านตามความต้องการของ ตลาดแรงงาน นำไปสู่การมีอาชีพ และการมีงานทำ						
9	ควรให้จังหวัดดำเนินการจัดพื้นที่และกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกมิติ						
10	ควรให้จังหวัดส่งเสริม สนับสนุนผลงานของผู้เรียน โดยนำเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน						
11	กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งในจังหวัดกำหนด จุดเน้นอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง						
12	ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุน สถานศึกษาขนาดเล็กในด้านวิชาการ						
13	ให้จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นพื้นฐานของการศึกษาที่ดี และเติมเต็มในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้ กระบวนการวิจัยและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตาม การเปลี่ยนแปลงของโลก						

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น					ความคิดเห็น
6. ด้านการบริหารบุคคล							
1	ควรให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ช่วยเหลือ สนับสนุน สถานศึกษาขนาดเล็กในด้านบุคลากร						
2	ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จัดการ เรียนรู้ เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อ ประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ มอบหมายภาระงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ โดยหน้าที่อื่น ๆ ให้บุคลากรทางการศึกษาอื่น ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ปฏิบัติ						
3	กำหนดให้มีสวัสดิการความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู และผู้บริหารการศึกษาให้ทัดเทียมและเป็นวิชาชีพ ชั้นสูง						
4	ควรมีการพัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำ โดยการ ฝึกทักษะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ						
5	การพัฒนาครู ควรมีการพัฒนา ด้านการจัดการ เรียนรู้ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ เพื่อให้ครูเป็นผู้มี ทักษะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่าง สม่ำเสมอ						
6	ควรจัดตั้งสมาคมผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการ ศึกษาระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา คุณภาพการศึกษา						
7	กำหนดให้จังหวัดมีหน้าที่ในการแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีความเป็นอิสระ และให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด						
8	คณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษามี ส่วนร่วมในการพิจารณาการสรรหาและคัดเลือกครู และบุคลากรทางการศึกษา						

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น					ความคิดเห็น
9	กำหนดให้มีผู้แทนครู ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของจังหวัด						
7. ด้านการวัดและประเมินผล							
1	กำหนดให้มีเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดที่มีการกำหนดสมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด อย่างชัดเจน						
2	แต่งตั้งคณะกรรมการการวัดและประเมินผลระดับจังหวัด เพื่อนำผลการทดสอบของผู้เรียนทุกแห่งมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับจังหวัด						
3	ควรมีการวัดผลระดับจังหวัดในรายวิชาพื้นฐานของผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือการวัดผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน						
4	แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผลระดับจังหวัด ทำหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา						
5	กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพ ภาพรวมของสถานศึกษาในแต่ละระดับของจังหวัด เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน						
6	ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา						
7	ควรประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชย และการเลื่อนวิทยฐานะ						

ที่	การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น					ความคิดเห็น
8	ควรรายงานผลการศึกษาในระดับจังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาจังหวัดให้แก่กระทรวงศึกษาธิการทราบ						

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายวรรณดน สุชาติพยพันธ์
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2541 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดคูยาง
	พ.ศ. 2544 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 3
	พ.ศ. 2547 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี
	พ.ศ. 2552 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับ 1) สาขาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
	พ.ศ. 2554 จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
	พ.ศ. 2563 กำลังศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

